

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ЗАВДАННЯ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС»**

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ЗАВДАННЯ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС»**

для студентів 3 курсу денної форми навчання

**першого (бакалаврського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»**

Харків – 2024

Завдання до практичних занять з навчальної дисципліни «Цивільний процес» для студентів 3 курсу денної форми навчання першого (бакалаврського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: К. В. Гусаров, В. В. Комаров, В.В. Баранкова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. 157 с.

У к л а д а ч і : К. В. Гусаров,
В. В. Комаров,
В. В. Баранкова,
К. А. Гузе,
С.В. Дюкарєва,
М. В. Жушман,
С.О. Кравцов,
О. В. Колісник,
Я.Л. Коломієць,
В. Ю. Мамницький,
О. І. Попов,
О. В. Рожнов,
Д. М. Сібільов,
І. В. Удальцова,
Т.А. Цувіна,
І. М. Череватенко,
М. В. Шпак

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Цивільне процесуальне право та цивільне судочинство

Питання для обговорення

1. Форми захисту цивільних прав, свобод і законних інтересів.
2. Судова влада і правосуддя у цивільних справах.
3. Поняття «цивільний процес», його структура.
4. Цивільне судочинство, інші форми судочинства.
5. Цивільне процесуальне право як галузь права.
6. Джерела цивільного процесуального права.
7. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, її застосування в цивільному судочинстві.
8. Доступність правосуддя як міжнародний стандарт.
9. Право на справедливий судовий розгляд та його складові.
10. Роль Ради Європи в гармонізації цивільного процесуального законодавства та практика його застосування.
11. Предмет і система науки цивільного процесуального права.

Список літератури за темою

Комаров В. В. Вчення про предмет цивільного процесуального права. Право України. 2017. № 5. С. 154–173.

Комаров В. В. Предмет цивільного процесуального права: текст лекцій. Харків: Юрид. акад. 1992.

Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків. Право, 2012.

Liber Amicorum Вячеслав Комаров / за ред. Т. В.

Комарової ; упоряд. Т. В. Комарова. Харків : Право, 2020.

Комаров В. В. Цивільне процесуальне право: проблеми методології науки, диференціації та уніфікації судових процедур. Правова система України: історія, стан, перспективи: у 5 т. Т. 3: Цивільно-правові науки. Приватне право / за заг. ред. Н. С. Кузнецової. Харків: Право, 2008.

Комаров В. В., Сакара Н. Ю. Право на справедливий судовий розгляд у цивільному судочинстві: навч. посіб. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2007.

Курс цивільного процесу: підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін.; за ред. В. В. Комарова. Харків. Право, 2011.

Позовне провадження: монографія / В. В. Комаров, Д. Д. Луспеник, П. І. Радченко та ін.; за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011.

Проблеми науки гражданского процессуального права / В. В. Комаров, В. А. Бигун, В. В. Баранкова; под ред. проф. В. В. Комарова. Харьков: Право, 2002.

Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах: монографія. Харків: Право, 2010.

Ткачук О. С. Проблеми реалізації судової влади у цивільному судочинстві: монографія. Харків: Право, 2016.

Цивільне судочинство України: основні засади та інститути: монографія / В. В. Комаров, К. В. Гусаров, Н. Ю. Сакара та ін.; за ред. В.В. Комарова. Харків: Право, 2016.

Цувіна Т. А. Право на суд у цивільному судочинстві: монографія. Харків: Слово, 2015.

Цивільний процес: навч. посіб. / К. В. Гусаров [та ін.]. Харків: Право, 2020. 390 с.

Т е м а 2. Принципи цивільного процесуального права

Питання для обговорення

1. Поняття «принципи цивільного процесуального права».

2. Система принципів цивільного процесуального права.
3. Загальновизнані норми та принципи міжнародного права та судове правозастосування.
4. Характеристика окремих принципів цивільного процесу.

1. Під час судового засідання, на якому розглядалася справа окремого провадження про усиновлення, суддя помітив, що представник заявника здійснює телефоном аудіозапис усього ходу судового засідання, а один із присутніх у залі робить фотозйомку. Суддя виніс окрему ухвалу щодо представника заявника за зловживання процесуальними правами, якою заборонив здійснення звукозапису, а на громадянина, який знімав фотоапаратом, було накладено штраф за неповагу до суду. Після цього до зали судового засідання увійшов репортер телеканалу ТСН із оператором, що тримав відеокамеру, і почав знімати судові засідання. На запитання судді про підстави здійснення відеозйомки репортер відповів, що має завдання від редакції на підготовку телерепортажу про розгляд судом справ про усиновлення. Суддя заборонив проведення відеозйомки та видалив із зали судового засідання журналістів.

Чи правомірні дії суду? Порушення яких принципів цивільного судочинства мали місце?

2. Коваленко звернувся з позовом про поновлення на роботі, вважаючи своє звільнення у зв'язку із скороченням штату незаконним. На підтвердження позовних вимог позивач надав до суду характеристику, а інші докази просив витребувати у відповідача. Суддя надіслав позивачеві лист, у якому роз'яснив, що обов'язок подання доказів покладається на позивача, а суд не має права збирати докази, тому в разі ненадання доказів позивачем суд не буде розглядати справу і відмовить у відкритті провадження у справі.

Чи правомірні дії суду? Які принципи цивільного судочинства порушено?

3. Суддя Николенко П. М. розглядав справу за позовом Притули Г. П. до Казакова Р.Г. щодо стягнення суми боргу. Під час судового провадження до матеріалів справи без проголошення були додані витребувані за ініціативою суду боргові розписки. Суддя для ознайомлення з їх змістом оголосив перерву. Після закінчення перерви суддя заслухав пояснення позивача, який зазначив, що відповідач позов визнає, і саме тому не з'явився у судове засідання після перерви. Суддя невідкладно ухвалив рішення про задоволення позовних вимог у зв'язку із визнанням позову відповідачем, роз'яснивши, що таке рішення не може бути оскаржене в апеляційному порядку відповідачем, адже останній вже здійснив розпорядження своїми правами.

Чи правомірні дії суду? Порушення яких принципів цивільного судочинства мали місце?

4. Ряснова І.П. звернулася до суду із позовом до Ряснова Р.Д. про розірвання шлюбу, поділ спільного нерухомого майна подружжя (квартира, будинок) та стягнення аліментів на неповнолітнього сина. У судовому засіданні відповідач зазначив, що на спільне майно подружжя не претендує, виділу частки такого майна не вимагає, а бажає віддати свою частку майна в рахунок сплати майбутніх аліментів. Позивачка погодилася із пропозицією відповідача. Суд вніс заяву сторін до протоколу судового засідання і закрив провадження у справі у зв'язку із укладенням мирової угоди, роз'яснивши, що з укладенням мирової угоди сторони відмовляються від свого права на апеляційне оскарження, адже їх спір вже було врегульовано в добровільному порядку. За умовами мирової угоди відповідач передавав у власність позивачці свою частку у спільному майні подружжя і був звільнений від сплати аліментів.

Чи правомірні дії суду? Чи порушено при цьому принципи цивільного судочинства?

Т е м а 3. Цивільні процесуальні правовідносини

Питання для обговорення

1. Поняття та сутність цивільних процесуальних правовідносин.
2. Передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин.
3. Елементи цивільних процесуальних правовідносин.

Список літератури за темою

Цивільний процес: навч. посіб. / К. В. Гусаров [та ін.]. Харків: Право, 2020. 390 с.

Курс цивільного процесу: підручник / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 352 с.

Комаров В. В., Радченко П. І. Цивільні процесуальні правовідносини та їх суб'єкти. Київ: навч.-метод. каб. вищ. освіти, 1991.

Комаров В. В. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: монографія / за заг. ред. В. В. Комарова. Харків: Харків юрид., 2008.

Бичкова С. С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження: монографія. Київ: Атіка, 2011. 420 с.

Джалилов Д. Р. Гражданское процессуальное правоотношение и его субъекты. Душанбе: Таджик. гос. ун-т, 1962. 40 с.

Тертишніков В. І. Цивільний процес України: навч.-практ. посіб. Харків: Юрайт, 2012. 424 с.

Бичкова С. С. Передумови виникнення і здійснення цивільних процесуальних прав та обов'язків іноземних осіб в Україні. *Судова практика*. 2011. № 3. С. 18–23.

Гетманцев О. Теорія О. Бюлова про поняття цивільних процесуальних відносин в кінці XIX на початку XX ст. *Тернопільська академія народного господарства. Актуальні проблеми правознавства*: наук. зб. Терноп. акад. нар. госп-ва.

Тернопіль : ЮІ ТАНГ, 2001. Вип. 2. С. 28–31.

Захарова О. С. Цивільні процесуальні відносини в системі правових відносин в Україні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. № 2 (33). С. 34–40.

Захарова О. С. Виникнення, розвиток та ускладнення цивільних процесуальних правовідносин. *Правові відносини: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр.; матеріали IV Міжнар. наук.-прак. конф. (Київ, 15 листоп. 2013 р.). Київ: Ніка-Центр, 2013. С. 89–92.

Захарова О. С. Суб'єктний склад цивільних процесуальних правовідносин. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. 3 (16). С. 21–26.

Паскар А. Зміст цивільних процесуальних правовідносин. *Юридична Україна*. 2011. № 10. С. 72–76.

Паскар А. Об'єкт цивільних процесуальних відносин. *Юридична Україна*. 2010. № 12. С. 79–85.

Первомайський О.О. Участь держави Україна в цивільних процесуальних відносинах: окремі питання теорії та практики. *Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річчю з дня народж. д-ра юрид. наук, проф. В. П. Маслова, 16 берез. 2012 р. Харків: Право, 2012. С. 206–210.

Сеник С. Поняття цивільних процесуальних правовідносин. *Вісник Львівського університету*. Серія: Юридична. Вип. 49. 2009. С. 138-141

Тертишніков В. І. Проблеми цивільних процесуальних правовідносин: [розд. 1.2 гл.1: Загальні проблеми цивільного судочинства. *Проблеми теорії та практики цивільного судочинства*. Харків: Харків юрид., 2008. С. 39–60.

Штефан А. Об'єкт і зміст цивільних процесуальних правовідносин. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3. С. 64–69.

Ясинок М. М. Цивільні процесуальні правовідносини та їх особливості в цивільному процесуальному праві України. *Проблеми цивільного права та процесу*: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (22 трав. 2010 р.). Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2010. С. 318–321.

Яценко Н. Особливості участі суду в цивільних

процесуальних відносинах. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. Київ: ВПЦ «Київ. ун-т», 2011. Вип. 89. С. 105–107.

Т е м а 4. Сторони в цивільному процесі

Питання для обговорення

1. Поняття «сторони у цивільному процесі».
2. Процесуальні права та обов'язки сторін.
3. Процесуальна співучасть.
4. Неналежний відповідач і порядок його заміни.
5. Процесуальне правонаступництво.

5. Долинський А. звернувся до Київського районного суду м. Харкова з позовом до Харківської дирекції страхової компанії «PZU». В позовній заяві він зазначав, що у 2021 р. ним був укладений договір страхування транспортного засобу. Внаслідок ДТП його автомобіль був пошкоджений, але всупереч умовам договору страхова компанія відмовляється виплатити йому відшкодування вартості пошкодженого майна. Представник Харківської дирекції страхової компанії «PZU» в судовому засіданні зазначив, що за позовом повинна відповідати не регіональна дирекція, а головне управління страхової компанії, що знаходиться у м. Києві. Суд ці доводи відхилив, розглянув справу і постановив рішення на користь позивача.

Чи правомірні дії суду? Хто такі сторони у цивільному процесі?

6. Доренко Р. придбав у магазині «Фокстрот» пральну машину «LG». Через деякий час виявилось, що ця пральна машина має дефекти, допущені виробником. Доренко Р. звернувся до продавця з проханням замінити пральну машину на модель цієї

ж марки, але якісну. Продавець Доренко Р. відмовив. Доренко Р. звернувся до суду з вимогою про розірвання договору купівлі - продажу пральної машини і стягнення моральної шкоди. В суді представник відповідача запропонував укласти з Доренко Р. мирову угоду, за умовами якої «Фокстрот» замість бракованої пральної машини передасть йому іншу, більш високої цінової категорії, а Доренко Р. відмовиться від своїх вимог щодо відшкодування моральної шкоди. Доренко Р. погодився з цією пропозицією і сторони уклали мирову угоду, яка була затверджена судом.

Які права сторін у цивільному судочинстві? Що таке мирова угода в цивільному процесі? Які правила її укладення сторонами та затвердження судом?

7. До Дзержинського районного суду м. Харкова звернувся Гавриленко М., зазначаючи, що внаслідок падіння дерева на його авто в Салтовському районі м. Харкова, йому спричинено майнову шкоду. Як впливає із досудової переписки його адвоката з представниками Харківського міськвиконкому, за стан зелених насаджень у місті відповідає КП «Жилкомсервіс». Представник КП «Жилкомсервіс» у судовому засіданні заявив, що його організація не займається зеленими насадженнями, за них відповідає КП «Харківзеленбуд», про що були надані відповідні документи. Гавриленко М. заявив клопотання про заміну неналежного відповідача на належного, але суд притягнув КП «Харківзеленбуд» як співвідповідача у справі.

Чи правомірні дії суду? Хто такий неналежний відповідач і який порядок його заміни?

8. В провадженні Дарницького районного суду м. Києва перебуває цивільна справа за позовом Публічного акціонерного товариства «Перший Український міжнародний банк» до Ларченка про стягнення боргу за кредитним договором. В судовому засіданні представник позивача Федішина заявила клопотання про залучення до участі у справі як співпозивачів ТзОВ «Ковельсвіт» та ТзОВ «Юбіпартнер факторинг» у зв'язку зі зміною кредитора.

Суд задовольнив зазначене клопотання і залучив до участі

у справі як співпозивачів ТзОВ «Ковельсвіт» та ТзОВ «Юбіпартнер факторинг», мотивувавши у відповідній ухвалі своє рішення тим, що відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 31 ЦПК участь у справі кількох позивачів або відповідачів (процесуальна співучасть) допускається, якщо права і обов'язки кількох позивачів чи відповідачів виникли з однієї підстави.

Чи правомірна ухвала суду? Визначте правила виникнення співучасті на боці позивача та відповідача.

9. Вироком суду Міщенко П. був засуджений до позбавлення волі з конфіскацією майна. Вироком був задоволений позов м'ясокомбінату, на користь якого з Міщенка П. було стягнуто 11700 грн. Дружина засудженого, Міщенко А. звернулася до суду з позовом про виключення з опису і звільнення від арешту телевізора і комп'ютера, вказуючи, що ці речі належать їй на праві власності. В судовому засіданні з'ясувалося, що ці речі вже знаходяться на лоті електронних торгів «СЕТАМ».

Хто має бути відповідачем за таким позовом? Що таке співучасть у цивільному процесі? Визначте вид співучасті у даній справі.

10. «Укрексімбанк» звернувся з позовом до Рудяк М. і Марченко Г., вимагаючи стягнення заборгованості за кредитним договором. В позовній заяві банк зазначив, що кредит був наданий Рудяк М., і заборгованість складає 225000 грн., а Марченко Г. виступав поручителем за цим кредитним договором. В судовому засіданні Марченко Г. заявив, що він є не єдиним поручителем за кредитними зобов'язаннями Рудяк М., іншим поручителем також є Кривобок Є. Марченко заявив клопотання про притягнення Кривобока Є. до участі у справі як співвідповідача. Суд відмовив у задоволенні клопотання.

Чи правомірні дії суду? Що таке обов'язкова та факультативна співучасть?

11. Гнатенко І. звернулася з позовом до Задорожнього М. про розірвання договору довічного утримання. В позовній заяві позивачка зазначала, що всупереч умовам договору відповідач не

турбувався про неї належним чином, вона весь час з моменту укладання договору знаходилася у скрутному матеріальному становищі. Під час розгляду справи в суді Гнатенко І. померла. Її донька Байрачна В. подала до суду клопотання з проханням допустити її до участі у справі як правонаступника померлої матері. Суд клопотання задовольнив і допустив Байрачну В. до участі у справі як правонаступника Гнатенко І., після чого позов задовольнив.

Чи правомірні дії суду? Що таке правонаступництво у цивільному процесі?

Т е м а 5. Треті особи

Питання для обговорення

1. Поняття «треті особи».
2. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору.
3. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.

12. Івченко В. звернувся з позовом до Дяченко С. про витребування своєї відеокамери «Samsung». Під час проведення судових дебатів до суду надійшла позовна заява від Радченко С., який просив допустити його до участі у справі як третю особу, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору. Позов Радченко С. ґрунтувався на тих обставинах, що відеокамера «Samsung» належить саме йому, а не первісним сторонам у справі. Суддя допустив Радченко С. до участі у справі і після дослідження всіх обставин справи його позов задовольнив.

Чи правильні дії судді? Що таке предмет спору? Якими правами користуються треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмету спору?

- 13.** Водій ТОВ «Трансавто» Кучеренко Д. під час

керування автобусом вчинив дорожню аварію, внаслідок чого було заподіяно шкоду Дмитренко С., який звернувся до суду з позовом до ТОВ «Трансавто», вимагаючи відшкодування вартості пошкоджених речей. Під час розгляду справи відповідач звернувся до суду з клопотанням про залучення до участі у справі Кучеренко Д. як третьою особою, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору. Суд це клопотання задовольнив.

Чи правильні дії суду? Який процесуальний статус третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору?

14. Сидоренко С. після смерті батька одержав у спадщину житловий будинок. Згідно з умовами заповіту він повинен був надати одну із кімнат будинку в довічне користування Романенко М. На прохання Романенко М. надати кімнату в користування Сидоренко С. відмовив, пояснивши це тим, що вказану кімнату зараз займає наймач Тимченко В., з яким укладений договір найму. Романенко М. звернувся до суду з позовом до Сидоренко С., вимагаючи передання йому в користування кімнати. Під час розгляду справи Сидоренко С. заявив клопотання про притягнення до участі у справі Тимченко В. як третьою особою, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору.

Чи є підстави для задоволення такого клопотання? Якими правами користуються у процесі треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору?

15. Борисенко Г. звернувся з позовом до Гладія П. з позовом про витребування з чужого незаконного володіння автомобіля марки BMW, який у свій час був викрадений у нього і внаслідок здійснених органами поліції дій був знайдений у Гладія П. У відзиві на позовну заяву Гладій П. зазначив, що він є добросовісним покупцем і звернувся до суду з клопотанням про притягнення до участі у справі як третьою особою, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, Куценко К., у якого він придбав цей автомобіль. Суд притягнув Куценко К. до участі у справі, після чого Куценко К. заявив клопотання про притягнення до участі у справі Білого Д., у якого він також купив цей

автомобіль.

Чи підлягає задоволенню клопотання Гладія П.? Чи підлягає задоволенню клопотання Куценко К.?

16. Савченко П. звернувся з позовом до Холодного М. про витребування свого автомобіля марки Toyota Camry з чужого незаконного володіння. Автомобіль був викрадений у нього і через рік знайдений органами поліції у відповідача. Суд відкрив провадження у справі. У відзиві на позовну заяву відповідач заявив, що цей автомобіль він придбав у Бондаренко А., надавши відповідні документи. За день до першого засідання по справі до суду надійшла позовна заява від страхової компанії «Зевс-страхування», в якій компанія просить допустити її до участі у справі як третю особу, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору. В обґрунтування своєї позиції страхова компанія заявила, що автомобіль Toyota Camry був застрахований Савченко П. і після його викрадення йому страховою компанією була виплачена його вартість, після чого згідно з умовами договору всі майнові права на автомобіль в разі його знайдення перейшли до страхової компанії.

Які дії повинен вчинити суддя в цій справі?

Т е м а 6. Представництво в суді. Органи та особи, яким за законом надано право звертатися захищати права, свободи та інтереси інших осіб

Питання для обговорення

1. Поняття та види процесуального представництва.
2. Склад суб'єктів, які можуть здійснювати функцію представництва у цивільному судочинстві.
3. Повноваження представників.
4. Підстави та форми участі в цивільному процесі

прокурора, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та осіб, які вправі захищати інтереси інших осіб. Їх процесуальні права та обов'язки.

5. Порядок порушення цивільної справи на захист прав та охоронюваних законом інтересів інших осіб.

6. Участь органів державної влади, органів місцевого самоврядування в цивільному процесі для подання висновку у справі.

7. Порядок надання безоплатної правової допомоги у цивільному судочинстві.

17. Від Петренка П. П. 11.12.2023 до суду надійшов цивільний позов до Іваненко І. І. про розірвання шлюбу, який відповідно до змісту протоколу автоматизованого розподілу судової справи між суддями від 05.01.2024 передано судді Галицького районного суду Івано-Франківської області Куліченко К. К.

Позивачка додає до позовної заяви копії документів, які засвідчені адвокатом Зінченко З. З., однак до матеріалів позову не подано довіреність або ордер щодо повноваження адвоката, як представника.

Адвокат зобов'язаний діяти в межах повноважень, наданих йому клієнтом, у тому числі з урахуванням обмежень щодо вчинення окремих процесуальних дій.

Який вид судового рішення в такому випадку повинен постановити суд? Яке обґрунтування у цьому документі повинен суд вказати? Якими документами посвідчуються процесуальні повноваження представника у суді? Якими законодавчими актами регулюється діяльність адвоката у цивільному процесі України?

18. Адвокат Дубенко Д. Д., який діє в інтересах Котенко К. К. звернувся до Северодонецького міського суду Луганської області з позовом до Комунального підприємства «Северодонецьктеплокомуненерго», Комунального підприємства «Житлосервіс» Світанок», в якій позивач просить суд: 1) зобов'язати Комунальне підприємство

«Севєродонецьктеплокомуненерго» виключити з розрахунку по особовому рахунку квартири, суму заборгованості попереднього користувача вказаної квартири, що виникла за період часу до 10.04.2023 року; 2) зобов'язати Комунальне підприємство «Житлосервіс «Світанок» виключити з розрахунку по особовому рахунку квартири, суму заборгованості попереднього користувача зазначеної квартири, що виникла за період часу до 10.04.2023 року. Як вбачається з позовної заяви позивачем заявлено дві самостійні вимоги немайнового характеру. При цьому позивачем, до позовної заяви додано квитанцію про сплату судового збору № 67321 від 25.04.2023 в розмірі 908,00 грн.

Яке рішення має постановити суд? Надайте правову оцінку діям адвоката. Якими законодавчими актами України регулюється питання сплати судового збору, ставок його розміру. Чи встановлені законодавством України пільги при сплаті судового збору? Чи могли у цій ситуації бути застосовані адвокатом, як представником, норми законодавства щодо пільг при сплаті судового збору?

19. 05.01.2024 Довженко вирішив звернутися до суду з позовом про захист честі і гідності та відшкодування моральної шкоди у розмірі 100 000 грн у зв'язку з тим, що його 14-річна донька зазнала у школі булінгу з боку однокласників у зв'язку з наявністю у неї зайвої ваги.

Вважаючи, що він самостійно не впорається зі складанням позовної заяви, представництвом інтересів його доньки та участю в судових засіданнях, Довженко доручив представляти у суді його інтереси та інтереси доньки своєму сусідові Коваленку, який навчається в юридичному ВУЗі. З цією метою Довженко видав Коваленкові довіреність. Суд відкрив провадження за позовною заявою, підписаною представником.

Оцініть дії суду. Які види представництва мають місце у даній справі? Чи може Коваленко бути представником у цій справі? Хто може бути представником в даній категорії справ? Чи відноситься ця категорія справ до малозначних? Який порядок оформлення довіреності? Чи має юридичну відмінність те, у якого

нотаріуса оформлено довіреність: у державного чи приватного?

20. У справі про визнання права на обов'язкову частку у спадщині адвокатом Кузьмук до позовної заяви було додано ордер на ведення справи. Однак 20.12.2023 суд залишив позовну заяву без руху, вказавши в якості недоліків оформлення позовної заяви ненадання представником свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, а також договору про надання правової допомоги для визначення точного обсягу повноважень представника. У зв'язку з невиконанням викладених в ухвалі вимог, у встановлені строки, суд повернув позовну заяву. Адвокат 04.01.2024 подав апеляційну скаргу на ухвалу про повернення позовної заяви, обґрунтовуючи її тим, що суд першої інстанції вийшов за межі своїх повноважень, вимагаючи, окрім ордера, надання додаткових документів на підтвердження повноважень представника.

Оцініть дії суду першої інстанції. Чи правомірними були вимоги суду першої інстанції? Яке судове рішення має ухвалити суд апеляційної інстанції за результатами розгляду скарги на ухвалу суду про повернення позовної заяви? Визначте документи, які можуть підтвердити повноваження адвоката. Якщо клієнт обмежує свого представника у здійсненні певних процесуальних прав, то яким чином та у який спосіб такі обмеження фіксуються? В якому ресурсі адвокат може отримати ордер?

21. 02.01.2024 Заявниця Журавльова С.С. доручила адвокату подати до суду від її імені заяву про усиновлення дитини та представляти її інтереси в суді. Заява за підписом представника 02.01.2024 була подана до суду разом із доданою до неї нотаріально посвідченою довіреністю, що підтверджувала повноваження представника на ведення від імені Журавльової С.С. справи про усиновлення в суді. 02.01.2024 суд прийняв заяву та відкрив провадження у справі.

У судовому засіданні представник органу опіки та піклування, який брав участь у розгляді справи, 03.01.2024 заперечував проти участі у справі представника Журавльової С.С.,

посилаючись на порушення норм матеріального та процесуального права. Суд відхилив це клопотання, пояснивши, що заявники та заінтересовані особи в справах окремого провадження можуть брати участь особисто на загальних підставах.

З метою забезпечення таємниці усиновлення представником заявника було заявлено клопотання про розгляд справи у закритому судовому засіданні. 05.01.2024 суд відмовив у задоволенні клопотання, зазначивши, що подання такого клопотання не входить до повноважень представника. Справа була розглянута у відкритому судовому засіданні з ухваленням рішення про задоволення заявленої вимоги щодо усиновлення дитини із зміною прізвища, імені, по батькові, дати, місця народження дитини та записом Журавльової С.С. матір'ю дитини.

Чи відповідають дії суду вимогам закону? Зазначте учасників цивільного процесу, які мають право брати участь у справі особисто або через представника. При розгляді яких справ та на яких стадіях цивільного процесу може брати участь представник? Чи може у даній справі бути представником особа, яка не є адвокатом?

22. 02.01.2024 Мельник С.С. пред'явила позов до Тараненка О.О. про усунення перешкод у користуванні будинком, зазначивши, що за рішенням суду, яке набрало законної сили, вона має право власності на $\frac{1}{2}$ частку будинку, але відповідач чинить їй перешкоди в користуванні ним. У підготовчому судовому засіданні 04.01.2024 позивачка заявила, що ведення справи доручає сімнадцятирічному сину, пояснивши, що він у порядку, встановленому законом, зареєстрований як підприємець і на підставі цього набув повної цивільної дієздатності та може представляти її інтереси в суді.

04.01.2024 суд відмовив у задоволенні заявленого позивачем клопотання, мотивуючи це тим, що син Мельник С.С. за законом не може бути представником у суді, незважаючи на те, що він набув у встановленому законом порядку повної цивільної дієздатності, оскільки представником у суді може бути виключно адвокат. Крім того, суд зазначив, що надання представникові повноважень за усною заявою під час судового засідання законом

не передбачено, а документом, що посвідчує повноваження представника в суді, є тільки нотаріально посвідчена довіреність на ведення справи.

Дайте правову оцінку діям суду. Хто може бути представником у цивільному судочинстві? Хто не може бути представником у цивільному судочинстві? Визначте вид представництва, порядок вступу представника у процес та порядок посвідчення його повноважень. Які варіанти оформлення (посвідчення) довіреності передбачені чинним законодавством, а саме ЦПК України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Законом України «Про безоплатну правничу допомогу», Законом України «Про нотаріат» та ін.?

23. У вересні 2023 року Пономаренко через представника Яковенка звернувся до суду із позовом до акціонерного товариства «Вінницяобленерго», в якому просив визнати незаконними дії АТ «Вінницяобленерго» щодо одностороннього припинення постачання трифазної електричної енергії до житлового будинку позивача, зобов'язати відповідача невідкладно за власні кошти відновити постачання трифазної електричної енергії до його будинку, а також стягнути витрати на правову допомогу. На підтвердження повноважень представника позивача було подано довіреність.

Рішенням районного суду Вінницької області позов було задоволено частково. У стягненні витрат на правову допомогу судом було відмовлено, оскільки, на думку суду, витрати на правову допомогу, яка надавалась НЕ адвокатом, не підлягають стягненню через неможливість доведення їх розміру.

Не погоджуючись із вказаним рішенням суду першої інстанції у частині зобов'язання відновити за власний рахунок постачання електричної енергії до будинку позивача, АТ «Вінницяобленерго» подало апеляційну скаргу, яка підписана директором структурної одиниці «Вінницькі східні електричні мережі» Корчаком. На підтвердження того, що Корчак є директором, було додано до апеляційної скарги роздруківку з сервісу OpenDataUa. Однак Ухвалою Вінницького апеляційного суду скаргу директора СО «Вінницькі східні електричні мережі»

повернуто заявнику. Ухвала мотивована тим, що апеляційна скарга підписана особою, яка не має права її підписувати, оскільки на підставі роздруковки з сервісу OpenDataUa неможливо встановити наявність у Корчака відповідних повноважень.

АТ «Вінницяобленерго» звернулось до Верховного Суду з касаційною скаргою на ухвалу апеляційного суду, стверджуючи, що Статутом СО «Вінницькі східні електричні мережі» надано право директору здійснювати представництво АТ «Вінницяобленерго».

Чи правомірні дії суду першої інстанції щодо відмови у стягненні витрат на правову допомогу?

Чи правомірні дії суду апеляційної інстанції щодо повернення апеляційної скарги?

Визначте вид представництва, який мав місце у суді першої та апеляційної інстанції? Хто може бути представником юридичної особи?

Які документи мають бути надані до суду для підтвердження повноважень представника юридичної особи, який діє в порядку самопредставництва?

24. Бровченко звернувся до суду з позовом до ТОВ «Агрохолдінг» про поновлення на роботі та стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу у розмірі 140 тис. грн. До відзиву ТОВ «Агрохолдінг» було додано посадову інструкцію юриста ТОВ «Агрохолдінг», який працює за трудовим договором на цьому підприємстві. Однак суд не прийняв відзив ТОВ на підставі того, що на підтвердження повноважень представника ТОВ має бути подана нотаріально посвідчена довіреність за підписом керівника або безпосередньо трудовий договір, у якому зазначені повноваження конкретного працівника представляти дану юридичну особу. ТОВ виконало вимоги суду і додало відзив.

Позовні вимоги були задоволені у повному обсязі.

Не погоджуючись з рішенням суду першої інстанції, ТОВ «Агрохолдінг» подав апеляційну скаргу, підписану адвокатом, який діє на підставі ордеру. Однак скаргу було залишено без руху через те, що до апеляційної скарги не було додано договір про надання правової допомоги цій юридичній особі, а також

свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю.

Оцініть правомірність дії суду першої та апеляційної інстанції. Які документи мають бути подані для підтвердження повноважень представника юридичної особи? Які документи мають бути подані для підтвердження повноважень особи, яка діє в порядку самопредставництва?

25. До Гребінківського районного суду Полтавської області АТ «ПриватБанк» подав позовну заяву, підписану юрисконсультом Департаменту з супроводу судового та виконавчого провадження Павлюк, яка діє на підставі довіреності № 1234, про стягнення з Трофименка як спадкоємця боржника суми боргу за кредитним договором від 08.11.2010 р. у розмірі 170 000 грн.

Суд залишив позовну заяву АТ «ПриватБанк» без розгляду на підставі того, що в матеріалах цивільної справи відсутні докази на підтвердження того, що Павлюк є адвокатом. Водночас спір між сторонами по справі виник із спадкових правовідносин, тому дана справа не може бути віднесена до категорії малозначних та підлягає розгляду виключно в порядку загального позовного провадження, у яких представником може бути виключно адвокат.

Не погоджуючись з ухвалою суду, АТ «ПриватБанк» подав апеляційну скаргу, вказуючи, що спір є малозначним, виходячи з ціни позову, а тому представником АТ «ПриватБанк» в суді може бути особа, яка досягла вісімнадцяти років, має цивільну процесуальну дієздатність, на підставі довіреності.

Чи підлягає скарга задоволенню? Визначте вид самопредставництва у цій справі. У яких категоріях справ представником може бути виключно адвокат? Які документи можуть посвідчувати повноваження представника?

Розгляньте ситуацію, коли від імені АТ «Приватбанк» діятиме юрисконсульт Павлюк на підставі трудового договору у порядку самопредставництва відповідно до ч. 3 ст. 58 ЦПК? Які документи мають бути подані на підтвердження повноважень особи, яка діє в порядку самопредставництва? Чи обов'язково

мати статус адвоката особі, яка діє в порядку самопредставництва, якщо справа не є малозначною?

26. Суддя Іваненко Л. в інтересах своєї малолітньої доньки Іваненко М., яка є єдиною спадкоємицею за законом, звернулася до суду з позовною заявою про визнання заповіту, складеного її колишнім чоловіком, недійсним. Свої вимоги вона обґрунтовувала тим, що її колишній чоловік Іваненко П. склав заповіт у приміщенні КНП Одеської міської ради «Міська інфекційна клінічна лікарня» і заповів усе своє майно своїй сестрі Коваленко О., але на момент складення заповіту спадкодавець не усвідомлював значення своїх дій та не міг керувати ними. Крім того, позивачка стверджувала, що підпис не належить її чоловіку.

Відповідачка Коваленко О. у відзиві просила не допускати суддю Іваненко Л. як представника і замінити представника малолітньої Іваненко М. на іншу особу з метою забезпечення права на справедливий судовий розгляд, оскільки, на її думку, суддя як колега може чинити вплив на склад суду.

Як має діяти суд? Який вид представництва має місце у цій справі? Які документи підтверджують повноваження представника? Які повноваження має представник у цій справі?

27. Марченко В.А. звернувся з позовом до Марченко Н.С. та Бондаренка О.М. про визнання договору купівлі-продажу $\frac{1}{2}$ частини будинку недійсним.

У судовому засіданні встановлено, що Марченко В.А. та його колишня дружина Марченко Н.С. є співвласниками спірного будинку. Марченко Н.С. продала свою частину будинку Бондаренку О.М. Позивач на час укладання зазначеного договору купівлі-продажу перебував у лікарні і не був повідомлений про продаж Марченко Н.С. належної їй частини будинку, через що він не міг скористуватися переважним правом на її купівлю. У судовому засіданні також встановлено, що за заявою психіатричного закладу, де Марченко В.А. перебував на лікуванні, судом була розглянута справа та ухвалене рішення про визнання його недієздатним, яке набуло законної сили до його

звернення до суду з позовом про визнання договору купівлі-продажу $\frac{1}{2}$ частини будинку недійсним.

Суд, враховуючи встановлені в судовому засіданні обставини, зупинив провадження у справі до призначення та залучення до участі у справі в порядку, встановленому законом, законного представника позивача Марченка В.А.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте підстави та порядок призначення законного представника судом. Яке завдання законного представництва у суді?

28. Лікар-психіатр Першої обласної спеціалізованої лікарні м. Ромни Бережний С.П. звернувся до Роменського міськрайонного суду Сумської області з заявою про продовження госпіталізації в примусовому порядку Крамаренка А.А. на підставі того, що проведене під час примусової госпіталізації лікування не дало позитивних результатів щодо покращення стану його здоров'я. Беручи до уваги, що Крамаренко А.А. не має можливості самостійно захистити свої права, свободи та законні інтереси, а також, що він є суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу, суд своєю ухвалою зупинив провадження у справі у зв'язку з необхідністю призначення йому адвоката для надання безоплатної правової допомоги та представництва його у суді.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте суб'єктів отримання безоплатної правової допомоги у суді. Визначте порядок залучення до участі у справі адвоката, який здійснює представництво у суді, як один з видів безоплатної правової допомоги. Які є види безоплатної правової допомоги?

29. У липні 2024 р. Андрієнко звернувся до суду з позовом до міської ради про визнання незаконними та скасування її рішень у сфері земельних правовідносин, а також зобов'язання вчинити певні дії. На початку першого судового засідання, під час відкриття розгляду справи по суті, суд розглянув клопотання заступника керівника окружної прокуратури, в якому останній просив допустити його до участі у справі (шляхом вступу у справу) з

метою здійснення в особі міської ради представництва в суді інтересів держави. В обґрунтування свого клопотання заступник прокурора зазначив, що раціональне використання земельних ресурсів – одна з функцій держави, а недотримання вимог земельного законодавства – це порушення загальнодержавних інтересів, що є підставою для вступу у справу прокурора на стороні відповідача. Діючи в інтересах держави та територіальної громади, і вступаючи у справу, прокурор має на меті забезпечити права на землю територіальної громади, а також раціональне використання та охорону земель комунальної власності.

Представник відповідача підтримав можливість вступу заступника прокурора у справу, проте представник позивача висловив заперечення щодо цього, оскільки такі дії є недопустимими з огляду на практику Європейського суду з прав людини, який обстоює позицію про можливість участі прокурора у розгляді судами справ поза межами кримінальної сфери тільки у виключних випадках.

В яких формах бере участь прокурор в цивільному процесі? Крізь призму практики Європейського суду з прав людини (Ф.В. проти Франції (F.W. v. France), Менчинська проти Російської Федерації тощо) визначте наявність підстав для вступу прокурора в розгляд цієї цивільної справи.

30. Керівник окружної прокуратури в особі акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» звернувся до громадян Бойко та Волок з позовом про стягнення боргу за кредитним договором. У день розгляду справи в судове засідання з'явився прокурор окружної прокуратури з фотокопією доручення, наданого йому керівником, в якому останній дав завдання забезпечити участь прокуратури в цій справі з метою представництва в суді інтересів держави. Суд не допустив прокурора до участі у справі, оскільки вбачав, що його повноваження як представника позивача не можуть бути підтверджені лише фотокопією доручення позивача, яким виступає керівник окружної прокуратури. За таких обставин суд, у відповідності до п. 1 ч. 2 ст. 223 ЦПК України, своєю ухвалою відклав розгляд справи.

Чи є підстав для здійснення прокурором в суді представництва інтересів держави? Яким чином прокурор окружної прокуратури може підтвердити свої повноваження в суді? Чи може він брати участь в судовому засіданні у справі замість свого керівника? Роз'ясніть, що слід розуміти під поняттям «прокурор» відповідно до Закону України «Про прокуратуру».

31. Рішенням місцевого загального суду позовні вимоги Боровик до сільської ради про визнання договору купівлі-продажу дійсним та визнання права власності на самоцинне будівництво задоволено. Не погодившись із зазначеним рішенням, керівник окружної прокуратури звернувся до апеляційного суду зі скаргою, в якій просив рішення суду першої інстанції скасувати і ухвалити нове рішення про відмову у задоволенні позовних вимог. Ухвалою судді апеляційного суду, у відповідності до п. 1 ч. 5 ст. 357 ЦПК України, апеляційну скаргу прокурору повернуто. Постановляючи відповідну ухвалу, суддя апеляційної інстанції виходив з того, що керівник окружної прокуратури не брав участі в розгляді справи в суді першої інстанції та не є особою, яка має підписувати апеляційну скаргу, а тому відсутні підстави для прийняття апеляційної скарги до розгляду.

Чи правомірні дії суду апеляційної інстанції? Визначте форму участі прокурора в даній справі. З урахуванням норм Закону України «Про прокуратуру» розкрийте особливості подання прокурорами апеляційної чи касаційної скарги, заяви про перегляд судового рішення у за нововиявленими або виключними обставинами. Які процесуальні права та обов'язки має прокурор у цивільному процесі?

32. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) в інтересах неповнолітньої Кривоніс О. М. звернувся до Київського районного суду м. Харкова з позовом до Харківської міської ради в особі Департаменту служби у справах дітей Харківської міської ради (далі – Департамент) про поновлення права власності та

відшкодування шкоди, завданої неправомірним рішенням відповідача. Свої вимоги Уповноважений обґрунтував тим, що всупереч інтересам неповнолітньої Департамент своїм рішенням надав згоду Кривоносу М.М., батьку і співвласнику житла неповнолітньої Кривоніс О.М., на продаж від імені доньки частини її власної квартири. Проте це рішення відповідач виніс без згоди піклувальниці неповнолітньої – її бабусі Зарудної О.О., а лише на підставі заяви Кривоноса М.М. Оскільки останнім вищезазначена трикімнатна квартира була продана, а іншого житла на її ім'я Кривоніс О.М. не придбано, неповнолітня була позбавлена права власності на нерухоме майно, чим порушені вимоги ст. 41 Конституції України. На початку першого судового засідання, що провадилося за правилами спрощеного позовного провадження, до суду звернувся представник Уповноваженого з клопотанням про допуск його до участі у справі замість Уповноваженого та пред'явив своє службове посвідчення. Суд відмовив у задоволенні заявленого клопотання, оскільки на підтвердження своїх повноважень представник Уповноваженого не надав нотаріально посвідчену довіреність від імені піклувальниці неповнолітньої – Зарудної О.О. Після надання відповідної довіреності представник взяв участь у справі, під час розгляду якої між ним і відповідачем була укладена мирова угода. У зв'язку із цим суд постановив ухвалу про закриття провадження у справі.

Дайте правову оцінку діям суду. Яким чином представник Уповноваженого може підтвердити свої повноваження в суді? Визначте форми та підстави участі Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, а також його процесуальні права та обов'язки в цивільному процесі.

33. Правозахисна організація споживачів «Об'єднання громадян “Захист”» (далі – об'єднання громадян «Захист») в інтересах Кожуха П.С. звернулася до суду з позовом до приватного торгово-промислового підприємства «Сінгл» (далі – підприємство «Сінгл») про розірвання договору купівлі-продажу автомобіля, стягнення збитків, неустойки та відшкодування моральної шкоди. Ухвалою суду першої інстанції у відкритті

провадження у справі відмовлено, оскільки заява не підлягає розгляду в судах у порядку цивільного судочинства. Постановляючи таку ухвалу, суд першої інстанції виходив з того, що об'єднання громадян «Захист» та підприємство «Сінгл» є юридичними особами, а тому спір між ними підлягає розгляду в порядку господарського судочинства. Ухвалою суду апеляційної інстанції ухвалу місцевого суду скасовано, а справу для продовження її розгляду направлено до суду першої інстанції. Під час нового розгляду справи суд першої інстанції вищезазначену позовну заяву залишив без розгляду на підставі того, що об'єднання громадян «Захист» не має повноважень на ведення справи, адже воно не надало довіреності на підтвердження права представляти в суді інтереси позивача.

Дайте правову оцінку діям судів першої та апеляційної інстанцій.

34. Сергєєв А.К. звернувся з позовом до Чушкової Н.П. про усунення перешкод у вихованні та встановлення порядку спілкування з дитиною. Позивач просив зобов'язати відповідачку надавати можливість спілкуватися з сином і спільно проживати з ним у дні канікул з 29 грудня по 8 січня та з 1 червня по 25 серпня кожного року. У судовому засіданні позивач свої вимоги підтримав. Відповідачка в судове засідання не з'явилася, хоча про час та місце розгляду справи належним чином та своєчасно їй було повідомлено, про причини неявки суд не повідомила. Представник органу опіки та піклування, яка брала участь у судовому засіданні, вважала за доцільне позов задовольнити та надала відповідний висновок. Оскільки відповідач до суду не з'явилася і від неї не надійшов відзив, представник органу опіки та піклування, враховуючи інтересах дитини, сама визнала позов. Враховуючи, що визнання позову не суперечить закону, не порушує права, свободи чи інтереси інших осіб, суд ухвалив рішення про задоволення позову.

Чи правомірні дії суду? Визначте форму участі та повноваження представника органу опіки та піклування у даній справі.

35. Морозова Т.В. звернулася до суду з позовом до Морозова П.І. про стягнення аліментів на утримання повнолітньої дитини, яка продовжує навчання. Позивачка посилалася на те, що після розірвання шлюбу їх спільний з відповідачем син Морозов А.Н. проживає з нею та знаходиться на її утриманні. Він є студентом другого курсу університету денної форми навчання за контрактом, а відповідач ухиляється від надання матеріальної допомоги на утримання повнолітнього сина. У зв'язку з цим Морозова Т.В. просила стягнути з відповідача на її користь на утримання повнолітнього сина аліменти в розмірі 1/4 частини усіх видів його заробітку до закінчення навчання, але не більше ніж до досягнення ним 23-х років. Суд, виходячи з того, що Морозов А.П. є повнолітньою особою, а його мати Морозова Т.В. не надала документів, що посвідчують її повноваження її як представника, відповідно до положень постановив ухвалу про повернення позовної заяви, оскільки вона підписана особою, яка не має права її підписувати (п. 1 ч. 4 ст. 185 ЦПК України).

Чи може Морозова Т.В. звернутися до суду з таким позовом? Дайте правову оцінку діям суду.

Т е м а 7. Цивільна юрисдикція та підсудність

Питання для обговорення

1. Поняття «цивільна юрисдикція», її види.
2. Цивільна юрисдикція та забезпечення права на справедливий судовий розгляд.
3. Предметна і суб'єктна юрисдикція, критерії розмежування справ, що розглядаються в порядку цивільного, господарського та адміністративного судочинства. Наслідки недотримання правил предметної та суб'єктної юрисдикції.
4. Інстанційна юрисдикція. Наслідки недотримання правил інстанційної юрисдикції.

5. Територіальна юрисдикція (підсудність) та її види. Наслідки недотримання правил територіальної юрисдикції (підсудності).

6. Підстави та порядок передачі справи з одного суду до іншого.

36. Держгеокадастр видав наказ про виділення 5 га землі сільськогосподарського призначення Карпенку для ведення фермерського господарства, уклавши з ним договір оренди строком на 49 років. Проте фермерське господарство фактично створене не було, а Карпенко передав цю земельну ділянку в суборенду іншій особі – ТОВ «Зернові культури». Прокурор, вбачаючи порушення інтересів держави, звернувся до суду загальної юрисдикції з позовною заявою про скасування наказу Держгеокадастру та визнання недійсним договорів оренди та суборенди.

Ізюмський районний суд відкрив провадження за правилами цивільного судочинства. За результатами розгляду справи суд задовольнив позовні вимоги прокурора.

Не погодившись з рішенням суду, відповідачі подали апеляційну скаргу. Апеляційний суд закрит провадження у справі, вказавши, що спір носить господарсько-правовий характер і справу належить розглядати за правилами господарського судочинства.

Оцініть судові рішення судів першої та апеляційної інстанцій. У порядку якого судочинства повинна розглядатися дана справа? Визначте критерії розмежування предметної юрисдикції загальних та господарських судів. Проаналізуйте Постанови Верховного Суду щодо визначення предметної юрисдикції спорів за участю фермерських господарств, які уже створені або які лише планується створити.

37. Розпорядженням голови місцевої державної адміністрації було затверджено рішення служби у справах дітей про визначення порядку спілкування батька Левченка С.І. з його сином Левченко А.С. Мати Левченко О.П. звернулася в порядку ЦПК з позовною заявою, у якій, по-перше, оскаржувала розпорядження голови МДА та рішення служби у справах дітей

МДА про визначення порядку участі батька у вихованні дитини, і по-друге, просила встановити інший порядок спілкування батька з дитиною та його участі у вихованні дитини.

При цьому у позовній заяві позивачка наголошувала, що 16 вересня 2020 року вже було прийнято рішення про визначення місця проживання дитини із матір'ю, а тому вважає, що розпорядження голови МДА прийняте всупереч цьому судовому рішення, оскільки цим судовим рішенням при визначенні місця проживання дитини було встановлення факт зловживання батьком дитини спиртними напоями та відвідування дитини у стані сп'яніння.

Суд відмовив у відкритті провадження у справі, посилаючись на наявність публічно-правового спору і необхідність звернення до суду в порядку КАС.

Левченко О.П. оскаржила в апеляційному порядку ухвалу суду про відмову у відкритті провадження, посилаючись на правову позицію Верховного Суду щодо предметної юрисдикції даного спору.

Як має діяти суд апеляційної інстанції? Визначте предметну юрисдикцію даного спору. Які існують критерії розмежування предметної юрисдикції? Які наслідки настають у разі порушення правил предметної юрисдикції на стадії відкриття провадження у справі? Які наслідки настають, якщо під час розгляду справи по суті Велика Палата Верховного Суду змінить предметну юрисдикцію даної категорії справ?

38. Титаренко звернувся до Одеського окружного адміністративного суду в інтересах своєї неповнолітньої дочки з позовом до директора спеціалізованої спортивної школи про визнання протиправним та скасування наказу директора школи, а також рішення педагогічної ради школи про відрахування його доньки, учениці 9-го класу, зі школи у зв'язку з тим, що вона не пройшла конкурс і тому не переведена у 10-й клас. У позові Титаренко також просив зарахувати його доньку до 10-го класу спеціалізованої спортивної школи, стягнути матеріальну та моральну шкоду у розмірі 50 тис. грн.

Одеський окружний адміністративний суд позов задовольнив. Не погодившись з рішенням суду, відповідач оскаржив це рішення. Апеляційний суд закрит провадження на підставі п. 1 ч. 1 ст. 238 КАС.

Проаналізуйте дії судів першої та апеляційної інстанцій. Визначте предметну юрисдикцію цього спору. У порядку спрощеного чи загального провадження має бути розглянута дана справа?

39. У травні 2023 року Хоменко звернулася до суду із заявою про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу, заінтересовані особи: військова частина та Міністерство оборони України. Свої вимоги жінка обґрунтовувала тим, що з березня 2018 року перебувала у фактичних шлюбних стосунках та проживала однією сім'єю із Потапенком, який після повномасштабного вторгнення російської федерації був призваний на військову службу і у листопаді 2022 року загинув. Встановлення цього факту потрібно їй для отримання одноразової соціальної допомоги у зв'язку зі смертю свого чоловіка, яка передбачена Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін судом апеляційної інстанції, заяву було задоволено.

Розглянувши касаційну скаргу Міністерства оборони України, Верховний Суд скасував зазначені рішення і закрит провадження у справі, зазначивши, що вимоги Хоменко про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без реєстрації шлюбу з Потапенком, який загинув під час участі у бойових діях та здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і стримуванні збройної агресії російської федерації, не підлягає вирішенню у порядку цивільного судочинства.

Оцініть судові рішення судів першої, апеляційної та касаційної інстанцій. У порядку якого судочинства повинна

розглядатися дана справа? Визначте критерії розмежування предметної юрисдикції загальних та адміністративних судів. Проаналізуйте Постанови Верховного Суду щодо визначення предметної юрисдикції цих справ.

40. У серпні 2023 року Жуйко звернулася до суду з позовом до Крутько, яка є дружиною її сина про скасування свідоцтва про право на спадщину обґрунтовуючи позовні вимоги тим, що її син заснував приватне підприємство «Сімба». Згодом він уклав шлюб, у якому народилося троє дітей. Після його смерті Крутько як дружина отримала 1/2 частки в статутному капіталі ПП «Сімба».

Позивачка стверджує, що відповідачка безпідставно отримала свідоцтво про право власності на 1/2 частки майна в статутному капіталі ПП «Сімба» як співвласниця майна подружжя, оскільки підприємство було засновано до укладення шлюбу, вимагаючи повернення цієї частки до складу спадкового майна.

Розглянувши справу в порядку цивільного судочинства, судом першої інстанції, залишеним без змін судом апеляційної інстанції, відмовлено у задоволенні позову.

У січні 2024 року позивачка звернулася до Верховного Суду з касаційною скаргою, посилаючись на те, що спірні відносини є корпоративними, а тому цей спір підлягає розгляду у порядку господарського судочинства.

Чи підлягає касаційна скарга задоволенню? Визначте предметну юрисдикцію даного спору. Які існують критерії розмежування предметної юрисдикції? Які наслідки настають у разі порушення правил предметної юрисдикції на стадії касаційного перегляду?

41. У межах виконавчого провадження на автомобіль Бондарчука було накладено арешт, проте після закінчення виконавчого провадження державний виконавець не зняв накладений арешт. Бондарчук звернувся до державного виконавця із заявою про зняття арешту, проте виконавець вказав, що поза межами існуючого виконавчого провадження не може цього

здійснити. Тоді Бондарчук звернувся до начальника Державної виконавчої служби з вимогою тотожною вимогою про зняття арешту, на що отримав аналогічну відмову.

У зв'язку з ситуацією, що склалася, Бондарчук змушений був звернутися до Окружного адміністративного суду зі скаргою на дії (бездіяльність) державного виконавця та начальника Державної виконавчої служби. Проте суд відмовив йому у відкритті провадження в порядку адміністративного судочинства, вказавши, що дії (бездіяльність) державного виконавця мають бути оскаржені до того суду, який видав виконавчий лист. Звернувшись до Богунського районного суду в порядку ЦПК, він також отримав відмову у відкритті позовного провадження в порядку цивільного судочинства. В обґрунтування відмови у відкритті провадження суд наголошував, що виконавче провадження вже закінчене, Бондарчук не є стороною виконавчого провадження, а отже оскаржувати бездіяльність державного виконавця потрібно саме до адміністративного суду.

Фактично отримавши відмову у доступі до суду та захисті його порушених прав, Бондарчук звернувся по правову допомогу. Під час консультації в адвокатському об'єднанні «Справедливість» йому порадили подати в порядку цивільного судочинства позовну заяву про зняття арешту з майна. Проте суд знову відмовив у відкритті провадження на тій підставі, що особа, яка була боржником у виконавчому провадженні, не може бути позивачем у справі про зняття арешту з майна. У мотивувальній частині ухвали зазначалося, що позивачами у таких справах можуть бути лише особи, які не були сторонами виконавчого провадження, але на майно яких накладено арешт.

Проаналізуйте дії судів щодо відмови у відкритті провадження у справі. Визначте предметну юрисдикцію справ про зняття арешту з майна.

Проаналізуйте рішення ЄСПЛ, у яких констатовано порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у зв'язку з наявністю юрисдикційних конфліктів між національними судами («Андрієвська проти України», «Шестопалова проти України», «Мосендз проти України» та інші).

42. Мельниченко протягом 20 років працювала на ДП «Завод імені В. О. Малишева», підпадала під дію шкідливих виробничих факторів, внаслідок чого за медичним висновком визначено 65 % стійкої втрати професійної працездатності і встановлено III групу інвалідності.

У зв'язку з суттєвою втратою працездатності та погіршенням стану здоров'я, Мельниченко звернулася з позовом до управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України в Харківській області та державного підприємства «Завод ім. В. О. Малишева» про відшкодування моральної шкоди.

Рішенням суду першої інстанції належним відповідачем визнано тільки Фонд соціального страхування і стягнуто з нього суму у розмірі 150 тис. грн. Судом апеляційної інстанції рішення суду першої інстанції змінено і стягнуто моральну шкоду також з ДП «Завод імені В. О. Малишева». У зв'язку з цим, директор ДП подав касаційну скаргу, у якій просив залишити в силі рішення суду першої інстанції. Проте, Верховний Суд встановив, що у господарському суді відкрито провадження у справі про банкрутство ДП «Завод імені В. О. Малишева» і розгляд справи триває, а тому рішення судів попередніх інстанцій підлягають скасуванню, провадження у справі – закриттю, а вимоги Мельниченко до підприємства, щодо якого порушено процедуру банкрутства, підлягають розгляду у господарському суді.

Проаналізуйте дії судів першої, апеляційної та касаційної інстанцій. Визначте предметну юрисдикцію цього спору.

43. Павленко звернувся до суду з позовом до держави Україна в особі Міністерства юстиції України, Державної казначейської служби України про відшкодування шкоди, завданої законом, що визнаний неконституційним. Позовні вимоги обґрунтовує тим, що його звільнили з посади судді апеляційного суду у зв'язку з поданням заяви про відставку. При звільненні йому нарахували і виплатили основне щомісячне довічне грошове утримання на підставі положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів», які визнані неконституційними, у зв'язку з чим він недоотримав грошового утримання.

Розглянувши справу в порядку цивільного судочинства, суд першої інстанції у задоволенні позову відмовив, посилаючись на те, що Міністерство юстиції України не наділене повноваженнями представляти державу в даній категорії справ.

Суд апеляційної інстанції скасував рішення суду першої інстанції і закрити провадження, вказуючи на те, що предметом судового розгляду у справі є вимога судді у відставці про стягнення з держави України шкоди, завданої внаслідок прийняття Верховною Радою України неконституційного закону щодо щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці, внаслідок чого відбулось фактичне звуження змісту та обсягу прав позивача на щомісячне довічне грошове утримання, на які він міг очікувати відповідно до норм законодавства, чинного на момент виникнення відповідних прав. Спір виник після звільнення публічного службовця з посади, проте пов'язаний з вирішенням питань, які стосуються його діяльності на публічній службі, отже такий спір має розглядатися за правилами адміністративного судочинства.

Проаналізуйте рішення судів. Визначте предметну юрисдикцію цієї справи. Які наслідки настають у разі недотримання правил предметної юрисдикції, якщо це виявлено під час відкриття провадження, після відкриття провадження або на стадії апеляційного чи касаційного перегляду?

44. У кінці 2023 року в мережі Інтернет з'явилося відео, у якому російська фігуристка у своєму льодовому шоу використала музику, створену українською співачкою, без відповідного дозволу. Українська співачка вбачає у таких діях порушення її авторських прав з боку фігуристки, режисерів шоу, осіб, які здійснювали монтаж відео і поширювали його в мережі Інтернет.

Визначте територіальну юрисдикцію цієї справи. Чи можна застосувати правила альтернативної підсудності у цій справі?

45. Симоненко А. звернулась до Обухівського районного суду Київської області з позовом про розірвання шлюбу і поділ

майна подружжя, визначивши підсудність справи за власним місцем проживання на підставі ч. 2 ст. 28 ЦПК, оскільки на її утриманні знаходяться малолітні діти і вона зареєстрована у м. Обухів. Чоловік Симоненко А., який працює суддею в Обухівському районному суді Київської області, подав заяву про передачу справи за правилами виключної підсудності, а саме за місцем знаходження нерухомого майна, що підлягає поділу. До складу майна, що підлягало поділу, входив будинок, розташований на території м. Біла Церква, квартира у м. Київ, два автомобілі.

Ухвалою Обухівського районного суду Київської області заяву відповідача було задоволено і справу передано до Білоцерківського міськрайонного суду Київської області. Дружина Симоненка подала апеляційну скаргу на цю ухвалу.

Проаналізуйте дії суду першої інстанції. Які особливості визначення підсудності справ, у яких однією зі сторін спору є суддя, передбачені чинним законодавством? Яке судове рішення має ухвалити суд апеляційної інстанції? Який вид підсудності має бути застосований у цій справі? Визначте процесуальні наслідки порушення правил територіальної юрисдикції. У порядку загального чи спрощеного позовного провадження має бути розглянута ця справа?

46. Клименко 07 листопада 2023 року звернувся до Немирівського районного суду Вінницької області з позовом до Полтавської обласної прокуратури, Державної казначейської служби про стягнення моральної шкоди, заподіяної внаслідок незаконних дій органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, у розмірі 240 000 грн. В обґрунтування позову посилався на те, що 08 вересня 2020 року Клименка затримано слідчим відділом УСБУ в Полтавській області за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України. Вироком Київського районного суду м. Полтави від 04 січня 2023 року Клименка виправдано у зв'язку з недоведеністю в його діянні складу кримінального правопорушення. Після

перегляду апеляційною та касаційною інстанцією вирок Київського районного суду м. Полтави набрав законної сили.

У відзиві на позовну заяву представник Державної казначейської служби вказував на те, що справа підсудна Київському районному суду м. Полтави за місцем розгляду кримінальної справи.

У відповіді на відзив позивач вказав, що скористався правилами альтернативної підсудності і подав позовну заяву за місцем свого фактичного проживання у м. Немирів.

Суддя Немирівського районного суду Вінницької області, перевіряючи місце реєстрації позивача, встановив, що він зареєстрований у м. Дубно Рівненської області, тому справа не може бути розглянута у цьому суді і підлягає передачі за підсудністю Дубенському міськрайонному суду Рівненської області.

Проаналізуйте дії учасників справи та суду. Визначте підсудність цього спору. Визначте випадки, коли можуть бути застосовані правила альтернативної підсудності.

47. У лютому 2024 року Крикун звернувся з позовом до Довженка про стягнення заборгованості у сумі 25 000 доларів, що підтверджується відповідною розпискою. Суддя Косівського районного суду постановив ухвалу про залишення позовної заяви без руху, оскільки у позовній заяві вказано місце реєстрації відповідача у м. Донецьк, яке на даний час є тимчасово окупованою територією, а підстави для застосування правил альтернативної підсудності і віднесення справи до підсудності Косівського районного суду Івано-Франківської області у позовній заяві не вказані. З метою виправлення недоліків позовної заяви Крикун подав до суду Інформацію з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про те, що боржник є власником земельної ділянки, яка знаходиться на території Косівського району.

Проаналізуйте дії судді. Як має діяти суд? Який вид підсудності може бути застосований у цій ситуації? Яким чином має бути забезпечено Крикуну право на доступ до суду? Як має

здійснюватися повідомлення відповідача про час і місце слухання справи? У порядку якого виду провадження має бути розглянута справа?

48. Компанія «Rio Tinto Group» 02 березня 2024 року звернулася до Північного апеляційного господарського суду із заявою про видачу наказу на примусове виконання рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 03.12.2023 у справі № 60/2022. Рішенням Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України від 03.12.2023 у справі № 60/2022 стягнуто з Товариства з обмеженою відповідальністю «ДНЕПРОПРЕС СТАЛЬ» на користь компанії «Rio Tinto Group» 35 000 доларів США.

Суд відмовив у відкритті провадження у справі, оскільки така заява не підлягає розгляду за правилами господарського судочинства. Представник «Rio Tinto Group» звернувся з апеляційною скаргою на ухвалу суду першої інстанції, вимагаючи її скасувати та зобов'язати суд відкрити провадження.

Чи підлягає скарга задоволенню? Проаналізуйте дії суду. Визначте предметну та інстанційну юрисдикцію цієї справи. Що таке «інстанційна юрисдикція»? Які суди мають вирішувати питання щодо оспорування чи виконання рішень міжнародних комерційних арбітражів? За якими критеріями розмежовується юрисдикція загальних і господарських судів?

49. У грудні 2023 року Дмитренко звернулася з позовом до Джонсон про визначення місця проживання їх спільної дитини разом з матір'ю в Україні. Свої позовні вимоги позивачка обґрунтовувала тим, що у 2018 році зареєструвала шлюб з громадянином Великої Британії, у шлюбі народилася донька. Згодом відповідач був притягнутий до кримінальної відповідальності, став агресивним і мав проблеми із психічним здоров'ям, внаслідок чого позивачка змушена була неодноразово перебувати з новонародженою дитиною в притулку для жертв домашнього насилля. На початку 2021 року Дмитренко разом з донькою повернулася в Україну. Заочним рішенням Полтавського

районного суду Полтавської області від 15 січня 2022 року шлюб було розірвано.

У справі про визначення місця проживання дитини представником відповідача було подано зустрічний позов про повернення дитини до Великої Британії на підставі рішення Суду у справах сім'ї м. Кройдон, яким заборонено вивозити дитину з Англії та Уельсу.

Рішенням Полтавського районного суду Полтавської області, залишеним в силі Полтавським апеляційним судом, позов Дмитренко задоволено і визначено місце проживання дитини разом з матір'ю, у задоволенні зустрічного позову відмовлено.

У касаційній скарзі адвокат відповідача акцентує увагу на тому, що питання визначення місця проживання дитини має розглядатись виключно судами країни, в якій дитина мала місце постійного проживання, тобто судами Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії. У відзиві на касаційну скаргу було зазначено, що спір підпадає під юрисдикцію національних судів України, оскільки дитина проживає на території України понад 3 роки та прижилась в новому середовищі.

Проаналізуйте дії судів першої та апеляційної інстанції. Як має діяти Верховний Суд? Якому суду підсудна ця справа? Визначте вид територіальної юрисдикції. У порядку якого провадження має бути розглянуто цю справу?

50. Луцький міськрайонний суд Волинської області, розглянувши позовну заяву Фоменка, в інтересах якого діє Петренко, до ТОВ «Нова Пошта Глобал» про визнання недійсними умов договору поставки, стягнення збитків та моральної шкоди, відкрив провадження у справі. При цьому суд врахував твердження представника позивача щодо наявності підстав для застосування правил підсудності за вибором позивача, а саме ч. 5 ст. 28 ЦПК України, оскільки спірні відносини стосуються захисту прав споживачів.

Представник ТОВ «Нова Пошта Глобал» подав заперечення, у якому вказав на непідсудність справи Луцькому міськрайонному суду Волинської області і просив передати справу до

Голосіївського районного суду міста Києва, за місцезнаходженням відповідача ТОВ «Нова Пошта Глобал».

Проаналізуйте дії суду. Якому суду підсудна справа? Визначте вид підсудності, який має бути застосований у цій справі. Який порядок передачі справи з одного суду до іншого?

Т е м а 8. Докази та доказування

Питання для обговорення

1. Поняття та мета судового доказування.
2. Поняття судових доказів.
3. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування.
4. Належність, достатність, достовірність доказів та допустимість засобів доказування.
5. Оцінка судових доказів.
6. Окремі засоби доказування.

51. У серпні 2023 р. ТОВ «Система» звернулось з позовом до завідуючого складом К. про стягнення 120 000 грн. – вартості майна якого не вистачає на складі підприємства. Обґрунтовуючи свої вимоги тим, що К. не належним чином виконуючи свої трудові обов'язки допустив нестачу матеріальних цінностей на складі на зазначену суму про що свідчить акт інвентаризації складений директором підприємства, головним бухгалтером та начальником охорони. К від участі в інвентаризації не приймав оскільки знаходився у відпустці.

У відзиві на позовну заяву відповідач К. заперечував проти наявності його вини у завданні шкоди підприємству на вказану суму обґрунтовуючи свою позицію наступним: він був прийнятий на роботу на посаду працівника складу, але у зв'язку зі смертю завідуючого складом М. на К., відповідно до наказу директора ТОВ «Система» тимчасово було покладено виконання обов'язків

завідуючого складом. Приступаючи до роботи в якості завідуючого складом К. просив провести інвентаризацію матеріальних цінностей, які знаходяться на складі, оскільки остання інвентаризація проводилась ще за рік до смерті М. і під час роботи працівником складу він неодноразово звертав увагу завідуючого складу М. на той факт, замки на більшості шаф зламані, входні двері до складу часто були відчинені протягом тривалого часу, що створювало небезпеку викрадення матеріальних цінностей, знищення або їх пошкодження. Завідуючий складом М. на ці зауваження відповідав К. що це взагалі його не стосується, а складські приміщення обладнані системою відео спостереження. Проте К. достеменно відомо, що система відео спостереження не працює вже більше трьох років, а камери спостереження висять просто як бутафорія. Цю інформацію він часто чув від співробітників підприємства. Крім зазначеного, К., протягом місяця після покладення на нього обов'язків завідуючого складом неодноразово усно звертався до директора ТОВ з вимогою провести інвентаризацію, але останній казав, що повністю довіряв попередньому завідуючому складом (померлому М.) і в інвентаризації немає потреби, тим більше що всі операції з руху матеріальних цінностей відображені в бухгалтерських документах. На зазначених підставах відповідач просив відмовити позивачеві у позові.

Представник позивача наполягав на задоволенні позовних вимог в повному обсязі, посилаючись на те, що відповідач по суті визнавав факт нестачі матеріальних цінностей на суму 120000 грн.

Що таке стандарт доказування? Як він може бути застосований в даній справі?

Визначте предмет доказування та розподіл обов'язків по доказуванню.

Визначте коло доказів та засобів доказування по даній справі.

52. Кутузов звернувся з позовом до Смирнова про стягнення боргу в сумі 50000 грн. за розпискою і, підтверджуючи свої вимоги, просив допитати свідків Молюта, Сердюка, Нечитайла, які були присутні при укладанні договору позики і

підписалися у розписці. Смирнов заперечував проти позову, посилаючись на те, що в присутності своєї жінки Смирнової повернув борг, але розписку в позивача не витребував.

Визначте, які факти входять до предмета доказування по цій справі. Вирішіть питання про належність і допустимість доказів у даній справі.

53. Подавши позов про поділ майна подружжя, Шульга просив суд: 1) негайно допитати свідка Косенка, який знаходився в лікарні в тяжкому стані; 2) розшукати грошовий вклад відповідачки в банках м. Харків; 3) накласти арешт на кореспонденцію, що надходить на поштамт на ім'я відповідачки, тому що вона одержує листи від свого знайомого з порадами, як ввести в оману суд і не дати можливості виграти процес.

Яке процесуальне рішення має прийняти суд щодо заявленого клопотання? Визначте підстави, засоби, порядок забезпечення доказів?

54. Київським районним судом м. Харкова розглядалась справа за позовом Самойлова до Зайцева про стягнення 150 000 грн. за договором позики. У відзиві на позовну заяву Зайцев позов не визнав та пояснив суду, що між ним та позивачем договору позики ніколи не укладалось і що гроші він від позивача не отримував.

На підтвердження своїх позовних вимог Самойлов заявив клопотання, в якому просив заслухати в судовому засіданні таємно зроблений ним аудіозапис, із змісту якого можна зробити висновок про наявність договору позики і те, що Зайцев визнавав наявність боргу. Відповідач та його представник проти задоволення клопотання заперечував.

Розглянувши клопотання і заперечення відповідача та його представника, суд у задоволенні клопотання відмовив.

*Надайте правову оцінку діям суду?
Який порядок дослідження речових доказів?*

55. У грудні 2021 р. Р. пред'явила в інтересах неповнолітньої дочки М. позов до В. та О. про встановлення факту батьківства, визнання частково недійсним свідоцтва про право на спадщину та визнання права власності на $\frac{1}{3}$ спадкового майна.

Позивачка зазначала, що з 2017 р. перебувала у фактичних шлюбних відносинах з О., батьком відповідачів, від якого в неї 20 серпня 2018 р. народилась дочка М. Після смерті О., що сталася 1 серпня 2018 р., відкрилася спадщина. Свідоцтво про право на неї було видано дітям померлого – В. та О. – на $\frac{1}{2}$ майна кожному.

Оскільки О. не записаний батьком її дочки, яка також має право на спадщину, Р. просила задовольнити позов в повному обсязі.

Ухвалюючи рішення про задоволення позову, місцевий суд виходив з того, що Р.Д., який записаний батьком М. у свідоцтві про її народження, в судовому засіданні визнав, що фактично її батьком є покійний О.

Дайте правову оцінку діям суду? Які факти входять до предмету доказування по даній справі? Які засоби доказування можуть бути використані по даній справі? Чи може вимога про встановлення факту батьківства бути задоволена за наявності неспростованого запису про батьківство іншої особи?

56. У серпні 2023 р. Данилова звернулась до суду з заявою про видачу обмежувального припису. Заява мотивована тим, що з 2015 року по 2020 рік вона перебувала у зареєстрованому шлюбі з Кривенко, в якому у них народився син. У квітні 2020 року шлюб був розірваний, а у серпні заявниця уклала із Кривенко (колишнім чоловіком) нотаріально посвідчений договір про визначення місця проживання дитини із заявницею, тоді ж Кривенко надав нотаріально посвідчену згоду на тимчасове проживання дитини в Німеччині. Заявниця вказала, що вона разом із сином проживає у Німеччині, де має іншу сім'ю. Зазначила, що з моменту припинення шлюбу з боку колишнього чоловіка по відношенню до неї, її рідних та близьких, зокрема батька, теперішнього чоловіка, її сина від першого шлюбу, не припиняються дії, які мають характер домашнього насильства. На підтвердження обставин викладених у заяві Данилова додала скрін-шоти

повідомлень з телефону та планшету, роздруківки з Viber у переписці, яку Кривенко тривалий час та систематично веде із заявницею з приводу організації побачень з сином та в яких він погрожує розправою, завданням шкоди здоров'ю, вбивством, вдається до тиску щодо заявниці та її чоловіка. Такі вислови Кривенко надсилає також на особистий телефон їх неповнолітнього сина.

Визначте ознаки електронних доказів. Визначте порядок дослідження електронних доказів. Чи може бути наведений засіб доказування використаний при вирішенні цієї справи?

57. У серпні 2022 р. Данилов звернувся в суд із позовом до Зарубіна про визнання договору купівлі-продажу автомобіля дійсним та визнання права власності на цей автомобіль. Позивач зазначав, що в липні 2021 р. він уклав із Зарубіним угоду, згідно з якою відповідач передав йому за генеральною довіреністю автомобіль «Фольксваген-Гольф», а він, Данилов, у присутності свідків – гроші в сумі, еквівалентній 10 тис. доларів США.

Договір купівлі-продажу вони нотаріально не посвідчували, вважаючи, що достатньо генеральної довіреності, проте, коли влітку 2022 р. виник конфлікт, відповідач відкликав довіреність, у зв'язку з чим у нього, Данилова, вилучили спірний автомобіль. Посилаючись на зазначені обставини, позивач просив суд задовольнити заявлені вимоги.

Ухвалюючи рішення про задоволення позову, місцевий суд на обґрунтування висновку про те, що між сторонами фактично був укладений договір купівлі-продажу автомобіля, послався на наявну генеральну довіреність і показання свідків – Гусіна, Сороніна та Міняйла, у присутності яких передавалися гроші.

Визначте, які факти входять до предмета доказування по справі. Вирішіть питання про належність та допустимість доказів у даній справі.

58. У квітні 2023 р. Рижик звернувся в суд із позовом до КП “Ремонтно-будівельне управління по благоустрою міста” про

відшкодування шкоди, зазначаючи, що з вини Курченка, який керував автомобілем відповідача, сталася ДТП, у якій було пошкоджено його автомобіль ВАЗ-21011. За висновком товарознавчої експертизи йому заподіяно шкоду в розмірі 12 тис. 136 грн.

Рішенням Бабушкінського міського суду м. Дніпра позов Рижика задоволено. Ухвалено стягнути на його користь зі згаданого підприємства 12 тис. 136 грн. на відшкодування матеріальної шкоди.

Ухвалюючи рішення про задоволення позовних вимог Рижика, суд виходив із того, що ДТП, унаслідок якої відбулося зіткнення автомобілів ВАЗ-21011 під керуванням позивача та ЗІЛ-130 під керуванням водія Попова, сталася з вини водія Курченка, який керував автомобілем ГАЗ-52, що належить відповідачу, і яка підтверджується матеріалами органів поліції, які є безспірними доказами вини відповідача.

Вирішіть завдання та аргументуйте свої висновки. Визначте предмет доказування по справі. Чи мають преюдиціальне значення матеріали органів поліції?

59. Ухвалюючи рішення про визнання недійсним іпотечного договору за позовом Старченка до АКБ «Укрсоцбанк», суд виходив з того, що оспорюваний договір укладений без належної згоди іншого члена подружжя та стосовно майна, яке перебуває у спільній сумісній власності.

Судом встановлено, що шлюб між Старченком та Бондар зареєстровано 3 листопада 2018 р. Рішенням Жовтневого районного суду м. Дніпро від 22 липня 2022 р., яке набрало законної сили, встановлено факт проживання однією сім'єю без шлюбу Старченка та Бондар у період з лютого 2018 р. до 3 листопада 2018 р. Між Бондар та АКБ «Укрсоцбанк» 12 квітня 2018 р. укладено договір кредиту та іпотечний договір, предметом якого є нерухоме майно.

Керуючись ст. 82 ЦПК України, суд виходив з того, що зазначене вище рішення має преюдиціальне значення для визнання майна, яке є предметом іпотеки, спільною сумісною власністю Старченка та Бондар.

Поміркуйте над тим, як має бути вирішено спір та надайте обґрунтовану відповідь. Визначте підстави звільнення від доказування.

60. Напередодні виборів на порталі ain.ua було розміщено повідомлення про кандидата Б., яке складалося із змонтованого відеозапису, що транслювався за допомогою платформи youtube, та коментаря, що висміював ситуацію на записі.

Б. вважає, що оприлюднення повідомлення негативно вплинуло на його репутацію і в подальшому зашкодило його інтересам на виборах. У зв'язку із цим Б. бажає отримати відшкодування і видалити відеозапис та коментар із вільного доступу.

Як Б. може захистити свої права? Які факти входять до предмета доказування по цій справі? Які докази може використати Б.?

61. М. працювала стилістом у салоні краси «Афродіта». За кошти салону було проведено професійну фотозйомку всіх стилістів салону з рекламною метою. Через деякий час М. звільнилася та відкрила власний салон краси, а також створила веб-сайт для залучення клієнтів. На цьому сайті М. опублікувала своє фото, зроблене ще за часів попередньої роботи. Керівництво салону краси «Афродіта» вважає, що такими діями було порушено його права.

Як можна захистити права салону краси? Які факти будуть входити в предмет доказування по цій справі? Як можна забезпечити докази у цій справі?

62. До суду звернувся С. з позовом про стягнення з М. 15 тисяч грн. В обґрунтування свого позову він вказав, що М. взяв у борг гроші та ухиляється від виконання зобов'язання щодо їх сплати. На підтвердження своїх слів С. пропонує використати повідомлення у месенджері, в якому М. підтвердив, що отримав банківським переказом від С. 15 тисяч грн. Проти позову М.

заперечує, посилаючись на те, що він зазначене повідомлення не надсилав.

Який предмет доказування у справі? Хто, які факти та якими засобами має доказувати? Які особливості використання як доказів інформації в електронній формі?

63. Кармазіна звернулась до суду з позовом до Марченко про виселення з кімнати студентського гуртожитку та переселення в інший гуртожиток через неможливість сумісного проживання. Позивачка вказала, що відповідачка систематично ображає її непристойними словами, провокує на сварки. В позовній заяві на підтвердження зазначених обставин Кармазіна просила викликати свідками Антіпову та Бровченко- сусідок з кімнат, які мешкають поруч, також додала довідку з місця навчання про те що вона є студенткою 3 курсу, не має заборгованостей за начальним планом та її середній бал становить 4, 85. Крім цього, позивачка в позовній заяві просила суд витребувати в якості доказу характеристику з місця навчання щодо неї.

Відповідачка Марченко у відзиві на позовну заяву зазначила, що у неї з позивачкою майже одразу з моменту проживання в одній кімнаті виникли неприязливі стосунки, постійно виникають сварки з приводу того що позивачка робить зауваження щодо порядку в кімнаті, знаходження у кімнаті друзів відповідачки, яких вона начебто взагалі не знає, хоча насправді, це також студенти цього ж університету, але з інших курсів. Також, відповідачка просила викликати в якості свідків коменданта гуртожитку Криницьку та представника студентського сенату Фролова, які можуть підтвердити той факт, що Кармазіна неодноразово безпідставно до них зверталась та просила виселити відповідачку з кімнати, але жодного разу зазначені особи не знайшли в її діях порушень правил проживання.

Які факти мусить довести кожна сторона? Чи є в даному випадку доказові факти та чи може суд скористатися ними? Які засоби доказування можуть бути використані в даній справі?

Тема 9. Позов та його сучасні модифікації

Питання для обговорення

1. Поняття позову та його елементи.
2. Види позовів.
3. Зміна позову.
4. Захист відповідача проти позову.
5. Забезпечення позову.

64. КП ПОР «Водоканал» звернулося до суду із позовом, у якому просить стягнути з Марченка С. на його користь заборгованість за послуги з централізованого водопостачання з 1 лютого 2018 р. по 20 вересня 2023 р. у розмірі 26 700,81 грн. та судовий збір у розмірі 2684 грн. Суддя відкрив провадження, встановив розгляд справи проводити в порядку спрощеного позовного провадження.

Представник позивача, повідомлений у встановленому законом порядку про день, час та місце слухання справи, у судове засідання не з'явився. Проте через канцелярію суду подав заяву, в якій відмовляється від позовних вимог через укладання з Марченком С. договору реструктуризації заборгованості, але просить стягнути з відповідача суму судових витрат у розмірі оплаченого судового збору 2684 грн.

Марченко С. у судове засідання не з'явився, надав до суду заяву про розгляд справи за його відсутності.

Розкрийте елементи позову на прикладі цієї задачі. Який процесуальний порядок зміни розміру позовних вимог? Яке рішення має ухвалити суд у даному разі? Які процесуальні права у позивача і відповідача у цивільному процесі?

65. Сашенко О. 21 вересня 2023 р. звернувся до Самарського районного суду м. Дніпропетровська з позовом до АТ "ПУМБ " про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню. Позовні вимоги мотивував тим, що 20 серпня 2023 р. приватним нотаріусом М. був вчинений виконавчий напис

за № 1185 про звернення стягнення на предмет іпотеки - квартиру за адресою: м. Дніпро, вул. Монтажна 11, кв. 14. на підставі договору іпотеки № DN80FI0102 від 06.08.2018, який посвідчений нотаріусом 08.08.2018 р. в забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором № DN80FI102 від 08.08.2018 р. На підставі зазначеного виконавчого напису було відкрито виконавче провадження. В позовній заяві Сащенко О. просить суд визнати виконавчий напис таким, що не підлягає виконанню, оскільки сума заборгованості за кредитним договором не була безспірною, жодного письмового погодження з розміром заборгованості Сащенко О. ні банку, ні нотаріусу не надавав, а також не був присутній при вчиненні виконавчого напису.

Суддя відкрив провадження, вирішено справу розглядати в порядку спрощеного позовного провадження з викликом сторін. Розгляд справи призначено на 23 жовтня 2023 року. До канцелярії Самарського районного суду м. Дніпропетровська 22 жовтня 2023 року надійшла заява про зміну підстав позову від Сащенка О. В заяві позивач просив визнати виконавчий напис таким, що не підлягає виконанню через порушення процедури вчинення виконавчого напису, а саме: йому не була надіслана письмова вимога про усунення порушень за 30 днів до вчинення виконавчого напису, нотаріус цей факт не встановив і вчинив виконавчий напис.

Розкрийте елементи позову на прикладі цієї задачі. Який процесуальний порядок зміни предмету, підстав позову? Чи повинен суд прийняти заяву Сащенка О.? Які процесуальні наслідки виникають за результатом прийняття судом заяви про зміну предмету або підстав позову.

66. Уваров І. звернувся до суду з позовом до АТ «Банк-Монеу» про розірвання кредитного договору. Позивач посилався на те, що банк істотно порушив умови договору і цими діями завдав йому шкоди. Банком було здійснено несанкціоноване списання коштів із рахунку позивача, внаслідок чого позивач на тривалий час був позбавлений можливості повною мірою користуватися банківськими послугами, передбаченими

договором. Суд відкрив провадження і призначив по справі підготовче засідання.

В день підготовчого засідання до суду надійшла уточнена позовна заява, в якій Уваров І. просив визнати кредитний договір недійсним, оскільки кредитний договір оформлювався за допомогою електронних пристроїв в мережі Інтернет без повного та всебічного ознайомлення Уварова І. з Правилами надання грошових коштів у кредит та без надання самого тексту кредитного договору, у зв'язку з чим він детально не був проінформований щодо умов кредитування.

Назвіть та охарактеризуйте елементи позову в цивільному процесі. Яке рішення має прийняти суд при розгляді заяви позивача? Які процесуальні наслідки виникають в результаті прийняття заяви про зміну предмету або підстав позову? Як співвідносяться заява про зміну предмету/підстав позову та уточнена позовна заява?

67. Зуєва І. звернулася до суду з позовом до Зуєва О. про розірвання шлюбу і поділ майна, набутого під час шлюбу. В позовній заяві Зуєва І. просить розірвати шлюб і поділити спільне майно, до складу якого входить автомобіль Volkswagen Jetta 2017 р. (вартість 400 000 грн) та автомобіль Toyota Corolla 2018 р. (вартість 550 000 грн) наступним чином: залишити Зуєвій І. автомобіль Toyota Corolla, оскільки на придбання цієї автівки грошима допомагали її батьки, а автомобіль Volkswagen Jetta 217 р залишити чоловіку Зуєву О. В належний строк від відповідача до суду надійшла зустрічна позовна заява про поділ майна. В зустрічній позовній заяві Зуєв О. до складу спільного майна включив вартість ремонту, проведеного в квартирі у 2019 році, в якій вони разом проживали з моменту реєстрації шлюбу (вартість капітального ремонту 400 000 грн) та меблі і побутову техніку (вартість 600 000 грн), власницею цієї квартири є позивачка, таким чином вартість усього майна набутого за час шлюбу визначив як 1 950 000 (один мільйон дев'ятсот п'ятдесят тисяч). В зустрічній позовній заяві Зуєв О. просив спільне майно

розподілити наступним чином: автомобіль Volkswagen Jetta та автомобіль Toyota Corolla залишити у його власності (загальною сумою на 950 000 грн), а меблі, побутову техніку залишити дружині, також на користь жінки врахувати вартість ремонту, проведеного в її квартирі за спільні кошти (усього загальною сумою 1000 000 грн).

Що таке зустрічний позов? Які процесуальні наслідки виникають в результаті прийняття зустрічної позовної заяви? Яке рішення повинен постановити суд за результатом розгляду зустрічної позовної заяви?

68. Мазепа 12.07.2023 р. звернувся до суду з позовом до Кравця про витребування майна (автомобіля марки Audi Q5) з чужого незаконного володіння.

21.07.2023 р. до канцелярії суду представником позивача подана заява про забезпечення позову. В заяві у якості забезпечення позову представник позивача просить передати автомобіль Audi Q5 на відповідальне зберігання позивачу Мазепі. Заява про забезпечення позову мотивована тим, що з 19.07.2023 року на сайті auto.gia.com розміщено оголошення про продаж автомобіля Audi Q5, який на фото дуже схожий, з витребуваним автомобілем (колір, рік випуску, об'єм двигуна), номер телефону продавця автомобіля співпадає з номером телефону відповідача Кравця. До заяви про забезпечення позову були додані належним чином засвідчені паперові роздруківки оголошень з сайту auto.gia.com щодо продажу вказаного автомобіля.

Яке рішення має ухвалити суд у даній ситуації? Які види забезпечення позову передбачені процесуальним законодавством? Які підстави і мета забезпечення позову?

69. Крамаренко С. звернулася до Білозерського районного суду Херсонської області з позовом до Сидоренко А., в якому просить стягнути з останньої кошти за договором позики, в сумі 15 000 доларів США. Разом з позовною заявою, позивачкою подано заяву про забезпечення позову, в якій вона просить накладати

арешт на все рухоме та нерухоме майно, що належить Сидоренко А. Заява обґрунтована тим, що між нею та відповідачкою виник спір, щодо неповернення останньою належних їй коштів. Зазначає, що невжиття заходу забезпечення позову може утруднити чи зробити неможливим виконання рішення суду в подальшому. Також в заяві позивачка зазначала, що немає відомостей щодо майна, яке належить відповідачці, тому вона просить вжити заходів розшуку майна Сидоренко А., на яке можна накласти арешт.

Яке рішення має постановити суд? Які вимоги до змісту заяви про забезпечення позову?

70. У провадженні Печерського районного суду м. Києва знаходиться цивільна справа за позовом Карпенко до ПАТ «Приватбанк», у якому позивачка просить: визнати незаконним підняття процентної ставки в односторонньому порядку з 1 % на 14 % за кредитним договором № 49.07-06/296 від 23.05.2020 р.; умови договору про внесення змін № 3 до договору кредиту щодо підняття процентної ставки недійсними, а також скасувати нараховану пеню та штрафи за договором кредиту за період з 1 січня 2022 р., що були нараховані через підвищення відсоткової ставки; зобов'язати здійснити перерахунок сплачених сум за договором кредиту.

Позивачка подала до суду заяву про забезпечення позову в порядку ст. 151 ЦПК України, в якій просить ужити заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на нерухоме майно, яке перебуває у її власності, та заборонити вчинення виконавчого напису нотаріусом стосовно предмета іпотеки. На думку позивачки, невжиття заходів забезпечення позову може призвести до незаконного та необґрунтованого відчуження предмета іпотеки банком та погіршити становище власниці.

Яке рішення має ухвалити суд у даній ситуації? Які види забезпечення позову встановлено чинним процесуальним законодавством? Які вимоги до змісту заяви про забезпечення позову?

71. У липні 2023 року Кривенко С. звернувся до Солом'янського районного суду м. Києва з заявою про забезпечення позову до подання позову. Заява мотивована тим, що Кривенко С. має намір звернутися до Солом'янського районного суду м. Києва з позовом до Конера Т. про визнання заповіту недійсним. В заяві, поданій відповідно до вимог ст. 151 ЦПК, Кривенко С. просить суд вжити заходів забезпечення позову шляхом заборони приватному нотаріусу Київського міського нотаріального округу Б. вчиняти дії по оформленню права на спадщину та видавати свідоцтво про право на спадщину Конеру Т. після смерті Кривенка Д. у спадковій справі № 707. У травні 2023 року помер батько Кривенка С. Кривенко Д. У травні 2023 р. Кривенко С. звернувся до приватного нотаріуса А. Київського міського нотаріального округу з заявою про прийняття спадщини, проте нотаріус А. повідомив, що після смерті Кривенка Д. вже заведена спадкова справа приватним нотаріусом Б. Київського міського нотаріального округу і йому належить звернутись до цього нотаріуса. Кривенко С., звернувшись до приватного нотаріуса Б. Київського міського нотаріального округу з'ясував, що його батько Кривенко Д. перед смертю склав заповіт, відповідно до якого все своє майно він залишає Конеру Т. В заяві про забезпечення позову Кривенко С. зазначає, що його батько останні 3 роки перед смертю був хворий на хворобу Альцгеймера тому періодично не усвідомлював свої дії, з дому майже не виходив, склав заповіт на Конера Т., який є сторонньою людиною.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення має ухвалити суд у даній ситуації? Які види забезпечення позову передбачені процесуальним законодавством? Які вимоги до змісту заяви про забезпечення позову? Яке рішення повинен прийняти суд, якщо заява про забезпечення позову не відповідає вимогам закону?

72. Представник компанії «СОФТКОММОДІТІС ТРЕЙДІНГ КОМПАНІ СА» (SOFTCOMMODITIES TRADING COMPANY SA, далі – Компанія 1) 9 лютого 2023 р. подав заяву про забезпечення позову щодо майна компанії «ЕЛАН СОФТ ЛЛП» (ELAN SOFT LLP, далі – Компанія 2), яка має статус відповідача в міжнародному комерційному арбітражі, шляхом:

а) накладення арешту на майно у вигляді пшениці фуражної українського походження 2022 р. врожаю в кількості 1290,395 т, що за умовами контракту № S-U-MW-2022/1/6 від 20 вересня 2022 р. належить Компанії 2 і знаходиться на складі ТОВ «Фірма Давос» на території портового пункту Кілія ДП «Морський торговельний порт Усть-Дунайськ» за адресою: м. Кілія, вул. Железнякова, 4 (вул. Портова, 4); б) заборони ТОВ Фірма «Давос» здійснювати дії, направлені на передачу Компанії 2 або іншій особі за вказівкою Компанії 2 майна, а саме: пшениці фуражної українського походження 2022 р. врожаю в кількості 1290,395 т зі складу ТОВ «Фірма Давос», що знаходиться на території портового пункту Кілія ДП «Морський торговельний порт Усть-Дунайськ» за адресою: м. Кілія, вул. Железнякова, 4 (вул. Портова, 4); в) заборони ДП «Морський торговельний порт Усть-Дунайськ» здійснювати дії за допомогою вантажного комплексу щодо вивантаження зі складу ТОВ «Фірма Давос» на території портового пункту Кілія ДП «Морський торговельний порт Усть-Дунайськ» за адресою: м. Кілія, вул. Железнякова, 4 (вул. Портова, 4) пшениці фуражної українського походження 222 р. врожаю в кількості 1290,395 т, що зберігається на складі за умовами контракту № S-U-MW-2022/1/6 від 20 вересня 2022 р.

Заяву про забезпечення позову обґрунтовано тим, що 20 вересня 2022 р. між Компанією 1 і Компанією 2 укладено контракт № S-U-MW-2022/1/6 про продаж та поставку української пшениці мукомельної загальною масою 20000 т; визначено умови поставки товару партіями не менше 1500 т однієї партії з фіксацією вартості за партію кожні три дні за участі обох сторін. Сторони 20 вересня 2022 р. підписали також додаткову угоду № 1.

Компанія 2 умови контракту та додаткової угоди № 117 жовтня 2022 р. виконала частково, забезпечивши кількість товару у розмірі 2500 т, який було розміщено на зерновому складі.

Компанія 1 отримала 7 листопада 2022 р. із зернового складу ТОВ «Фірма Давос» 1000 т пшениці, у зв'язку з чим на складі має зберігатись 1500 т пшениці, однак за результатами перевірки на зерновому складі фактично знаходиться 1290,395 т.

Між Компанією 1 і Компанією 2 від 02 лютого 2023 р. відкрита арбітражна справа 17-152 в Арбітражі Міжнародної асоціації торгівлі зерном і кормами (далі – Арбітраж GAFTA) про

стягнення з Компанії 2 збитків у розмірі 425720 доларів США, що підтверджується свідченням арбітра Арбітражу GAFTA про прийняття справи до розгляду, офіційним підтвердженням сплати витрат на депозит за розгляд справи Арбітражем GAFTA і копією позовної заяви, яка подана до Арбітражу GAFTA.

Зазначеним договором встановлено, що Арбітражем за цим договором є Арбітраж у м. Лондон, згідно з Арбітражним регламентом № 125 Асоціації з торгівлі зерном і кормами застосовується англійське право.

Під час розгляду заяви про забезпечення позову судом встановлено, що Компанія 1 не має на території України зареєстрованого в установленому законом порядку місця проживання (перебування) чи місцезнаходження та майна.

Чи підлягає заява про забезпечення позову задоволенню? Які особливості забезпечення позову у справі, яка передана на розгляд міжнародного комерційного арбітражу, третейського суду? Який процесуальний порядок зустрічного забезпечення позову? Яке рішення має ухвалити суд у даній справі? Яка процедура розгляду заяви про забезпечення позову?

73. У провадженні Корабельного районного суду м. Миколаєва знаходиться цивільна справа за позовом Кіпенко до компанії AGATE SHIPPING LTD, компанії ALDWYCH SHIPPING LTD, Товариства з обмеженою відповідальністю «АЗМУТ КРЮІНГ КОМПАНІ», ПАТ «Страхова компанія “НАДІЯ”» про відшкодування шкоди, завданої смертю фізичної особи.

Представник позивачки звернувся до суду із заявою про забезпечення позову, в якій просив ужити заходів для забезпечення позову шляхом накладення арешту на судно «ALDWYCH», IMO 8624280, прапор Того, яке належить компанії ALDWYCH SHIPPING LTD та перебуває в акваторії Миколаївського морського порту, а також заборонити капітану оформлювати відхід вказаного судна.

У тексті позову, забезпечення якого просять здійснити, заявлено вимоги про відшкодування шкоди, заподіяної смертю сина позивачки, який помер під час виконання трудових обов'язків на морському судні, зокрема: 27000 доларів США – одноразова виплата; 30000 доларів США – моральна шкода; 50000 доларів США

– компенсація.

У матеріалах справи зазначено, що Кіпенком, сином позивачки, який помер 23 вересня 2022 р. на судні, виконуючи трудові обов'язки, та компанією ALDWYCH SHIPPING LTD був укладений трудовий договір моряка.

Встановлено, що судно «ALDWYCH», IMO 8624280, прапор Того належить компанії ALDWYCH SHIPPING LTD та перебуває в акваторії Миколаївського морського порту.

Яке рішення має ухвалити суд у даній ситуації? Які особливості забезпечення позову шляхом накладення арешту на морське судно передбачається чинним законодавством? Який порядок подання заяви про забезпечення позову?

Тема 10. Право на пред'явлення позову. Відкриття провадження у справі

Питання для обговорення

1. Право на звернення до суду за судовим захистом.
2. Передумови права на звернення до суду та порядок його здійснення.
3. Письмові заяви учасників справи.
4. Вимоги закону щодо форми та змісту позовної заяви.
5. Процесуальні наслідки звернення до суду із позовною заявою, яка не відповідає вимогам закону.
6. Повернення позовної заяви.
7. Підстави відмови у відкритті провадження у справі
8. Правові наслідки відкриття провадження у справі

74. Серета К. 15.10.2023 р. звернувся до Синельниківського міськрайонного суду Дніпропетровської області через підсистему «Електронний суд» з позовом до АТ «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Придніпровська залізниця» про поновлення на посаді, стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу у розмірі 84 000 грн та стягнення моральної шкоди у розмірі 5 000 грн. Разом з позовною заявою через

підсистему «Електронний суд» була додана електронна квитанція про сплату судового збору за вимогу щодо стягнення моральної шкоди у розмірі 858 грн 88 коп.

20.10.2023 р. Синельниківським міськрайонним судом була постановлена ухвала про залишення позовної зави без руху з наступних підстав: позивачем неповністю сплачено судовий збір, не вказано офіційну електронну адресу позивача та відповідача, відповідач не має зареєстрованої електронної адреси в підсистемі «Електронний суд», не надано доказів надсилання відповідачу копії позовної заяви з додатками, поданих до суду. В ухвалі позивачу надано 5-денний строк на усунення недоліків позовної заяви.

Проаналізуйте дії суду. Чи правильне рішення поставив суддя у даній справі? Які вимоги до змісту ухвали про залишення позовної заяви без руху? Чи містить зазначена ухвала недоліки? Які підстави для залишення позовної заяви без руху? Чи може бути оскаржена ухвала про залишення позовної заяви без руху в апеляційному порядку окремо без рішення суду? Які особливості звернення до суду з позовною заявою в електронній формі?

75. Яковлева І. 12.03.2023 р. звернулась до суду з позовом про стягнення аліментів на дитину з Яковлева Д. В позовній заяві Яковлева І. не вказала місце проживання відповідача, мотивуючи це тим, що Яковлев Д. ще 13.03.2021 року був знятий з реєстрації з квартири, в якій вони разом проживали, за адресою м. Київ, вул. Коперника, 10, кв. 11, де зараз зареєстрований Яковлев Д. позивачці невідомо. Також позовна заява не містила серію і номер паспорта відповідача через їх відсутність у позивачки. Суд, дослідивши позовну заяву та додатки до неї, постановив ухвалу про залишення позовної заяви без руху та надав 10 днів на усунення недоліків позовної заяви. Недоліками позовної заяви, які потрібно усунути, суд визначив: не вказана адреса, реєстраційний номер облікової картки платника податків, номер і серія паспорта та адреса електронної пошти відповідача, не вказана ціна позову, відсутній розрахунок суми судових витрат, які понесла позивачка. До позовної заяви не додано копії паспорта позивачки, копії

інших документів, доданих до позовної заяви, не засвідчені належним чином.

Проаналізуйте дії суду. Чи правомірно суд постановив ухвалу про залишення позовної заяви без руху? Які вимоги до змісту ухвали про залишення позовної заяви без руху? Чи містить зазначена ухвала недоліки? Які наслідки виникають для сторін, якщо недоліки позовної заяви не будуть усунені своєчасно? Чи може бути оскаржена дана ухвала в апеляційному суді? Який порядок усунення недоліків позовної заяви?

76. Ткаченко О. 20 червня 2022 р. звернулась до Вознесенського районного суду Миколаївської області з позовом, в якому просила суд розірвати шлюб між нею та Ткаченком К., зареєстрований виконавчим комітетом Григорівської сільської ради Братського району Миколаївської області 07 червня 2017 р., про що складено відповідний актовий запис № 76.

З матеріалів справи вбачається, що місце проживання відповідача зареєстровано за адресою: вул. Степова, 143, с. Людмилівка Братського району Миколаївської області, тобто справа підсудна Братському районному суду Миколаївської області. У позовній заяві позивачка зазначила, що звертається до суду за власним місцем проживання: вул. Кібрика, 5, Вознесенськ, Миколаївська область на підставі ч. 2 ст. 28 ЦПК оскільки у зв'язку з її вагітністю поїздки їй не рекомендовані лікарем, на підтвердження вказаної обставини додала до позовної заяви довідку від КЗ «Вознесенський районний центр ПМСД» Олександрівської АЗПСМ від 05 червня 2022 р.

10 липня 2022 р. позивачка подала до суду заяву, в якій як на доказ того, що вона не має можливості виїхати за місцем проживання відповідача, посилалась на наявність новонародженої дитини, на підтвердження цього вона надала копію свідоцтва про народження Ткаченко Л. від 05 липня 2022р.

Ухвалою Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 18 липня 2022 р. позовну заяву Ткаченко О. до Ткаченка К. про розірвання шлюбу передано на розгляд до Братського районного суду Миколаївської області на підставі того, що оскільки вона народила дитину 10 липня 2022

року, то перестали існувати обставини, на які позивачка посилалась в позовній заяві (через вагітність лікар рекомендував утриматись від поїздок) які б давали можливість застосувати альтернативну підсудність, а інші обставини, які б дозволяли застосувати положення ч.2 ст. 28 ЦПК України позивачкою не доведені.

Чи правомірні дії суду щодо передання позовної заяви до іншого суду? Яка ухвала повинна бути винесена в даному випадку? Визначте підстави для винесення такої ухвали та її процесуальні наслідки.

77. До Вінницького міського суду Вінницької області звернувся заступник військового прокурора Івано-Франківського гарнізону в інтересах держави, уповноваженим органом якої здійснювати відповідні функції у спірних відносинах є Міністерство оборони України в особі Військової частини А4267, з позовом до Федоренка про відшкодування шкоди, завданої відповідачем як матеріально відповідальною особою внаслідок порушень, допущених в організації зберігання, обліку, прийому та видачі майна служби зв'язку військової частини.

Як зазначає прокурор, пред'явлення даного позову викликане виключно захистом інтересів держави, оскільки через протиправні дії відповідача було втрачено майно служби зв'язку військової частини, що порушує майнові інтереси держави.

На думку прокурора, інтереси держави в особі Міністерства оборони України та інтереси військової частини А4267, яка є складовою частиною Збройних Сил України, підпорядкованою безпосередньо Міністерству оборони України, що утримується за рахунок коштів Державного бюджету України, збігаються.

Військова частина А4267 є юридичною особою, яка має, крім іншого, самостійний баланс, рахунки в установах банків, право на укладання цивільно-правових угод, тобто є самостійним суб'єктом господарювання, проте не є органом державної влади чи органом місцевого самоврядування.

Яке рішення має ухвалити суд у даній справі у разі

пред'явлення такого позову? У яких випадках прокурор здійснює представництво у суді інтересів держави? Розкрийте вимоги до змісту ухвали, яка повинна бути постановлена у даному випадку? Які наслідки постановлення такої ухвали?

78. Байда О. 12 січня 2023 р. звернулася до суду з позовом до Байди Д. про стягнення аліментів.

В позовній заяві Байда О. заявила вимогу про стягнення аліментів на утримання неповнолітньої дитини Байди Тетяни та вимогу про стягнення аліментів на повнолітню доньку Байди Олени на період її навчання у вищому навчальному закладі. До позовної заяви були додані свідоцтва про народження дітей, довідка з ВНЗ, що Байда Олена навчається на заочній формі.

Яке рішення має ухвалити суд щодо пред'явлення даного позову? Які вимоги до змісту заяви про стягнення аліментів на утримання неповнолітньої дитини? Чи є в даному випадку підстави для роз'єднання позовних вимог? Які наслідки порушення об'єднання позовних вимог?

79. Москаленко Олена 15 серпня 2023 року звернулася до Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська з позовом про розірвання шлюбу з Москаленком Вадимом, який був зареєстрований 07 липня 2017 року Відділом ДРАЦС Дніпропетровської області та стягнення аліментів на сина (Москаленка Данила 10.02.2020 року народження). Під час вирішення питання щодо відкриття провадження судом було встановлено, що 08 серпня 2023 року до цього ж суду звернувся Москаленко Вадим з позовом про розірвання шлюбу з Москаленко Оленою.

Яку ухвалу повинен постановити суд за результатом розгляду позовної заяви Москаленко О.? Які вимоги до змісту такої ухвали? Які процесуальні наслідки ухвали?

80. Мазур М. 15.11.2023 р. звернувся до Київського районного суду м. Полтави з позовом до рідної сестри Мазур С. про визнання поважними причин пропуску строку на прийняття

спадщини та надання додаткового строку на прийняття спадщини після смерті їх матері Мазур Т.О. З позовної заяви вбачається наступне: 10.12.2022 р. померла Мазур Т.О., після якої залишилось спадкове майно, що складається з квартири за адресою: вул. Комарницького 4, кв.3, м. Полтава. 15.01.2023 року Мазур С. звернулась до приватного нотаріуса А. Полтавського міського нотаріального округу з заявою про прийняття спадщини. 01.11.2023 року до приватного нотаріуса А. Полтавського міського нотаріального округу звернувся Мазур М. і отримав постанову про відмову у вчиненні нотаріальної дії через пропуск строку на прийняття спадщини.

Дослідивши позовну заяву та додатки до неї суд, постановив ухвалу про повернення позовної заяви на підставі п.7 ч.4 ст. 185 ЦПК. В ухвалі про повернення позовної заяви суд зазначив, що оскільки відповідно до ч.2 ст. 1272 ЦК за письмовою згодою спадкоємців, які прийняли спадщину, спадкоємець, який пропустив строк для прийняття спадщини, може подати заяву про прийняття спадщини нотаріусу або в сільських населених пунктах - уповноваженій на це посадовій особі відповідного органу місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини, тобто Мазур М. може вжити заходів досудового врегулювання спору. Натомість в позовній заяві обставина щодо спроби врегулювати спір в досудовому порядку не зазначена, докази вжиття заходів досудового врегулювання спору до позовної заяви не додані. Також оскільки відповідачка Мазур М. проживає за адресою: Ламаний провулок, буд.16, кв. 7, м. Полтава, справа повинна розглядатись Ленінським районним судом м. Полтави за місцем проживання відповідачки. В ухвалі було роз'яснено позивачу, що йому належить звернутись з позовною заявою до Ленінського районного суду і обов'язково до позовної заяви додати докази вжиття заходів досудового врегулювання спору.

Проаналізуйте дії суду. Чи правильне рішення поставив суддя у даній справі? Які процесуальні наслідки ухвали про повернення позовної заяви? Чи повертається в такому випадку судовий збір? Розкрийте вимоги до змісту ухвали, яка повинна бути постановлена у даному випадку та її наслідки.

81. Самойлова О. звернулася до суду з позовом до Дніпровської районної в м. Києві державної адміністрації про скасування розпорядження, мотивуючи його незаконністю розпорядження Дніпровської РДА № 119 від 11 березня 2023 р., яким позивачці відмовлено у наданні (приєднанні) вільної кімнати площею 19,20 кв. м, що звільнилася у комунальній квартирі.

Дніпровський районний суд м. Києва 31 травня 2023 р. постановив ухвалу, якою відмовив у відкритті провадження у справі на тій підставі, що позов про скасування акту органу державної влади має розглядатися за правилами адміністративного, а не цивільного судочинства.

Проаналізуйте дії суду. Чи правомірно суд постановив ухвалу про відмову у відкритті провадження у справі? Які підстави відмови у відкритті провадження у справі? Які вимоги до змісту ухвали про відкриття провадження у справі?

82. 23 червня 2023 р. Костенко звернулася до суду зі скаргою на дії державного виконавця щодо визначення вартості арештованого майна, належного їй на праві власності, а саме: магазину по вул. Шевченка, 17/1 у м. Вознесенську, зробленого суб'єктом оціночної діяльності спеціалістом Шерстюком, у якій просила визнати висновок суб'єкта оціночної діяльності в частині визначення вартості належного їй магазину такою, що не відповідає дійсності.

Ухвалою Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 02 серпня 2023 р. відмовлено у відкритті провадження на підставі п. 1 ч. 1 ст. 186 ЦПК України у зв'язку з тим, що скарга не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.

В ухвалі суд дійшов висновку, що звіт про оцінку майна є документом, який фіксує дії суб'єкта оціночної діяльності – суб'єкта господарювання щодо оцінки майна, здійснювані ним у певному порядку та спрямовані на виконання його професійних обов'язків, визначених законом і встановлених відповідним договором.

Звіт про оцінку майна не створює жодних правових наслідків для учасників правовідносин з оцінки майна, а лише

відображає та підтверджує зроблені суб'єктом оціночної діяльності – суб'єктом господарювання висновки і його дії щодо реалізації своєї практичної діяльності.

Отже, посилаючись на висновок Верховного Суду № 12-18гс18, суд першої інстанції дійшов висновку, що спори про визнання недійсним звіту про оцінку майна не можуть бути розглянуті у порядку іншого (ніж господарське) судочинства.

Дайте правову оцінку діям судді щодо відмови у відкритті провадження у справі. Які підстави відмови у відкритті провадження у справі? Які вимоги до змісту ухвали про відмову у відкритті провадження у справі? З яких частин складається ухвала суду про відмову у відкритті провадження у справі і що в них повинно бути зазначено?

83. Устименко Т. звернувся до Немирівського районного суду Вінницької області з позовом до Малишева О. про визнання договору позики від 01.04.2022 р. недійсним. Разом з позовною заявою до суду було надано копію договору позики. При дослідженні матеріалів, поданих до суду, суддя встановив наявність третейського застереження у п. 6.4 договору позики: «Усі спори та суперечки, що виникли або можуть виникнути між Сторонами, у тому числі пов'язані з укладенням, виконанням, зміною або припиненням цього Договору, включаючи спори про відшкодування завданих порушенням Договору збитків, або визнанням його недійсним, підлягають вирішенню у Постійно діючому третейському суді при Всеукраїнській громадській організації «Український правовий союз». Після дослідження позовної заяви та додатків до неї суддя постановив ухвалу про відмову у відкритті провадження, оскільки між сторонами є третейське застереження щодо передачі всіх спорів на вирішення третейського суду, третейське застереження в суді недійсним не визнавалось і відповідає вимогам ст.12 Закону України «Про третейські суди», а тому є обов'язковим до виконання, тому ця справа повинна розглядатися Постійно діючим третейським судом при Всеукраїнській громадській організації «Український правовий союз».

Проаналізуйте дії суду. Які процесуальні наслідки відмови у відкритті провадження? Чи правильну ухвалу поставив суддя у даній справі? Які вимоги до змісту ухвали суду, яка повинна бути постановлена в даному випадку? Крізь практику Європейського суду проаналізуйте, чи не суперечить принцип обов'язковості третейської угоди праву на доступ до суду.

84. АТ КБ «ПриватБанк» звернулося до Подільського районного суду з позовом до Жукова С.І. про стягнення заборгованості за кредитним договором від 02.07.2022 у розмірі 43 000 грн та пені у розмірі 3 568 грн. В позовній заяві зареєстрованим місцем проживання відповідача вказана адреса: Розважівський провулок, 10, м. Київ. За інформацією, отриманою судом від органів реєстрації місця проживання встановлено, що Жуков С.І. 12.10.2022 р. був знятий з реєстрації з вказаної адреси. Відповідно до інформації, отриманої з Єдиного демографічного реєстру, Жуков С.І. не має зареєстрованого місця проживання в Україні.

Яке рішення має постановити суд? Які вимоги до змісту даної ухвали? Які дії повинен вчинити суд в даному випадку? Які наслідки виникають для сторін за результатами постановлення даної ухвали?

85. Дзюба О. 12 лютого 2023 р. звернувся до суду з позовом, у якому просив визнати виконавчий напис таким, що не підлягає виконанню. Виконавчий напис вчинений, 10 жовтня 2022 р., приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу зареєстрований в реєстрі за № 1365, про стягнення з позивача на користь АТ КБ «Приватбанк» грошових коштів у сумі 182586 грн. 81 коп., у тому числі заборгованість: за тілом кредиту – 14305 грн. 80 коп.; за відсотками – 155380 грн. 19 коп.; з пені та комісії – 3730 грн. 02 коп.; по штрафгах (фіксована частина) – 500 грн. 00 коп.; по штрафгах (відсоток від суми заборгованості) – 8670 грн. 80 коп., не сплачених у строк відповідно до умов кредитного договору від 7 вересня 2016 р.

Позивач вважає, що цей виконавчий напис не підлягає виконанню, у зв'язку з тим, що приватний нотаріус вчинив його

вже після закінчення трирічного строку з дня виникнення у відповідача права вимоги стягнення вказаної заборгованості. За виконавчим написом строк, за який проводиться стягнення, складає 2215 днів, а саме з 7 вересня 2016 р. по 30 вересня 2022 р., тобто строк стягнення перевищує шість років.

Позивач разом із позовною заявою подав клопотання про витребування доказів, згідно із вимогами статей 83, 84 ЦПК України, а саме: витребувати у приватного нотаріуса копії документів, наданих йому АТ КБ «Приватбанк», що стали підставою для вчинення виконавчого напису від 10 жовтня 2022 р., зареєстрованого в реєстрі за № 1365; копію виконавчого напису нотаріуса від 10 жовтня 2022 р., зареєстрованого в реєстрі за № 1365, чи документа, на якому його вчинено, а також витребувати з АТ КБ «Приватбанк» кредитний договір від 7 вересня 2016 р. разом з умовами та правилами до нього.

Які процесуальні дії має вчинити суд під час відкриття провадження у справі? Обґрунтуйте відповідь, посилаючись на цивільне процесуальне законодавство. Складіть ухвалу про відкриття провадження у справі.

86. Позивачка звернулася до суду з позовом до відповідача про відшкодування шкоди, завданої злочином.

Московським районним судом м. Харкова 4 квітня 2023 р. прийнято позовну заяву до розгляду та відкрито провадження у вищезазначеній цивільній справі. Розгляд справи вирішено здійснювати за правилами загального позовного провадження. З метою виконання вимог ч. 1 ст. 189 ЦПК України призначено підготовче провадження у справі на 23 квітня 2023 р.

В ухвалі чітко вказано, що відповідачу визначено п'ятнадцятиденний строк з дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі для подання відзиву на позовну заяву, а також роз'яснено, що він має право протягом зазначеного строку надіслати суду відзив на позовну заяву і всі письмові та електронні докази (які можливо доставити до суду), що підтверджують заперечення проти позову. Відповідно до вимог ч. 4 ст. 178 ЦПК України одночасно з надісланням відзиву до суду копію відзиву та доданих до нього документів відповідач зобов'язаний надіслати

іншим учасникам справи. У разі ненадання відповідачем відзиву в установлений судом строк без поважних причин суд має право вирішити спір за наявними матеріалами справи. Відповідач має право пред'явити зустрічний позов у строк, визначений для подання відзиву.

Однак з моменту отримання ухвали про прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження від 4 квітня 2023 р. протягом зазначеного строку відповідач відзив не подав, хоча згідно з повідомленням про вручення поштового відправлення така ухвала була отримана відповідачем 11 квітня 2023 р.

Яке рішення має постановити суд щодо залучення відзиву на позовну заяву? Яким вимогам має відповідати відзив на позовну заяву? Який строк для подання відзиву?

Т е м а 11. Підготовче провадження

Питання для обговорення

1. Місце підготовчого провадження в структурі цивільного судочинства.
2. Право на справедливий судовий розгляд та підготовче провадження.
3. Загальна характеристика підготовчого провадження.
4. Підготовче засідання та порядок його проведення.
5. Врегулювання спору за участі судді.
6. Судові виклики та повідомлення.

87. 11 січня 2021 року Токарев В. звернувся до суду з позовом до Вовчанської сільської ради з вимогою про встановлення факту постійного проживання разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини та визнання права власності на спадкове майно за заповітом, що залишилося після смерті Кулішової О.

Токарев В. обґрунтовує позов тим, що після смерті

Кулішової О. відкрилася спадщина на належне їй майно, що складається із права приватної власності на землю, яка знаходиться на території Вовчанської сільської ради. На випадок своєї смерті померла зробила розпорядження, згідно якого призначила позивача спадкоємцем належного їй майна. Токарев В. прийняв спадщину, оскільки на день смерті Кулішової О. проживав із нею в одному господарстві.

Позивач звертався у нотаріальну контору по питанню успадкування зазначеного майна, однак йому було відмовлено, оскільки не встановлено факт його постійного проживання, як спадкоємцем зі спадкодавцем на час відкриття спадщини.

Ухвалою суду від 12 січня 2021 року прийнято до розгляду позовну заяву та призначено підготовче засідання на 3 лютого 2021 року. Сторони не з'явилися в підготовче засідання, однак представили письмові заяви про слухання справи у їх відсутність, із повним підтриманням та визнанням позовних вимог.

У зв'язку із неявкою всіх учасників справи в підготовче судове засідання, судом було ухвалено рішення про задоволення позову.

Чи можливе ухвалення рішення в підготовчому судовому засіданні? Проаналізуйте дії суду.

88. У серпні 2019 року Черняєв О. звернувся до суду з позовом, в якому просив визнати недійсним договір купівлі-продажу частини нежитлової будівлі будинку, укладеного 21.03.2018 між ним та Хоменко, посвідчений приватним нотаріусом Старобільського районного нотаріального округу Вертель С.М. та скасувати проведену державну реєстрацію права власності на частину нежитлової будівлі будинку.

Ухвалою Нетішинського районного суду Хмельницької області від 22.10.2019 відкрито підготовче провадження у справі та призначено підготовче судове засідання на 06.12.2019.

06.12.2019 підготовче судове засідання перенесено до 19.12.2019, у зв'язку з відрядженням головуючого по справі.

Ухвалою суду від 19.12.2019 підготовче судове засідання відкладено до 16.01.2020 за клопотанням представника відповідача.

16.01.2020 ухвалою суду оголошено перерву в підготовчому судовому засіданні до 29.01.2020, у зв'язку з задоволенням клопотання представника позивача про витребування доказів.

29.01.2020 розгляд справи відкладено до 25.02.2020, у зв'язку з перебуванням головуючого по справі у щорічній основній відпустці.

Ухвалою суду від 25.02.2020 року підготовче судове засідання перенесено на 26.03.2020 року за клопотанням представника відповідача, у зв'язку з встановленням карантинних заходів на території України.

26.03.2020 підготовче судове засідання перенесено до 07.05.2020 у зв'язку з задоволенням клопотанням представника відповідача, через встановлені карантинні заходи на території України.

Ухвалою суду від 07.05.2020 закрито підготовче провадження, справу призначено до розгляду на 02.06.2020 року.

Дайте ґрунтовний аналіз діям суду. В яких випадках суд може відкласти або оголосити перерву в підготовчому засіданні?

89. Сохова В.М. 2 листопада 2021 р. звернулася до Дніпровського районного суду м. Києва з позовною заявою до Терещенко О.С. про стягнення безпідставно отриманих грошових коштів у розмірі 25000 грн. Ухвалою від 28 листопада 2021 р. було відкрито провадження у справі та призначено судовий розгляд на 5 березня 2022 р.

Відкриваючи судове засідання 5 березня 2022 р., суддя Дніпровського районного суду м. Києва повідомила, що у справі проводиться підготовче судове засідання. У зв'язку з необхідністю витребування від банківської установи інформації щодо власника грошових коштів, що надійшли на рахунок відповідача, його проведення відкладено на 8 травня 2022 р.

У підготовче судове засідання 8 травня 2022 р. Сохова В.М. не з'явилася, через що його перенесено на 15 серпня 2022 р. У супровідному листі, направленому позивачці за її адресою, суддя повідомила, що у разі повторної неявки в підготовче судове засідання позовна заява буде залишена без розгляду на підставі п.

З ч. 1 ст. 257 ЦПК України.

Оцініть правомірність дій судді. Визначте мету та завдання проведення підготовчого провадження. У чому полягають відмінності між підготовчим і судовим засіданням?

90. Стерненко В.В. звернулася до Київського районного суду з позовною заявою про стягнення з Колодинського Б.О. заборгованості за договором позики в розмірі 40000 доларів США. Суддя Київського районного суду м. Харкова в ухвалі про відкриття провадження від 8 лютого 2020 р. призначила проведення підготовчого засідання на 1 березня 2020 р. та зобов'язала відповідача до 20 лютого 2020 р. надати відзив на позовну заяву.

Відповідач у строк, встановлений судом, надіслав відзив на позовну заяву до суду. Під час підготовчого засідання було з'ясовано, що копія відзиву не була надана позивачці, тож вона, посилаючись на порушення принципу рівноправності сторін, заявила клопотання про відкладення проведення підготовчого засідання.

Як має діяти суддя в такій ситуації? Які наслідки ненадання відзиву на позовну заяву?

91. Альошин В.К. звернувся до суду до Альошиною В.П. з позовною заявою про визнання майна (автомобіль) особистою приватною власністю. У підготовчому засіданні позивач не з'явився. Відповідач у підготовчому засіданні пред'явила зустрічний позов про розподіл спільно нажитого майна та заявила клопотання про вжиття заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на автомобіль, що був набутий подружжям під час шлюбу. Необхідність забезпечення позову відповідач мотивував тим, що позивач Альошин В.К. має намір подарувати зазначений автомобіль своїм батькам, на підтвердження чого були надані суду докази.

Суддя прийняв зустрічний позов для спільного розгляду з первісним та своєю ухвалою, постановленою в підготовчому засіданні, клопотання відповідача про забезпечення позову

задовольнив. Водночас враховуючи, що позивач не з'явився в підготовче засідання, суд призначив повторне його проведення.

Не погоджуючись з діями суду щодо прийняття зустрічного позову та забезпечення позову, позивач Альошин В.К. вирішив її оскаржити.

Чи правомірні дії суду у даній справі? Чи може бути оскаржена ухвала, яку отримав Альошин В.К.? Чи може Альошин В.К. посилатися на порушення його права на справедливий судовий розгляд, оскільки питання про забезпечення позову було вирішено без його участі?

92. У лютому 2020 р. Соколова Л.В. звернулася до суду з позовом до Соколова Ю.М. про поділ майна. У заяві позивачка зазначила, що з жовтня 2012 р. вона перебувала з відповідачем у шлюбі, який у серпні 2019 р. був розірваний рішенням суду. Під час шлюбу був побудований будинок, який складається з трьох кімнат, коридору, ванної кімнати, комори, кухні, їдальні, веранди. Після розірвання шлюбу у неї з відповідачем виникли спори щодо порядку користування кімнатами будинку та іншими його приміщеннями. Позивачка просила суд провести поділ житлового будинку, відступивши від рівності часток та виділити їй у власність дві житлові кімнати зі всі допоміжні приміщення (66/100 його частки), а за відповідачем залишити жилу кімнату та коридор (34/100 частки будинку). Свої позовні вимоги позивачка обґрунтовувала тим, що від шлюбу вона має на утриманні двох неповнолітніх дітей, а розміру отриманих аліментів недостатньо для забезпечення їх фізичного, духовного розвитку та лікування. Одержавши копію ухвали про відкриття провадження у справі і позовної заяви, відповідач подав до суду відзив, зазначивши, що за таким варіантом розподілу будинку, він буде позбавлений можливості користування частиною допоміжних приміщень, зокрема кухнею.

Визначте, які процесуальні дії повинен вчинити суддя на стадії підготовчого провадження у наведеній справі?

93. Губенко М.М. пред'явила позов до ПрАТ

«Харківенергозбут» про визнання недійсним акта порушення правил користування електроенергією, відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Під час проведення підготовчого засідання було з'ясовано, що позов пред'явлений до неналежного відповідача. Наразі належним відповідачем є АТ «Харківобленерго».

Яким чином повинен діяти суд? Визначте порядок заміни неналежного відповідача у підготовчому провадженні.

94. Суддею загального місцевого суду 15 лютого 2020 р. відкрите провадження у справі за позовною заявою Прохорова В.А. до Прохорової Ж.В. про визнання права власності на квартиру. Заперечуючи проти вимог позивача, з самостійною позовною заявою до суду звернувся Прохоров Т.Т., який був допущений судом у справу, як третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору. У підготовчому засіданні, що проводилося 30 березня 2020 р., суддя поставив на обговорення питання можливості врегулювання спору за участі судді. Позивач та відповідач, порадившись зі своїми представниками, заявили клопотання про застосування процедури врегулювання спору за участі судді. Третя особа Прохоров Т.Т., заперечував можливість укладення між сторонами мирової угоди, оскільки у разі укладення мирової угоди будуть порушені його права. Окрім того, Прохоров Т.Т. заявив клопотання про зловживання процесуальними правами, адже сторони намагаються у такий спосіб затягнути розгляд справи. Суд своєю ухвалою задовольнив клопотання сторін та зупинив провадження у справі, одночасно розпочавши процедуру врегулювання спору за участю судді. У задоволенні клопотання третьої особи суд відмовив, у зв'язку з його необґрунтованістю.

Оцініть правомірність дій суді та доводи третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору. Який порядок здійснення процедури врегулювання спору за участі судді? Чи відрізняється дана процедура від процедури укладення сторонами мирової угоди?

95. Арканова М.П. звернулася до суду з позовною заявою до Петухова Л.П. про відшкодування матеріальної та моральної шкоди. У підготовче засідання відповідач не з'явився. У матеріалах справи була наявна довідка від поштового відділення про те, що за вказаною в позовній заяві адресою Петухов Л.П. не проживає. Суд перевіривши відомості у електронному суді встановив, що Петухов Л.П. має зареєстрований електронний кабінет у електронному суді. Окрім того, з матеріалів справи було встановлено, що мобільний номер телефону Петухова Л.П. зареєстровано у додатках Viber, Telegram та зареєстровано у додатку «Дія». Враховуючи відповідні обставини Арканов М.П. просив суд направити повідомлення про дату, час та місце розгляду справи у додаток «Дія».

Які дії має вчинити суддя з метою належного повідомлення відповідача про час та місце проведення нового підготовчого засідання?

Т е м а 12. Розгляд справи по суті. Заочне рішення

Питання для обговорення

1. Поняття та значення стадії розгляду справи по суті.
2. Процесуальний порядок розгляду справи по суті.
3. Відкладення розгляду справи, перерва в судовому засіданні, зупинення провадження у справі.
4. Завершення судового розгляду справи без ухвалення судового рішення.
5. Загальна характеристика заочного розгляду справи..
Умови та порядок проведення заочного розгляду справи.
6. Перегляд, оскарження та законна сила заочного рішення.
7. Фіксування судового процесу.

96. Позивач звернувся до суду з позовною заявою, в якій

просить визнати за ним право власності на земельну ділянку (пай) для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, що розташована на території сільської ради Бродівського району Львівської області, як на спадкове майно (відповідно державного акту на право приватної власності на землю). Позивач у судове засідання не з'явився, але суду подав письмову заяву, в якій вказав, що позов підтримує та просив слухання справи проводити за його відсутності й задовольнити позов у повному обсязі.

Представник відповідача – сільської ради Бродівського району Львівської області в судове засідання не з'явився, але суду подано заяву голови сільради, в якій він просить слухання справи проводити за відсутності представника сільської ради. Також у заяві голова сільради вказує про визнання права власності на земельну ділянку за позивачем та визнання позову в повному обсязі, наслідки визнання позову йому відомі та зрозумілі.

Суд ухвалив рішення про задоволення позову в повному обсязі.

Як на стадії розгляду справи по суті відбувається визнання позову відповідачем? Які процесуальні наслідки для продовження судового розгляду має визнання позову відповідачем? Чи правильно вчинив суд у наведеній ситуації?

97. ПАТ КБ «ПриватБанк» (далі Банк) звернувся до суду з позовом, у якому просить стягнути з відповідача заборгованість у сумі 12009,22 грн.

Представник позивача в судове засідання не з'явився, надав суду письмову заяву про розгляд справи за його відсутності, позовні вимоги підтримує і просить їх задовольнити в повному обсязі.

Відповідач у судове засідання не з'явився, хоча був повідомлений належним чином про час, день і місце розгляду справи, про що свідчить повідомлення про отримання судової повістки, та не повідомив суд про причини неявки в судове засідання.

Суд, дослідивши матеріали справи, встановив, що між позивачем і відповідачем був укладений договір, відповідно до якого позичальник отримав кредит в сумі 300,00 грн. у вигляді

встановленого кредитного ліміту на платіжну картку зі сплатою відсотків за користування кредитом у розмірі 30,00 % на рік на суму залишку заборгованості за кредитом з кінцевим терміном повернення, що встановлюється строком дії картки, де позичальник зобов'язувався повернути кредит та сплатити відсотки, згідно з договором, який складається.

Суд зазначив, що підпис відповідача на заяві про надання позики підтверджує згоду відповідача на умови кредитного договору.

Виходячи з наведеного, суд розглянув справу за відсутності осіб – учасників справи та постановив судові рішення про задоволення позову в повному обсязі. При цьому суд зазначив: «У даному випадку позивач надав суду достатньо доказів про невиконання відповідачем умов кредитного договору, що знайшло своє підтвердження в матеріалах справи; відповідач не спростував доводи позивача, викладені в позовній заяві». Фіксування судового процесу за допомогою звукозаписувального технічного засобу не проводилося.

Дайте обґрунтовану оцінку законності дій суду щодо можливості судового розгляду у разі неявки сторін у дане судові засідання. Назвіть процесуальні підстави та наслідки для відкладення розгляду справи і перерви в судовому засіданні. Оцініть дії суду щодо фіксування судового засідання у даній ситуації.

98. У жовтні 2023 р. позивач Макаров В. К. звернувся до суду із позовом до Макарова К. П. про визнання особи такою, що втратила право користування житловим приміщенням (квартирою). У зазначеній квартирі, окрім власника Макарова В. К., зареєстрований його батько Макаров К. П. Свої позовні вимоги позивач обґрунтував тим, що його батько перебував у зареєстрованому шлюбі з його матір'ю Макаровою А. І. Рішенням Оболонського районного суду м. Києва від 17 січня 2017 р. шлюб було розірвано. У липні 2018 р. відповідач одружився з іншою жінкою, виїхав разом з нею та став фактично проживати за іншою адресою. За цей період не приїздив жодного разу, однак залишився зареєстрованим за попередньою адресою. Реєстрація

Макарова К. П. у вказаній квартирі створює суттєві незручності в користуванні власністю і тягне додаткові витрати на утримання житла. У зв'язку із цим позивач просив визнати відповідача таким, що втратив право користування житловим приміщенням.

У підготовчій частині судового засідання відповідач подав клопотання про призначення експертизи з метою оцінки вартості облаштувань квартири, які були ним здійснені за час проживання у квартирі. Суд відхилив зазначене клопотання, вказавши що даний факт не входить до предмета доказування по справі.

У судовому розгляді були допитані свідки Сметанін та Пономарьова, викликані за заявою позивача, які підтвердили факт, що відповідач протягом тривалого часу не живе у зазначеній квартирі.

Суд дослідив електронні докази – зміст переписки між позивачем і відповідачем у соціальних мережах, де відповідач погоджується з тим, що не проживає у зазначеній квартирі, але готовий сплачувати комунальні витрати.

Після завершення судових дебатів відповідач заявив клопотання про допит свідків, які за його клопотанням були викликані до суду, але не були допитані. Суд задовольнив клопотання відповідача і постановив ухвалу про повернення до з'ясування обставин справи.

Назвіть частини судового засідання, а також їх процесуальний зміст. Оцініть законність дій суду й учасників справи у судовому засіданні по даній справі. Запропонуйте власний варіант здійснення процесуальних дій відповідно до положень закону.

99. Позивач звернувся 9 червня 2022 р. до суду з позовом про відшкодування шкоди, спричиненої внаслідок ДТП та просив стягнути з відповідача на його користь суму матеріальної шкоди в розмірі 208817,57 грн., суму моральної шкоди в розмірі 24000,00 грн., судовий збір – 5599,44 грн., оплату проведеної експертизи – 5000 грн., а також витрати на оплату правової допомоги за надання юридичних послуг адвокатом.

Позивач зазначив, що 6 травня 2021 р. близько 10.00 год на 622 км автодороги Київ-Чоп відбулася дорожньо-транспортна

пригода з вини відповідача, який, керуючи автомобілем марки «ВАЗ 2108», порушив правила дорожнього руху. Вина відповідача у скоєнні ДТП встановлена судовим рішенням, яке набрало законної сили.

У судові засідання позивач не з'явився, проте був присутній представник позивача, який подав заяву про відмову від позову, у зв'язку з чим суд постановив ухвалу про закриття провадження у справі.

Позивач звернувся з апеляційною скаргою на вказану ухвалу, посилаючись на те, що він не був належним чином повідомлений про час і місце судового розгляду, а тому був позбавлений можливості здійснити своє право на судовий захист.

Чи є підстави вважати апеляційну скаргу позивача обґрунтованою? Які процесуальні наслідки неявки сторін у судові засідання?

100. У січні 2020 р. Паніна М. І. звернулася до суду із позовною заявою, в якій зазначила, що 3 липня 2017 р. помер її двоюрідний брат Трофимов Г. Ю., внаслідок чого відкрилась спадщина, до складу якої входить 1/3 частини квартири № 3, що знаходяться по вулиці Філатова, 4 в смт. Романів Житомирської області. Посилаючись на те, що вона є спадкоємцем, Паніна М. І. звернулася до приватного нотаріуса для оформлення спадщини. Однак нотаріусом їй було відмовлено у видачі свідоцтва про право на спадщину за законом у зв'язку з відсутністю документів, які підтверджують родинні відносини зі спадкодавцем. Позивачка просить суд ухвалити рішення, яким встановити факт, що вона є двоюрідною сестрою Трофимова Г. Ю., та визнати за нею право власності на спадкове майно.

При розгляді справи в суді встановлено, що в листопаді 2018 р. Паніна М. І. вже зверталася до Романівського районного суду Житомирської області із тожозним позовом. Рішенням Романівського районного суду Житомирської області, яке набрало законної сили 19 вересня 2019 р., у задоволенні позову Паніної М. І. про визнання права власності на нерухоме майно в порядку спадкування та встановлення факту родинних відносин було відмовлено.

Як повинен діяти суд у вказаній ситуації? Обґрунтуйте відповідь.

101. Смирнов А. І. звернувся до Київського районного суду м. Полтави з позовом до Петрова Б. М. про визнання недостовірною інформації, яка 20 вересня 2019 р. була поширена відповідачем у приміщенні Київського районного суду м. Полтави у кабінеті судді. Відповідач Петров Б. М. стверджував, що Смирнов А. І. вдається до дій з ознаками корупційності, здійснює позапроцесуальний вплив на суддів, заходячи до них, зокрема до судді Панченко Р. Т., у кабінет і обговорюючи хід справи.

Згідно з автоматичним розподілом справ вказана справа передана на розгляд судді Київського районного суду м. Полтави Кузьменко Ж. В. З метою уникнення сумнівів в об'єктивності та неупередженості суддя Кузьменко Ж. В. визнала за необхідне заявити самовідвід по даній справі. В обґрунтування ухвали про самовідвід суддя вказала, що підставою для самовідводу є та обставина, що позов Смирнова А. І. ґрунтується на подіях, які відбулися 20 вересня 2019 р. у приміщенні Київського районного суду м. Полтави та безпосередньо стосуються суддів Київського районного суду м. Полтави, оскільки позивач просить визнати недостовірною інформацію, надану відповідачем Петровим Б. М., що він «здійснює позапроцесуальний вплив на суддів, заходить до суддів і до судді Панченко Р. Т.». Дана обставина не свідчить про упередженість судді Кузьменко Ж. В. щодо позову Смирнова А. І., але може викликати сумніви в об'єктивності під час розгляду справи, тому що вона працює в одному суді з суддею Панченко Р. Т.

Згідно з практикою Європейського суду з прав людини (рішення від 9 листопада 2006 р. у справі «Білуга проти України», від 28 жовтня 1998 р. у справі «Ветштайн проти Швейцарії») важливим питанням є довіра, яку суди повинні вселяти у громадськість у демократичному суспільстві. Судді зобов'язані викликати довіру в учасників судового розгляду, а тому будь-який суддя, стосовно якого є підстави для підозри у недостатній неупередженості, повинен брати самовідвід або бути відведений.

Які процесуальні наслідки для розгляду справи матиме ухвала про самовідвід судді: перерва в судовому засіданні, відкладення розгляду справи, зупинення провадження, залишення заяви без розгляду чи закриття провадження у справі? Обґрунтуйте відповідь.

102. У жовтні 2022 р. Литовченко А. П. звернувся з позовом до Панкратова С. М. про визнання заповіту недійсним, у якому, зокрема, зазначив, що заповіт вважає недійсним внаслідок того, що приватним нотаріусом Усовою Д. П. порушений передбачений законом порядок укладання заповіту, а саме заповіт був посвідчений не в приміщенні нотаріальної контори.

Підчас розгляду справи приватний нотаріус Усова Д. П., яка брала участь у справі як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, на стороні відповідача, пояснила, що заповіт, дійсно, був укладений не в приміщенні нотаріальної контори, а за місцем проживання заповідача, оскільки останній не міг прибути до нотаріальної контори за станом здоров'я. На підтвердження своїх доводів Усова Д. П. надала суду докази законності посвідчення заповіту.

Позивач у судовому засіданні наполягав на тому, що заповіт слід визнати недійсним на підставі того, що в момент його укладення заповідач був хворий і не міг розуміти значення своїх дій. Литовченко А. П. подав клопотання про призначення посмертної судової психіатричної експертизи.

Які процесуальні наслідки має заява відповідача про зміну підстав позову? Як повинен діяти суд у разі подання клопотання про призначення експертизи? Які процесуальні наслідки має задоволення судом клопотання про призначення судової експертизи?

103. Позивач звернувся до суду з позовом до відповідача про визнання дій останнього незаконними та визнання його, позивача, права на укладення договірних зобов'язань з Мелітопольськими районними електричними мережами.

Під час розгляду справи у суді встановлено, що позивачем не вказаний власний реєстраційний номер облікової картки

платника податків або номер і серія паспорта, номери засобів зв'язку, а також не вказаний ідентифікаційний код відповідача в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України. Крім того, позивач просить визнати незаконними дії Мелітопольських районних електричних мереж «Запоріжжяобленерго», однак не зазначає, які саме дії відповідача слід визнати незаконними та в чому полягає їх незаконність. У позовній заяві відсутнє підтвердження позивача про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього ж відповідача з тим самим предметом та з тих самих підстав.

Позивач у позовній заяві вказує на наявність укладеного між ним та відповідачем договору № 3127043 від 30 березня 2023 р., однак до позовної заяви його копії не додає.

Як повинен діяти суд у наведеній ситуації? Обґрунтуйте відповідь.

104. Суд розглянув справу про захист честі, гідності та ділової репутації за позовом Федорова В. П. до телерадіокомпанії «N». Після завершення судового засідання представник відповідача звернувся до секретаря судового засідання з проханням скопіювати технічний запис судового засідання та ознайомитися з його протоколом. Секретар судового засідання відмовив відповідачу, посилаючись на те, що вказані дії можливо виконати лише за ухвалою суду. Крім того, протокол судового засідання ще не готовий, і відповідач може з ним ознайомитися лише через тиждень. Окрім того, секретар судового засідання зазначила, що протокол судового засідання міститься в електронному кабінеті електронного суду і сторони у справі можуть ознайомитися з ним в електронному кабінеті. До суду звернувся свідок Петров О. Р., який, також, просив дати йому можливість ознайомитися з технічним записом судового засідання.

Назвіть процесуальний порядок ведення технічного запису судового засідання і складання протоколу судового засідання. Який порядок ознайомлення, копіювання та внесення зауважень щодо фіксування судового процесу?

105. До суду звернулася Рябуха з позовом до Потапова про встановлення батьківства та стягнення аліментів на її неповнолітню доньку. Відповідач у судове засідання не з'явився втретє, хоча завжди був сповіщений належним чином, про що в матеріалах справи є докази, і про причини неявки не повідомляв. Суддя, не виходячи до нарадчої кімнати, постановив ухвалу про заочний розгляд справи, незважаючи на те, що позивачка була проти заочного розгляду справи.

Позов Рябухи 1 березня 2018 р. суд задовольнив у повному обсязі. 5 квітня 2018 р. від відповідача до суду надійшла заява про перегляд заочного рішення, де зазначалось, що відповідач проти позову заперечує і в нього є докази в обґрунтування своїх заперечень. В останнє судове засідання він не з'явився у зв'язку з хворобою, про що надав довідку з лікарні.

Чи були допущені суддею помилки? Чи повинен прийняти суддя заяву відповідача про перегляд заочного рішення?

106. 20 жовтня 2019 року до Дружківського міського суду Донецької області надійшла позовна заява Управління соціального захисту населення Дружківської міської ради до Тригуб Д.С. про стягнення занадто отриманих коштів щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг. Позовні вимоги мотивують тим, що відповідач Тригуб Д.С. перебуває на обліку в управлінні як внутрішньо переміщена особа, що підтверджується довідкою від 17.05.2016 року. На підставі заяви відповідача та зазначених в ній відомостей прийнято рішення про призначення Тригуб Д.С. та її двом малолітнім донькам адресної грошової допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.

При перевірці інформації було з'ясовано, що відповідачка є власницею 1/4 квартири в м. Дебальцеве на підставі договору міні від 20.01.1995 року

Позивачем було зроблено розрахунок надміру виплачених коштів за період з 02 квітня 2016 року по 16 вересня 2017 року, розмір якої склав 23205,00 грн., яку відповідачем не було погашено, у зв'язку з чим позивач просить стягнути з відповідачки суму надміру сплачених державних коштів за період з 02 квітня 2016 року по 16 вересня 2017 року, у розмірі 23205,00 грн., а також стягнути витрати по сплаті судового збору в розмірі 1762,00 грн.

В судове засідання відповідачка не з'явилась, про дату, час та місце розгляду цивільної справи була повідомлена належним чином, надала заяву про розгляд справи у її відсутності і просила допустити її представника.

Представник відповідача у судовому засіданні заперечував проти задоволення позовних вимог, просив в їх задоволенні відмовити, посилаючись на відзив на позовну заяву.

10 січня 2020 судом по справі було винесено заочне рішення, відповідно до якого позовні вимоги були задоволені у повному обсязі.

11 лютого 2020 року до Дружківського міського суду була подана заява від Тригуб Д.С. про скасування заочного рішення та розгляд справи у загальному порядку, посилаючись на те, що у спірний період вона мала власність у зоні АТО.

Від позивача надійшли заперечення на заяву про перегляд заочного рішення

Ухвалою Дружківського міського суду від 2 березня 2020 року заочне рішення було скасовано та справу призначено до судового розгляду.

Чи правильно діяв суд? Який порядок скасування та оскарження заочного рішення?

107. Унаслідок ДТП Ярчук, пошкодивши автомобіль Дорошенка, спричинив йому шкоду в розмірі 3000 грн. Дорошенко звернувся з позовом про відшкодування матеріальної шкоди. Відповідач у судове засідання не з'явився, хоча був повідомлений належним чином, і про причини неявки не повідомив.

На прохання позивача суд виніс ухвалу про заочний розгляд справи. Позовні вимоги були задоволені в сумі 1500 грн. Позивач з таким рішенням не погодився і на наступний день після його отримання подав апеляційну скаргу на заочне рішення.

Через п'ять тижнів з дня проголошення рішення від відповідача надійшла заява про перегляд заочного рішення, в якій зазначалось, що відповідач проти позову заперечує і надає докази в обґрунтування своїх заперечень. У судові засідання він не з'явився через те, що був у відрядженні, про що надав довідку з місця роботи, але повідомити про це суд не мав змоги.

Суддя в прийнятті заяви відмовив, мотивуючи тим, що відповідачем не сплачений судовий збір за заяву про перегляд заочного рішення і пропущений строк на подання такої заяви.

Дайте правову оцінку діям судді та сторін.

108. Суд 6 жовтня 2022 р. ухвалив заочне рішення, яким задовольнив позовні вимоги Гомінко до Луніна та Мусіна про стягнення суми боргу в розмірі по 3000 грн. з кожного. У заяві про перегляд заочного рішення від 9 листопада 2022 р. Лунін та Мусін просили рішення скасувати, посилаючись на те, що вони не отримували судові повістки про день, час і місце слухання справи.

Ухвалою суду від 14 грудня 2022 р. вказана заява залишена без задоволення.

Лунін та Мусін не погодились з ухвалою і 28 грудня 2022 р. подали на неї апеляційну скаргу. Просили скасувати ухвалу та постановити нову про перегляд заочного рішення.

Перевіривши матеріали справи, судова колегія залишила апеляційну скаргу без розгляду.

Чи допущені процесуальні помилки судами? Чи правильно діяли відповідачі?

109. Машков звернувся з позовом до Яшина про відшкодування матеріальної шкоди в сумі 5000 грн., посилаючись на те, що з вини відповідача сталося затоплення його квартири гарячою водою, внаслідок чого він змушений був робити ремонт.

Відповідач, повідомлений належним чином про час і місце судового засідання, до суду не з'явився і про причини неявки не повідомив.

У судовому засіданні позивач заявив клопотання про заочний розгляд справи і про збільшення позовних вимог на 1000 грн. Суд задовольнив усі клопотання Машкова і виніс ухвалу про заочний розгляд справи. Заочним рішенням позов був задоволений у повному обсязі.

На це рішення суду Яшин подав апеляційну скаргу.

Апеляційний суд виніс ухвалу, в якій зазначив, що апеляційна скарга не підлягає прийняттю до апеляційного провадження, оскільки оскаржити заочне рішення в загальному порядку може лише позивач.

Дайте правову оцінку діям суду першої інстанції, апеляційного суду та відповідача.

110. У жовтні 2017 року ПАТ КБ «ПриватБанк» звернулося в суд з позовом до Солодова К.С. про стягнення заборгованості за договором кредиту.

В обґрунтування своїх вимог позивач вказував, що згідно договору Солодов К.С. отримав кредит у розмірі 30 000 дол. США на термін до 13 грудня 2027 року, зобов'язався повернути кредит та сплатити відсотки за користування кредитними коштами в строки та в порядку, встановлені кредитним договором.

Свої зобов'язання відповідач за вказаним договором належним чином не виконував, у зв'язку з чим, станом на 15 вересня 2017 року, утворилась заборгованість на загальну суму 526 012,31 грн, яку позивач просив стягнути з відповідача, а також судовий збір у розмірі 7 890,18 грн.

Заочним рішенням Корабельного районного суду міста Миколаєва від 29 березня 2019 року позовні вимоги ПАТ КБ «ПриватБанк» були задоволені у повному обсязі.

Повторним заочним рішенням Корабельного районного суду міста Миколаєва від 24 вересня 2020 року задоволено позов АТ КБ «ПриватБанк» до Солодова К.С. про стягнення кредитної заборгованості у розмірі 526 012,31 грн, а також судовий збір в розмірі 7 890,18 грн.

Задовольняючи позовні вимоги суд першої інстанції виходив з того, що відповідач своєчасно не виплатив кредит, а також нараховані за його користування відсотки не повернув, продовжував користуватися грошима на тих же умовах, договір не розривав.

Солодов К.С. подав скаргу до Миколаївського апеляційного суду, але йому було відмовлено у відкритті апеляційного провадження на підставі того, що заочне рішення не підлягає апеляційному оскарженню без попереднього вирішення питання щодо його законності в порядку статей 284-288 ЦПК України.

Чи правильно вчинив суд? Чи можливо оскаржити повторне заочне рішення?

Т е м а 13. Судові рішення

Питання для обговорення

1. Поняття і види судових рішень.
2. Законна сила судового рішення.
3. Вимоги, яким повинно відповідати судове рішення.
4. Зміст судового рішення.
5. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.
6. Ухвала суду.

111. У серпні 2021 р. Петров О.І. та Петрова Г.С. звернулися до суду з позовом до Морозова М.Т. про визнання права власності на нерухоме майно за набувальною давністю.

Позивачі зазначали, що з 26 липня 2008 р. перебувають у шлюбі. Петров О.І. є власником 1/3 частки будинку за адресою м. Козятин, вул. Миру 5. У березні 2009 р. померла їхня сусідка Морозова К.П., яка на день смерті проживала без реєстрації у свого сина Морозова М.Т. та невістки за адресою м. Вінниця, вул. Суворова 25, кв. 10. З цього часу позивачі разом із своєю сім'єю відкрито, безперервно володіють та користуються тією часткою будинку (2/3), що належала Морозовій К.П., доглядають за будинком, підтримують у належному стані, обробляють земельну

ділянку біля будинку, не допускають завдання шкоди цьому майну. Після смерті Морозової К. П. відкрилася спадщина, і єдиним спадкоємцем є її син Морозов М. Т., який не заявляв жодних прав на спадщину.

У судовому засіданні відповідач подав заяву про визнання позову, однак рішенням Козятинського міськрайонного суду Вінницької області від 2 грудня 2021 р. відмовлено в задоволенні позову з тих підстав, що син – Морозов М. Т. протягом шестимісячного строку не заявляв про відмову від прийняття спадщини, а тому вважається таким, що прийняв спадщину. Крім того, ухвалюючи рішення про відмову в задоволенні позову, суд першої інстанції виходив з того, що позивачі безпосередньо самою часткою будинку не користувались, оскільки ключі були у сина померлої, та не сплачували рахунки за електрику й інші комунальні платежі, а також земельний податок за користування присадибною земельною ділянкою. Позивачі в судовому засіданні не надали належних та допустимих доказів, які б свідчили про добросовісність заволодіння ними 2/3 будинку, що належали Морозовій К. П., а лише встановлено ту обставину, що вони ззовні підтримували вказане майно у належному стані, оскільки існувала небезпека погіршення стану їх частини будинку.

Не погоджуючись із рішенням суду, позивачі подали апеляційну скаргу, в якій, посиляючись на порушення норм матеріального та процесуального права, просять рішення суду скасувати і ухвалити нове, яким позовні вимоги задовольнити в повному обсязі.

У своєму рішенні суд апеляційної інстанції зазначив, що для набуття права власності на майно за набувальною давністю, по-перше, необхідно, щоб заволодіння майном було добросовісним, тобто особа при заволодінні майном не знала і не могла знати про відсутність у неї підстав для набуття права власності. Разом з тим факт обізнаності особи про те, що вона не є власником речі, не виключає добросовісності володіння за умови, що заволодіння майном не відбулося з порушенням норм права (викрадення, шахрайство). По-друге, таке володіння повинно бути відкритим, тобто очевидним для всіх інших осіб, при цьому володілець має ставитися до цього майна, як до власного (експлуатувати, вживати необхідних заходів для утримання майна в належному стані

тощо). Приховування володільцем свого володіння майном є порушенням цієї вимоги. По-третє, володіння майном повинно бути безперервним протягом встановлених законом строків. Перебіг строку набувальної давності починається з моменту виникнення володіння.

Відмовляючи в задоволенні позову, суд першої інстанції в повній мірі не врахував тієї обставини, що факт добросовісності заволодіння, відкритості, безперервності, безтитульності володіння визнається відповідачем та ніким не заперчується.

Відмовляючи у прийнятті визнання відповідачем позову з тих підстав, що таке визнання суперечить закону, суд першої інстанції не постановив окремий процесуальний документ про відмову в прийнятті визнання відповідачами позову та не надав пояснень, у чому визнання позову суперечить закону.

Суд апеляційної інстанції скасував рішення суду першої інстанції й задовольнив позовні вимоги у повному обсязі.

Дайте висновок щодо законності та обґрунтованості рішення суду першої інстанції.

112. У квітні 2023 р. Смирнова О. звернулася з позовом до Карпової Д. про розірвання договору довічного утримання. Смирнова О. зазначала, що 4 липня 2020 р. між нею та відповідачкою був укладений нотаріально посвідчений договір довічного утримання (догляду), оскільки вже на той час позивачка була особою похилого віку, хворіла та потребувала стороннього догляду. Відповідно до умов договору вона передала у власність Карповій Д. належну їй на праві власності квартиру, а відповідачка зобов'язалася надавати довічне матеріальне забезпечення та здійснювати догляд.

З моменту укладення договору довічного утримання відповідачка не виконувала взяті на себе зобов'язання, у зв'язку з чим її син Карпов С. змушений був надсилати кошти на оплату доглядальниці, а з листопада 2022 р. Карпова Д. взагалі не надає ніякої допомоги та не виконує обов'язків по догляду.

Рішенням Ленінського районного суду м. Миколаєва позов задоволено.

Відповідачка подала апеляційну скаргу, в якій зазначила, що

рішення суду першої інстанції є неправильним, незаконним і несправедливим. Зокрема, судом першої інстанції порушені норми матеріального і процесуального права. Так, за правилами ЦПК України обов'язок доведення підстав позову (у даному випадку факту невиконання відповідачем зобов'язання за договором) покладено на позивача, а норми ч. 2 ст. 614 ЦК України встановлюють таку підставу відповідальності за порушення зобов'язання, як вина. Отже, обов'язок по доведенню відсутності вини у порушенні зобов'язання покладається на особу, яка порушила зобов'язання.

Суд апеляційної інстанції скасував рішення суду першої інстанції з таких підстав: у судовому розгляді не було доведено, які конкретно умови договору довічного утримання не виконувалися або порушувалися, а також у чому саме полягало їх невиконання. Крім того, на підтвердження виконання умов щодо забезпечення продуктами харчування та ліками відповідачкою надані копії квитанцій та чеків, що не було спростовано позивачкою.

Яким вимогам повинно відповідати судове рішення? Оцініть законність та обґрунтованість рішення суду першої інстанції, виходячи з доводів апеляційної скарги відповідача, а також з мотивів, наведених апеляційним судом.

113. У вересні 2022 р. Тарасов І. звернувся до суду з позовом до Кузьменка П. про стягнення орендної плати за користування земельною ділянкою. Позивач вказував, що на підставі державного акта від 22 червня 2004 р. йому на праві власності належить земельна ділянка сільськогосподарського призначення. 20 грудня 2021 р. він уклав з відповідачем договір оренди вказаної земельної ділянки строком на 10 років. Відповідач систематично не сплачує орендної плати. Посилаючись на те, що відповідач добровільно не погасив заборгованість з орендної плати, позивач просив суд стягнути з відповідача на свою користь таку заборгованість у розмірі 25904 грн.

Рішенням суду позов задоволено частково, стягнуто з відповідача на користь позивача 15856 грн. заборгованості з орендної плати, 1160 грн. пені, 1687 грн. 78 коп. збитків від інфляції та 2193 грн. 64 коп. судових витрат.

Позивач не погодився з рішенням суду першої інстанції, оскільки вважав, що розрахунок штрафних фінансових санкцій (пені та втрат від інфляції) місцевим судом проведено неправильно. Правильний розрахунок полягає в наступному: загальний розмір заборгованості відповідача перед позивачем складає 25904 грн. (15856 грн. орендної плати + 1910 грн. пені + 8138 грн. втрат від інфляції = 25904 грн.).

Тарасов зазначив, що суд першої інстанції належної уваги на викладене не звернув, а тому помилився в обрахунку розміру пені та інфляційних втрат позивача.

Якій вимозі не відповідає рішення суду? Запропонуйте процесуальні засоби усунення такого недоліку судового рішення.

114. Носов Петро звернувся до суду з позовною заявою до Апостолівської міської ради про визнання права власності на житловий будинок у порядку спадкування та встановлення факту належності правовстановлюючого документа. Позивач посилався на те, що 22 лютого 2022 р. померла його мати, і він звернувся до державного нотаріуса Апостолівського державної нотаріальної контори із заявою про видачу свідоцтва про право на спадщину. У видачі вказаного документа постановою нотаріуса було відмовлено.

У постанові про відмову у вчиненні нотаріальної дії зазначено, що спадкове майно складається з житлового будинку, розташованого в с. Катеринівка по вул. Степовій, 2. Вказаний будинок перейшов у спадок матері Носова Петра після смерті її чоловіка Носова Павла Львовича в 2013 році. Через розбіжності в написанні прізвища власника в правовстановлюючому документі на будинок («Носов Павло Львович») та прізвища спадкодавця в свідоцтві про смерть («Носів Павло Львович») неможливо підтвердити факт належності нерухомого майна матері Носова Петра. Крім того, в постанові нотаріуса зазначено, що видача свідоцтва про право на спадщину проводиться після подання документів, які посвідчують право власності спадкодавця на таке майно. Мати Носова Петра право власності на спадкове майно після смерті свого чоловіка не оформила.

У судовому розгляді встановлено, що 22 лютого 2022 р. померла мати Носова Петра – Носова Катерина Петрівна, що

підтверджується свідоцтвом про смерть серії І-КІ № 558881, виданим виконавчим комітетом Михайлівської сільської ради Апостолівського району.

Із свідоцтва про народження серії ІV-УР № 1262441, виданого 11 травня 1963 р., свідоцтва про укладення шлюбу серії ІІІ-КІ № 397759, виданого 16 січня 1988 р., та запису акта про укладення шлюбу № 138 від 29 серпня 1981 р. суд вбачає, що позивач Носов Петро є сином Носової Катерини Петрівни та Носова Павла Львовича.

Носов Павло Львович помер 15 грудня 2013 р. (свідоцтво про смерть серії І-КІ № 536062).

За життя Носов Павло Львович мав право власності на земельну ділянку площею 7.2752 га у межах згідно з планом, що підтверджується державним актом на право власності на земельну ділянку серії ДП № 073190.

У судовому засіданні також досліджені розрахункові книжки по оплаті за електроенергію та за природний газ на ім'я Носової Катерини Петрівни, що дозволяє стверджувати, що вона сплачувала за особовим рахунком № 1702042 та № 555222 за електроенергію та спожитий природний газ за адресою с. Катеринівка, вул. Степова, будинок 2.

Допитані в судовому засіданні як свідки Семибратова Д. та Гонза Б., кожен окремо, пояснили, що знають позивача та його родину. Батько позивача проживав у господарстві за адресою с. Катеринівка вул. Степова, будинок 2, разом з дружиною та сином. Свідки підтвердили ім'я та по-батькові господаря домоволодіння, факти, що він тривалий час, зокрема і останній, проживав у зазначеному домоволодінні і помер у 2013 р., його дружина померла у 2022 р.

Складіть рішення суду.

115. У суді розглянута справа за позовом Петренка Г.С. до селянської спілки «Перемога». Суд ухвалив рішення, в резолютивній частині якого вказав: позов задоволено повністю; визнати за Петренком Г.С. право на земельну частку (пай) в селянській спілці «Перемога» у розмірі 2,86 в умовних кадастрових гектарах; зобов'язати Козівську районну державну

адміністрацію виділити належну земельну частку (пай) в розмірі 2,86 в умовних кадастрових гектарах із земель резервного фонду, що знаходяться на території Козівківської сільської ради Козівського району Тернопільської області після того, як позивачем будуть надані всі необхідні документи.

Які недоліки має наведена резолютивна частина судового рішення? Якими процесуальними засобами їх можна усунути?

116. Розглянувши у відкритому судовому засіданні цивільну справу за позовом Зотова В. А., Зотової Т. З. до Тарасова П. С., треті особи Головне управління юстиції у м. Києві, державний нотаріус шостої київської державної нотаріальної контори Прокопенко Н. Ф. про визнання недійсним договору купівлі-продажу квартири, стягнення 700 000 грн. (гроші сплачені позивачами при купівлі квартири) та стягнення моральної шкоди в розмірі 25 000 грн., суд у резолютивній частині рішення зазначив:

«1. Позов Зотова В. А., Зотової Т. З. до Тарасова П. С., треті особи Головне управління юстиції у м. Києві, державний нотаріус шостої київської державної нотаріальної контори Прокопенко Н. Ф. про визнання недійсними договору купівлі-продажу квартири – задовольнити. У решті позовних вимог – відмовити.

2. Визнати недійсним з моменту укладення договору купівлі-продажу квартири за адресою м. Київ, вул. Соборна, 5, кв. 17 від 31 жовтня 2019 р. між Тарасовим П. С. на користь Зотова В. А. та Зотової Т. З.».

Чи є підстави для постановлення додаткового рішення? Обґрунтуйте відповідь. Складіть правильний варіант резолютивної частини рішення.

117. Смирнов К. С. звернувся до суду із заявою про роз'яснення рішення суду, в якій зазначив, що районним судом м. Києва розглянута цивільна справа за його позовом до ДП «Українська правова інформація» про поновлення на роботі, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу, допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, компенсації за втрату частини грошових доходів у зв'язку з

порушенням термінів виплати.

Рішенням районного суду м. Києва від 22 грудня 2023 р. позов задоволено частково: стягнуто з ДП «Українська правова інформація» на користь Смирнова К. С. 63 534 грн. 24 коп. середнього заробітку за час вимушеного прогулу, а в решті позовних вимог відмовлено.

У своїй заяві про роз'яснення рішення суду Смирнов К. С. просить суд відповісти на питання, чи підлягають вирахуванню зі стягнутої суми середнього заробітку (63 534 грн. 24 коп.) податки та обов'язкові збори.

Чи є передбачені законом підстави для роз'яснення рішення? Обґрунтуйте відповідь.

118. Власов К. Р. звернувся до суду з позовом до Крамаренка П. Б. про повернення грошових коштів, внесених як авансовий платіж за угодою купівлі-продажу частки у майні.

В обґрунтування свого позову позивач вказав, що в жовтні 2019 р. між ним та відповідачем була досягнута усна домовленість про укладення в майбутньому договору купівлі-продажу 1/3 (однієї третини) майнового комплексу, розташованого за адресою м. Люботин, вул. Челюсина, 60, який на праві приватної власності належить відповідачеві. Як завдаток за придбання 1/3 частини майнового комплексу позивач у присутності свідка Павлова М. Ю. 30 жовтня 2019 р. передав відповідачу Крамаренку П. Б. грошові кошти в сумі, еквівалентній 30 000 (тридцять тисяч) доларів США, що підтверджується власноруч написаною останнім розпискою.

У судовому засіданні факт отримання зазначених грошових коштів відповідач не оспорував. Станом на 1 березня 2020 р. договір купівлі-продажу 1/3 (однієї третини) майнового комплексу між позивачем та відповідачем укладений не був, а сам предмет усної домовленості (майновий комплекс) відповідачем було внесено до статутного капіталу новоствореного Товариства з обмеженою відповідальністю «Слобожанська м'ясопереробна компанія», що унеможливило укладення угоди купівлі-продажу, у зв'язку з чим внесена сума підлягає поверненню.

Численні усні звернення до відповідача про повернення

суми авансу в розмірі, еквівалентному 30000 доларів США, бажаного результату не дали: грошові кошти повернуті не були. Позивач 29 квітня 2020 р. письмово звернувся до відповідача з вимогою про повернення вказаних грошових коштів, проте відповіді не отримав.

У судовому засіданні позивач позов підтримав у повному обсязі, а відповідач проти позову заперечував з наступних підстав. Так, Крамаренко П. Б. зареєстрований як фізична особа–підприємець та здійснює господарську діяльність з виробництва готових м'ясних (ковбасних) виробів. До жовтня 2019 р. провадив господарську діяльність самостійно. На початку жовтня 2019 р. до нього звернувся позивач Власов К. Р. разом зі своїм знайомим Потаповим Г. С., які запропонували продати їм частину його бізнесу та здійснювати підприємницьку діяльність спільно.

Оскільки всі виробничі потужності (нерухоме майно, обладнання та устаткування) перебували в приватній власності відповідача як фізичної особи, що, по суті, унеможливило розподіл прав на це майно та результати діяльності між учасниками спільного бізнес-проекту, вказані особи дійшли згоди створити товариство з обмеженою відповідальністю, до статутного капіталу якого Крамаренком П. Б. буде внесено належне йому на праві власності майно, після чого Власов та Потапов придбають у нього частки у статутному капіталі новоствореної юридичної особи. За домовленістю вони повинні були викупити по 1/3 часток статутного капіталу юридичної особи, сплативши за це по 120 000 доларів США кожний. На підтвердження такої домовленості та серйозності своїх намірів наприкінці жовтня 2019 р. в рахунок придбання частки корпоративних прав майбутньої юридичної особи передали по 30 000 доларів США кожний, що підтверджується розписками.

10 грудня 2019 р. було зареєстроване Товариство з обмеженою відповідальністю «Слобожанська м'ясопереробна компанія», до статутного капіталу якого Крамаренко особисто передав належне йому майно на загальну суму 2 970 000 грн., у тому числі нерухомість, що розташована за адресою м. Люботин, вул. Челюскіна, 60, обладнання та устаткування.

В указаних розписках зазначено, що грошові кошти передаються в рахунок оплати за придбання частки майна

статутного фонду «Слобожанська м'ясопереробна компанія», при цьому Власов і Потапов:

- зобов'язувалися до 1 березня 2020 р. викупити у Крамаренка по 1/3 статутного капіталу ТОВ «Слобожанська м'ясопереробна компанія»;

- підтвердили загальну узгоджену сторонами вартість 1/3 частки статутного капіталу – 120 000 доларів США;

- підтвердили факт сплати по 30 000 доларів США кожний;

- відмовилися від грошових коштів у розмірі по 30 000 доларів США, сплачених кожним з них на користь Крамаренка, якщо відмовляться від викупу корпоративних прав з особистих мотивів.

Позивач посилався на нікчемність укладеного правочину як на підставу повернення сплачених коштів. В обґрунтування своєї позиції позивач посилається, по-перше, на нікчемність договору завдатку, оскільки, на його думку, сторонами не додержана письмова форма такого договору, а, по-друге, вказував, що завдатком може забезпечуватися лише дійсне зобов'язання, яке впливає з договору, якого між сторонами не укладалося.

У судовому засіданні були допитані свідки.

Так, позивач, будучи допитаним як свідок, повністю підтвердив обставини, викладені у позовній заяві. Свідок Потапов у судовому засіданні пояснив, що він був присутній 30 жовтня 2019 р. при передачі грошових коштів у еквіваленті 30 000 доларів США, а також пояснив, що договір купівлі-продажу цілісного майнового фонду так і не був укладений та реалізований, а гроші в розмірі 30 000 доларів США відповідач не повернув.

Складіть рішення суду.

Т е м а 14. Непозвні та спрощені провадження: процесуальні особливості їх розгляду

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика наказного провадження.

2. Порядок розгляду справ наказного провадження.

Скасування судового наказу.

3. Процесуальні особливості спрощеного позовного провадження

4. Окреме провадження в системі цивільного судочинства.

5. Процесуальний порядок розгляду та вирішення справ окремого провадження.

119. У квітні 2023 р. Красницька О. М. звернулася до суду із заявою про видачу судового наказу про стягнення аліментів з Красницького П. І. на утримання доньки. Судовим наказом Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 11 травня 2023 р. заяву Красницької О. М. задоволено та стягнуто на її користь аліменти на утримання дочки у розмірі 1/4 частини від усіх видів заробітку (доходу), але не менше ніж 50 % від прожиткового мінімуму на дитину відповідного віку, починаючи з 20 квітня 2023 р. до досягнення дитиною повноліття.

У травні 2023 р. адвокат Красницького П. І. звернувся до суду з апеляційною скаргою на судовий наказ, яка мотивована тим, що у ст. 161 ЦПК України не передбачено стягнення аліментів у розмірі на одну дитину – 1/4 доходів боржника, однак не менше 50 % від прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, а отже, судом видано судовий наказ щодо вимоги, яка не може бути заявлена у наказному провадженні.

Ухвалою Апеляційного суду Київської області від 6 червня 2023 р. апеляційне провадження було відкрите, за результатами розгляду справи в суді апеляційної інстанції судовий наказ скасовано, роз'яснено стягувачу про можливість пред'явлення зазначених вимог у порядку загального позовного провадження.

Чи правильні дії судів першої та апеляційної інстанції?

120. До Жовтневого районного суду м. Харкова надійшла заява представника ОСББ “Будинок на Заліській” до Іванова про видачу судового наказу щодо стягнення заборгованості за спожиті послуги, в якій заявник просить видати судовий наказ про стягнення з боржника заборгованості у розмірі 9999,10 грн. та витрати на правничу допомогу в сумі 3000 грн., судові витрати у

розмірі 210,20 грн. Суддя відкрив наказне провадження та за результатами розгляду заяви видав судовий наказ. Після того, як Іванову надійшов судовий наказ, останній звернувся до апеляційного суду із заявою про скасування судового наказу, мотивуючи свої вимоги тим, що судовий наказ виданий незаконно, адже його не було повідомлено про час та місце розгляду справи.

Які підстави для видачі судового наказу вам відомі? Який порядок видачі та скасування судового наказу? Чи може судовий наказ оскаржуватися в апеляційному порядку?

121. До судді надійшла заява Порохова О. Д. про видачу судового наказу про стягнення нарахованої, але не виплаченої суми заробітної плати, середнього заробітку за час затримки розрахунку та моральної шкоди, завданої невиконанням заробітної плати. Суддя ухвалою повернув заяву про видачу судового наказу стягувачу в частині несплати стягнення моральної шкоди через ненадання останнім документів, які підтверджують заявлені вимоги та несплату судового збору, в іншій частині – постановив ухвалу про відкриття наказного провадження.

Чи правильні дії суду? За якими вимогами може бути виданий судовий наказ? З яких стадій складається наказне провадження?

122. За заявою КП «Теплоцентрально» 28 липня 2023 р. було видано судовий наказ про стягнення з боржника Федотової А. П. заборгованості за комунальні послуги в розмірі 3000 грн.

Федотова А. П. 14 серпня 2023 р. звернулася до суду із заявою про скасування судового наказу, у якій просила поновити процесуальні строки для скасування судового наказу та скасувати останній, посилаючись на те, що цей наказ вона отримала лише 9 серпня 2023 р. Ухвалою від 18 серпня 2023 р. суд поновив строк подачі заяви про скасування судового наказу та призначив справу до розгляду в судовому засіданні на 25 серпня 2023 р. За результатами розгляду заяви у скасуванні судового наказу було

відмовлено через те, що Федотова А. П. не надала доказів, що підтверджують її заперечення проти вимог стягувача.

Чи правильні дії суду? Які ставляться вимоги до заяви про скасування судового наказу? Яка процедура скасування судового наказу передбачена ЦПК?

123. Фізична особа – підприємець Іваненко О. П. звернувся до суду із заявою про стягнення із ТОВ «Світоч» заборгованості за договором перевезення у розмірі 120 тис. грн. Суд розглянув заяву про видачу судового наказу і, керуючись принципом пропорційності та враховуючи завдання цивільного судочинства, особливості предмета спору, ціну позову та складність справи відповідно до ст. 11 ЦПК України, вирішив, що справу доцільніше розглядати за правилами спрощеного позовного провадження, тому постановив ухвалу про відкриття провадження, надавши боржнику строк для подачі відзиву.

Чи правильні дії суду? Які справи можуть розглядатися в порядку наказного провадження? Як співвідносяться правила наказного та спрощеного позовного провадження?

124. Опікунська рада звернулася до суду із заявою про визнання Сорокіна І. І. недієздатним на підставі того, що він страждає на психічний розлад. Заяву було подано до суду за місцем проживання Сорокіна І. І. В обґрунтування заявленої вимоги опікунська рада посилалася на те, що Сорокін І. І. страждає на психічний розлад, перебуває на обліку у психоневрологічному диспансері та на час звернення проходить там черговий курс лікування. Опікунською радою також заявлено клопотання про витребування судом з лікувального закладу необхідних документів на підтвердження зазначених у заяві фактів. Суд прийняв заяву та відкрив провадження у справі. У задоволенні клопотання щодо витребування доказів суд відмовив на підставі того, що відповідно до ч. 3 ст. 12 ЦПК України кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається, як на підставу своїх вимог. Суд при цьому не може втручатись у формування кола доказів у справі та доказову діяльність учасників

справи.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте порядок відкриття провадження, розгляду та вирішення справ про визнання фізичної особи недієздатною.

125. Первинна профспілкова організація ЗАО «Телеметричні системи» звернулася до суду із заявою про обмеження цивільної дієздатності Полякова через те, що він зловживає спиртними напоями. У заяві було зазначено, що Поляков неодноразово приходив на роботу в нетверезому стані, у зв'язку із чим неналежно виконував свої службові обов'язки; його дружина декілька разів зверталася до первинної профспілкової організації з проханням про застосування до чоловіка заходів громадського впливу, посилаючись на те, що він надмірно вживає спиртні напої, проте неодноразові попередження і навіть догани позитивних результатів не дали.

Суд відкрив провадження у справі, розглянув заяву та ухвалив рішення про обмеження цивільної дієздатності Полякова. Копію рішення суд направив до органів опіки та піклування для встановлення піклування над Поляковим та призначення йому піклувальника.

Чи правомірні дії суду? Визначте порядок відкриття провадження та розгляду справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Зазначте вимоги до судового рішення по цих справах.

126. Пряхіна звернулася до суду із заявою про надання їй повної цивільної дієздатності. Заявниця зазначила, що у віці 15 років народила дитину, в актовому запису цивільного стану про народження сина вона записана матір'ю. Надання повної цивільної дієздатності їй необхідно для того, щоб влаштувати сина у дитячий садок та самостійно його виховувати.

У судовому засіданні встановлено, що батько заявниці не заперечує проти надання їй повної цивільної дієздатності, оскільки вона спроможна самостійно виховувати сина, і це відповідає її інтересам та інтересам дитини. Проте мати заявниці із цим не згодна, оскільки вважає, що донька має закінчити навчання у школі, тому не може влаштуватися на роботу, мати самостійний заробіток

та утримувати дитину без допомоги батьків.

Суд, заслухавши пояснення заявниці та її батьків, дослідивши матеріали справи, заяву Пряхіної задовольнив.

Чи правомірно діяв суд? Визначте підстави для надання особі повної цивільної дієздатності. Визначте порядок відкриття провадження у справі, порядок розгляду та вирішення цієї категорії справ.

127. Гадяцький районний суд Полтавської області 31 травня 2022 р. одноособово у відкритому судовому засіданні розглянув цивільну справу за заявою Крутько О. про визнання Крутька С. безвісно відсутнім.

У заяві Крутько О. зазначила, що вона разом із чоловіком Крутьком С, дочкою Крутько Т. з серпня 2014 р. проживали сім'єю у домі, який належить Крутьку С. В січні 2021 р. її чоловік поїхав за кордон на заробітки і з нею та дочкою підтримував зв'язок по телефону, який з квітня 2021 р. втрачено, і до даного часу про місце знаходження Крутька С. С. нічого не відомо. Вона намагалась знайти чоловіка, зверталася до його рідної сестри та матері, які проживають також за кордоном, але останні повідомили, що втратили з ним зв'язок і місце його перебування їм не відоме. За даним фактом Гадяцьким ВП ГУНП у Полтавській області була заведена оперативно-розшукова справа, але встановити місце знаходження Крутька С. так і не вдалося.

Визнання чоловіка безвісно відсутнім заявниці необхідно для розірвання шлюбу, оформлення соціальної допомоги на дитину та встановлення опіки над майном Крутька С.

Чи є підстави для задоволення заяви? Визначте учасників справи, предмет доказування та коло необхідних доказів. Якими мають бути дії суду у разі, якщо фізична особа, яку визнано безвісно відсутньою, з'явиться або стане відомо про місце її знаходження?

128. В січні 2022 р. Бурунов В. звернувся до суду із заявою про оголошення померлим його сина Бурунова О. з метою оформлення права на спадщину. У заяві Бурунов В. зазначив, що

його син, в липні 2021 р. під час здійснення тренувального польоту на одномісному літку в Івано-Франківській області потрапив у грозові хмари і зник. Проведені пошуки результату не дали, з того часу ніяких відомостей про нього немає.

При розгляді справи суд встановив, що на Бурунова О. була заведена контрольно-спостережна справа як на особу, яка стала жертвою нещасного випадку, що підтверджено довідкою, виданою Коломийським МВ національної поліції України в Івано-Франківській області. Довідкою правління «Приват-банку», в якому працював Бурунов О., підтверджено, що він не з'явився на роботу після щорічної відпустки і з цього часу вважається відсутнім на робочому місці з невідомої причини.

Розглянувши цивільну справу, суд відмовив заявнику в задоволенні заявленої вимоги з тих підстав, що згідно із законом фізична особа може бути оголошена померлою, якщо у місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування протягом трьох років, а з моменту нещасного випадку, що трапився з Буруновим О. цей строк ще не сплив, оскільки минуло тільки шість місяців.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте порядок відкриття провадження у справі, підготовки справи до розгляду та розгляду і вирішення справ про оголошення фізичної особи померлою.

129. Суддя Деснянського районного суду м. Києва 22 лютого 2022 р. одноособово розглянув у відкритому судовому засіданні цивільну справу за заявою Гут М. про оголошення Гута Д. померлим.

Заявниця обґрунтовує заявлені вимоги тим, що у березні 1995 р. уклала шлюб з Гутом Д. О., який зареєстрували в селищній раді с. Кадикчан Сусуманського району Магаданської області. Від шлюбу в них народилися донька та син. Її чоловік у січні 2019 р. поїхав на заробітки до Польщі. Вони регулярно розмовляли телефоном, спілкувалися у месенджерах. Останнього повідомлення у месенджері «Viber» заявниця отримала 15 лютого 2019 р., після того як повідомила чоловіку про смерть його матері, однак жодної

відповіді не отримала. Пошуки результату не дали (заявниця Гут М. зверталася до Деснянського РУГУ МВС України). З того часу ніяких відомостей про місце перебування чоловіка так і не надходило. Оголошення Гута Д. померлим необхідно заявниці для оформлення спадщини на належну чоловікові земельну ділянку, а також для визначення свого статусу, оскільки за документами заявниця перебуває в шлюбі з Гутом Д.

На підтвердження зазначених обставин заявницею до суду було надано довідку начальника Деснянського РУ ГУМВС України від 21 липня 2019 р. про те що, місце знаходження її чоловіка не встановлено, проводяться заходи його розшуку, і довідку Деснянського управління поліції Головного управління Національної поліції у м. Києві № 13847/125/49-2019 від 21 липня 2019 р. про неможливість встановлення місця перебування Гута Д.

Суд вважає, що зібрані у справі докази свідчать про відсутність підстав для оголошення Гута Д. померлим, оскільки надані заявницею докази не дають можливості для доведення обставин, які вірогідно свідчили би про смерть її чоловіка, обставин, за яких настала смерть, тощо. Враховуючи це, суд ухвалив рішення про відмову в задоволенні заяви про визнання Гута Д. померлим.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте підстави для оголошення фізичної особи померлою? Чим відрізняється оголошення фізичної особи померлою від встановлення факту смерті особи.

130. Смирнова Т. звернулася до суду за місцем свого проживання із заявою про усиновлення дитини. У заяві вона зазначила, що перебуває у шлюбі сім років; після тяжкої травми, незважаючи на тривале лікування, не може мати дітей. Вони з чоловіком володіють трикімнатною квартирою, займаються підприємницькою діяльністю і можуть забезпечити всі умови для виховання та утримання дитини.

До заяви були додані: копія свідоцтва про шлюб, копія декларації про доходи та правовстановлюючий документ на квартиру. Суд відкрив провадження у справі та, розглянувши справу у відкритому судовому засіданні, ухвалив рішення про задоволення заявленої Смирновою Т. вимоги про усиновлення

дитини.

Чи є підстави для відкриття провадження у справі? Які дії має здійснити суддя при підготовці справ про усиновлення до судового розгляду? Визначте склад суб'єктів, предмет доказування та коло необхідних доказів у справах про усиновлення.

131. Заявники Ткаченко С., Ткаченко Н. звернулися до суду із заявою про усиновлення ними малолітньої дитини Смаль О. Суд відкрив провадження у справі та призначив дату, час і місце проведення судового засідання для розгляду справи по суті.

До зазначеної дати проведення судового засідання в канцелярію суду надійшло клопотання головного лікаря Комунальної установи «Міський спеціалізований будинок дитини № 1» про зупинення провадження у справі у зв'язку з тим, що до Київського районного суду м. Одеси подана заява про встановлення батьківства Смаля Н. стосовно малолітньої дитини Смаль О.

Ухвалою Київського районного суду м. Одеси провадження у даній справі було зупинено до набрання законної сили рішенням суду у цивільній справі про встановлення батьківства.

Дізнавшись про це, заявники звернулися до суду з клопотанням про закриття провадження у справі у зв'язку з розглядом судом цивільної справи за позовом біологічного батька дитини про встановлення батьківства.

Дайте правову оцінку діям суду. Чи підлягає задоволенню клопотання заявників?

132. Степанова М. звернулася до суду із заявою про встановлення факту родинних відносин. Заявниця посилалася на те, що після смерті її рідної сестри Кириченко Т. відкрилася спадщина на частину будинку та на грошовий вклад. Спадкоємців першої черги немає, а вона не може одержати в нотаріальній конторі свідоцтво про право на спадщину, оскільки у свідоцтві про народження сестри та в її свідоцтві про народження різні записи прізвища та по-батькові.

У судовому засіданні встановлено, що майно, на яке

претендує заявниця, було визнане відумерлим і перейшло у власність територіальної громади. Заявниця вважає, що це було здійснено з порушенням закону та її інтересів. Розглянувши справу, суд на підставі пояснень заявниці, показань свідків та наданих заявницею письмових доказів задовольнив заяву, визнав Степанову М. та Кириченко Т. рідними сестрами.

Чи правомірні дії суду? Які факти, що мають юридичне значення, можуть бути встановлені у судовому порядку?

133. Ульяновський районний суд Кіровоградської області 1 червня 2021 р. розглянув у відкритому судовому засіданні в м. Благовіщенське Кіровоградської області цивільну справу в порядку окремого провадження за заявою Книш Л., заінтересована особа – Великотроянівська сільська рада Благовіщенського району про встановлення факту належності правовстановлюючого документа.

Заявниця Книш Л. як спадкоємиця за заповітом звернулася до Благовіщенської районної державної нотаріальної контори із заявою про видачу свідоцтва про прийняття спадщини, яка залишилася після смерті Книш В., померлої 12 грудня 2020 р. Однак при огляді поданих Книш Л. М. документів державним нотаріусом було виявлено розбіжності в державному акті про право приватної власності на землю, виданого на ім'я «Книш Валентина Іллінічна», та у свідоцтві про смерть, виданому на «Книш Валентина Іллівна», що перешкоджає реалізації права заявника на укладання договору оренди земельної ділянки.

У яких випадках суд розглядає справи про встановлення факту належності правовстановлюючого документа? На які докази повинен посилатися заявник в обґрунтування заявлених вимог? Які відомості повинно бути зазначено у рішенні суду про факт належності правовстановлюючого документа?

134. Олександрівський районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Кіровоградській області 1 червня 2020 р. звернувся до Центрального районного суду Харківської області із заявою, в якій просить встановити факт народження Помазана Д. 8 липня 2017 р. на тимчасово окупованій території України в м.

Алушта Автономної Республіки Крим.

В обґрунтування заяви заявник вказав, що мати Помазана Д., який народився 8 липня 2017 р. в м. Алушта Республіки Крим, не має можливості отримати свідоцтво про народження у відділі державної реєстрації актів цивільного стану, оскільки факт народження відбувся на тимчасово окупованій території України, на якій неможливо отримати медичний документ, що може бути прийнятий відділом реєстрації актів цивільного стану для здійснення реєстрації народження відповідно до ст. 13 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану».

Посилаючись на положення п. 1 ч. 1 ст. 31 ЦПК України, суд передав справу на розгляд до Олександрівського районного суду Кіровоградської області – за місцем проживання мати Помазана Д.

Чи правомірні дії суду? Визначте коло осіб, які мають право подавати заяву до суду про встановлення факту народження особи на тимчасово окупованій території України, визначеній Верховною Радою України? Окресліть предмет доказування та коло необхідних доказів у цієї справі.

135. Приступа В. звернувся до суду за місцем свого проживання із заявою про відновлення прав на ощадний (депозитний) сертифікат. У заяві зазначено, що ощадний сертифікат був ним випадково загублений разом з іншими документами. Розміщене на місцевому телеканалі оголошення з проханням за винагороду повернути йому загублені документи не дало результату. Суд прийняв заяву, постановив зробити публікацію про виклик держателя втраченого ощадного (депозитного) сертифіката і після надходження від Глушка Т. заяви про те, що він є держателем загубленого цінного папера, розглянув справу за участю заявника та держателя цінного папера і задовольнив заявлену вимогу.

Чи правомірні дії суду? Визначте особливості процесуального порядку розгляду справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі.

136. Місцева державна адміністрація звернулася до суду із заявою про передачу в комунальну власність земельної ділянки та

розташованих на ній споруд. Заява подана до суду за місцем знаходження земельної ділянки. У заяві було вказано, що власник зазначених нерухомих речей невідомий, протягом двох років ця ділянка та споруди за призначенням не використовуються, ніхто там не з'являється, тому є підстави для визнання зазначених нерухомих речей безхазяйними та передання їх територіальній громаді.

Суд прийняв заяву до провадження, розглянув справу та задовольнив заявлені вимоги.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте порядок відкриття провадження та розгляду справ про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність.

137. Орган місцевого самоврядування звернувся до суду з вимогою про визнання спадщини відумерлою. У заяві було зазначено, що після смерті Первушина П. відкрилася спадщина; спадкове майно складається з двокімнатної квартири, грошового вкладу в ощадбанку, меблів та інших речей, належність цього майна спадкодавцю підтверджується відповідними документами; спадкоємців за законом у Первушина П. немає, а заповіт не був складений.

Суд, встановивши в судовому засіданні, що Первушин П. не має спадкоємців за заповітом і за законом, але з дня відкриття спадщини ще не сплив строк шести місяців, який надається законом для прийняття спадщини, відмовив у задоволенні заяви.

Чи законні дії суду? Визначте порядок розгляду справ про визнання спадщини відумерлою.

138. Лікар-психіатр міської клінічної психоневрологічної лікарні 10 травня 2021 р. звернувся до суду за місцем знаходження лікарні з заявою про продовження надання амбулаторної психіатричної допомоги Ткачову С.

У заяві було зазначено, що за рішенням суду Ткачов С. у примусовому порядку проходить амбулаторне психіатричне лікування, стан його здоров'я за минулий час не поліпшився, у зв'язку з цим лікування доцільно продовжити.

Суд, розглянувши 25 травня 2021 р. за участю лікаря-

психіатра справу у відкритому судовому засіданні і на підставі копії рішення про надання амбулаторної психіатричної допомоги, висновку лікаря-психіатра про необхідність її продовження та його пояснень, задовольнив заявлену вимогу.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте порядок відкриття провадження та розгляду справ про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку.

139. Міська клінічна лікарня № 1 3 квітня 2021 р. звернулася до суду за місцем свого знаходження із заявою про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу Малевича Т. у зв'язку з тим, що при проведенні обстеження в нього було виявлено захворювання на туберкульоз. Суддя прийняв заяву і відкрив провадження у справі. Справа була розглянута судом 15 квітня 2021 р. у відкритому судовому засіданні за участю представника міської клінічної лікарні № 1 та Малевича Т. За результатами розгляду ухвалено рішення про задоволення заяви про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу Малевича Т.

Чи законні дії судді? Визначте порядок відкриття провадження та розгляду справ про обов'язкову госпіталізацію фізичної особи до протитуберкульозного закладу.

140. Федоренко А. звернулася до суду за місцем свого проживання із заявою про розірвання шлюбу з Федоренком С. Печерський районний суд м. Києва заяву прийняв та 10 січня 2022 р. розглянув справу у відкритому судовому засіданні в порядку окремого провадження.

У судовому засіданні було встановлено, що з 28 жовтня 2016 р. подружжя перебуває в зареєстрованому шлюбі, від шлюбу має 2-х дітей, однак на даний час припинило спільне життя, не підтримує сімейних стосунків, не веде спільне господарство. Основною причиною розпаду сім'ї є те, що Федоренко С. – громадянин іншої держави і зараз проживає за межами України. У зв'язку з цим подальше спільне життя і збереження шлюбу неможливе.

Чи підлягають розгляду в порядку окремого провадження справи про розірвання шлюбу? Визначте, за правилами якої

підсудності розглядаються ці справи? Які документи мають бути додані до заяви про розірвання шлюбу за спільною заявою подружжя? Визначте предмет доказування та коло необхідних доказів у цій справі.

141. Ушакова Н. звернулася до суду за місцем проживання Брилевського Д. із заявою про видачу обмежувального припису, відповідно до якого просить заборонити Брилевському Д. виселення її з квартири, позбавлення права на користування житлом та належними їй речами, які там знаходяться. В обґрунтування заявленої вимоги Ушакова Н. послалася на те, що не може проживати у зазначеній квартирі та користуватися належними їй речами, оскільки з боку її колишнього цивільного чоловіка вчиняється домашнє насильство.

Розглянувши у відкритому судовому засіданні заявлену вимогу, суд встановив, що заявником не надано доказів внесення до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства з боку Брилевського Д. щодо неї та факту притягнення його до адміністративної відповідальності. Водночас заявником надані до суду як докази витяги із реєстру досудових розслідувань кримінального провадження № 12018161480000, № 12018161480000, де зазначено, що підставою для внесення відповідних відомостей були конфлікти між Ушаковою Н. та Брилевським Д. з приводу невиконання рішення суду щодо усунення перешкод у користуванні житлом.

Виходячи з установлених обставин справи та досліджених доказів, суд ухвалив рішення про задоволення заяви та видачу обмежувального припису, яким заборонив Брилевському Д. протягом 12 місяців вчиняти перешкоди Ушаковій Н. у користуванні належним їй майном.

Чи правомірні дії суду? Визначте коло учасників справи. Назвіть предмет доказування та коло необхідних доказів у справах про видачу обмежувального припису. Визначте вимоги щодо змісту судового рішення.

Тема 15. Перегляд судових рішень, які не набрали законної сили

Питання для обговорення

1. Моделі апеляції.
2. Загальна характеристика апеляційного провадження
3. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення.
4. Розгляд справи судом апеляційної інстанції. Межі розгляду справи судом апеляційної інстанції.
5. Повноваження суду апеляційної інстанції.
6. Підстави для скасування рішень судом апеляційної інстанції.

142. Яськів А.О. звернувся до Дергачівського районного суду Харківської області із скаргою на дії державного виконавця щодо законності відкриття виконавчого провадження, скасування постанов та зобов'язання вчинити певні дії. 9 січня 2024 р. Дергачівським районним судом Харківської області постановлено ухвалу про повернення скарги без розгляду, посилаючись на недотримання вимог ч.2 ст.183 ЦПК України (не додано до скарги доказів її надіслання (надання) іншим учасникам справи). Боржник (Яськів А.Я.), не погоджуючись із ухвалою суду першої інстанції, звернувся до суду апеляційної інстанції із апеляційною скаргою. В змісті останньої він посилався на незаконність та не обгрунтованість ухвали про повернення скарги без розгляду, оскільки ним надавались в якості додатків до апеляційної скарги копії документів, про відсутність яких вказував місцевий суд. В змісті апеляційної скарги зазначалось, що при постановленні ухвали, що оскаржується, мало місце: 1) неповне з'ясування судом обставин, що мають значення для справи; 2) недоведеність обставин, що мають значення для справи, які суд першої інстанції вважає встановленими; 3) невідповідність висновків суду

обставинам справи; 4) порушення норм процесуального права, що призвело до постановлення помилкової ухвали.

Чи є ухвала місцевого суду про повернення скарги без розгляду об'єктом апеляційного оскарження? Які види рішень суду першої інстанції підлягають оскарженню в апеляційному порядку? Розкрийте зміст підстав оскарження, викладених у попередньому абзаці умови завдання.

143. До Васильківського районного суду Дніпропетровської області звернувся позивач із позовними вимогами до К. про стягнення інфляційних та трьох відсотків річних. У позовній заяві місце проживання та перебування відповідача визначалось як таке, що знаходиться на території м. Хрустальний (у минулому – м.Красний Луч) Луганської області. Позивачем у позовній заяві вказувалось про те, що відповідно до Розпорядження Голови Верховного Суду «Про зміну територіальної підсудності судових справ в умовах воєнного стану» № 1/0/9-22 від 06.03.2022 р., справи, що підсудні Новопокровському районному суду Луганської області – розглядатимуться Васильківським районним судом Дніпропетровської області. До часу окупації Новопокровський районний суд Луганської області розглядав справи, підсудні Краснолуцькому міському суду Луганської області. З огляду на зареєстроване місце проживання відповідача за вищевказаною адресою, просив Васильківський районний суд Дніпропетровської області прийняти до розгляду вказану позовну заяву та розглянути позовні вимоги у порядку спрощеного провадження без повідомлення сторін за правилами ст.ст. 274-279 ЦПК України.

Спірні матеріальні правовідносини виникли з наступного. Заочним рішенням Новопокровського районного суду Луганської області від 06.04.21 р. (ЄУ № 942/1487/20, провадження № 2/942/108/21) відповідача зобов'язано судом сплатити позивачу 50 320, 3 грн. та судовий збір у розмірі 840, 8 грн. Вказане рішення суду набрало законної сили. Виконавчий лист за вказаною справою знаходиться на примусовому виконанні у Хрустальницькому міському відділі державної виконавчої служби Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції

України (виконавче провадження ВП № 65789850), однак відповідач впродовж декількох років ухиляється від виконання обов'язку, встановленого судом. Відповідно до ст.11 ЦК України, підставами виникнення цивільних обов'язків, в тому числі і по сплаті грошових сум, можуть бути і рішення суду. У зв'язку з простроченням відповідачем терміну виконання зобов'язання позивач просив суд стягнути з відповідача інфляційні витрати за час прострочення виконання рішення Новопокровського районного суду Луганської області від 06.04.32 р. за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми (ст. 625 ЦК України).

За результатами розгляду позовних вимог, останні задоволені судовим рішенням частково. Стягнуто з відповідача три відсотки річних відповідно до ст. 625 ЦК України в сумі 3073,87 грн. В задоволенні іншої частини позовних вимог відмовлено.

Задовольняючи позовні вимоги в частині стягнення з відповідача трьох відсотків річних, - суд першої інстанції виходив з їх обґрунтованості. При цьому, відмовляючи позивачу у стягненні інфляційних втрат, суд виходив з відсутності детального розрахунку інфляційних втрат.

Пояснить порядок реалізації права апеляційного оскарження, включаючи фізичними особами, місце проживання чи перебування яких знаходиться на тимчасово-окупованих територіях України. Чи може бути поважною причиною поновлення пропущеного строку на апеляційне оскарження відсутність у К. навичок користування технічними пристроями для ознайомлення із інформацією, розміщеною на офіційному веб-сайті судової влади України?

144. У січні 2021 року Марченко М.М. звернувся до Київського районного суду м. Харкова із позовом до Вакуленко В.В. про стягнення заборгованості за договором позики. В обґрунтування своїх вимог позивач посилався на те, що 01 березня 2020 між ним та відповідачем було укладено договір позики, за умовами якого позивач надав позичальнику кошти в розмірі 500 000,00 грн., які відповідачка зобов'язана була

повернути протягом шести місяців з дня отримання коштів. Вакуленко В.В. свої зобов'язання за договором не виконала й позичені кошти не повернула, що стало підставою для звернення до суду із відповідним позовом про стягнення заборгованості. Рішенням Київського районного суду м. Харкова від 24 червня 2021 року позов задоволено. Стягнуто з Вакуленко В.В. на користь Марченко М.М. заборгованість за договором позики від 01 березня 2020 року в розмірі 500 000,00 грн. Вирішено питання про розподіл судових витрат.

Вирішуючи вказаний спір та задовольняючи позовні вимоги, суд першої інстанції виходив із того, що між сторонами було укладено договір позики, відповідач всупереч вимогам закону свої цивільно-правові зобов'язання не виконала та не сплатила передбачені договором кошти, внаслідок чого утворилась заборгованість, яка підлягала стягненню з Вакуленко В.В. Мотивуючи своє рішення суд зазначив, що зміст договору вказує на те, що сторони досягли згоди з приводу всіх його суттєвих умов. Факт отримання відповідачем коштів у вказаній вище сумі від позивача підтверджується умовами договору позики та розпискою про отримання грошових коштів, складеною відповідачкою.

Не погоджуючись з вказаним рішенням, Вакуленко В.В. подала апеляційну скаргу, в якій просила рішення суду скасувати та ухвалити нове рішення про відмову в задоволенні позову, посиляючись на неповне з'ясування обставин, що мають значення для справи, порушення судом норм матеріального права, що призвело до неправильного вирішення справи. В обґрунтування доводів апеляційної скарги відповідачка посилалася на те, що жодних грошових коштів від позивача у позику ніколи не отримувала, а підпис на договорі позики від 01 березня 2020 року, так само як і розписка про отримання грошових коштів належать не їй та були підроблені. З метою доведення вказаних обставин відповідачка просила суд призначити по справі судову почеркознавчу експертизу для встановлення автентичної її підпису на договорі та почерку на розписці, а також допитати у судовому засіданні двох свідків – Чернову О.В. та Чернова С.С. Вказаними свідками є її рідна сестра з чоловіком, які можуть своїми показаннями підтвердити, що 01 березня 2020 року, вона

перебувала у сестри у м. Вінниця, а тому не могла укласти договір позики з м. Харкові з позивачем.

У поданому до суду апеляційному інстанції відзиві позивач просив суд відмовити у задоволенні апеляційної скарги та залишити у силі рішення суду першої інстанції. Зазначив, що ухвалою суду від 02 квітня 2021 року було задоволено клопотання відповідача та призначено по справі судову почеркознавчу експертизу відносно договору позики та розписки, проведення якої доручено Київському науково дослідному експертно-криміналістичному центру МВС України. Разом із тим відповідачка на виклик суду для відібрання вільних зразків підпису не з'явилась. 02 червня 2018 року експертом Київського НДЕКЦ МВС України до суду було направлено клопотання про надання додаткових матеріалів для проведення експертизи, а саме: надання оригіналів документів та умовно-вільних та експериментальних зразків почерку та підпису відповідача Вакуленко В.В. Зазначене клопотання направлялось сторонам, проте ними не виконано. Зважаючи на це Київським НДЕКЦ МВС України було повернуто експертизу без виконання у зв'язку з ненаданням додаткових матеріалів для дослідження. Тому позивач вважає, що повторне призначення експертизи судом апеляційної інстанції буде безпідставним.

Чи допускають положення ЦПК України можливість подання нових доказів в суді апеляційної інстанції? Як повинен вчинити апеляційний суд в цьому випадку? Чи підлягає апеляційна скарга задоволенню?

145. У березні 2021 року ТОВ «Об'єднані телекомунікаційні системи» звернулося до Луцького міськрайонного суду Волинської області із позовом до Черняка В.В. про відшкодування шкоди, заподіяної товариству його працівником. Свої позовні вимоги товариство обґрунтовувало тим, що йому на праві приватної власності належить автомобіль марки Audi, модель А4, 2014 року випуску. Наказом від 01 лютого 2020 року за № 041-К-17 Черняка В.В. було прийнято на посаду водія автотранспортних засобів в структурний підрозділ товариства, який розташований у м. Рівне. Наказом № 56 від 02 лютого 2020

року за відповідачем був закріплений вищевказаний автомобіль, який був прийнятий останнім до експлуатації в робочому стані в повній комплектації, на підставі акту приймання-передачі товарно-матеріальних цінностей від 02 лютого 2020 року. 18 жовтня 2020 року у м. Рівне Черняк В.В., керуючи даним автомобілем скоїв дорожньо-транспортну пригоду. Постановою Рівненського міськрайонного суду Рівненської області від 15 грудня 2020 року Черняка В.В. було визнано винним у вчиненні правопорушення, передбаченого ст. 124 КУАП та притягнуто до адміністративної відповідальності.

Відповідно до звіту суб'єкта оціночної діяльності № 001 від 20 листопада 2020 року вартість матеріального збитку завданого власнику автомобіля марки Audi, модель А4, 2014 року випуску, в результаті його пошкодження, складає 315 300,00 грн. Враховуючи це, позивач просив суд стягнути з відповідача на свою користь матеріальну шкоду в розмірі 315 300,00 грн. Заочним рішенням Луцького міськрайонного суду Волинської області від 20 липня 2021 року позов задоволено повністю. Стягнуто з Черняка В.В. на користь ТОВ «Об'єднані телекомунікаційні системи» матеріальну шкоду в розмірі 315 300,00 грн., а також понесені позивачем судові витрати. Ухвалою Луцького міськрайонного суду Волинської області від 14 вересня 2021 року заяву Черняка В.В. про перегляд заочного рішення було залишено без задоволення.

Не погоджуючись з рішенням суду, Черняк В.В. подав апеляційну скаргу в якій, посилаючись на те що воно є незаконним, необґрунтованим та таким, що прийняте з порушенням правил територіальної юрисдикції (підсудності), просив його скасувати. В обґрунтування своєї апеляційної скарги відповідач вказував на те, що суд першої інстанції не дослідив того, що автомобіль Audi, модель А4, 2014 року випуску не був застрахований полісом обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, а розмір збитків, визначений суб'єктом оціночної діяльності є істотно завищеним у порівнянні із реальною вартістю ремонтно-відновлювальних робіт. Крім того, відповідач посилався на те, що рішення суду ухвалено з порушенням правил територіальної юрисдикції, оскільки, як вбачається з копії паспорту, яка була надана суду позивачем,

відповідач зареєстрований у с. Слободка Острозького району Рівненської області, а тому дана справа не підсудна Луцькому міськрайонному суду Волинської області.

У поданому відзиві на апеляційну скаргу позивач просив суд відхилити апеляційну скаргу, посилаючись на відповідність оскаржуваного рішення вимогам законності та обґрунтованості. Стосовно позиції відповідача про порушення правил територіальної юрисдикції (підсудності), позивач наполягав на дотриманні ним таких правил, оскільки відповідно до ч. 1 ст. 28 ЦПК України позови, що виникають з трудових правовідносин, можуть пред'являтися також за зареєстрованим місцем проживання чи перебування позивача. А оскільки ТОВ «Об'єднані телекомунікаційні системи» зареєстровано у м. Луцьк, воно мало повне право звертатися з відповідним позовом до Луцького міськрайонного суду Волинської області.

Визначте територіальну юрисдикцію (підсудність) вказаної справи Проаналізуйте повноваження суду апеляційної інстанції. Яке рішення має прийняти суд апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги?

146. Геращенко Г.Г. є членом Кооперативу по будівництву та експлуатації індивідуальних гаражів «Тюринка», який розташований у м. Харкові та користується гаражним боксом № 15.

У квітні 2020 року з гаража № 15, шляхом злому замка, було викрадено автомобіль марки Toyota, модель Highlander, 2017 року випуску, який належить Геращенко Г.Г. на праві власності. Геращенко Г.Г. було подано до Московського ВП ГУНП у Харківській області відповідну заяву.

Вироком Московського районного суду м. Харкова від 12 жовтня 2020 року Рябко Р.Р. було засуджено за викрадення вищевказаного автомобіля. Цивільний позов у кримінальному провадженні не заявлявся.

Прагнучи отримати відшкодування завданої шкоди, Геращенко Г.Г. у січні 2021 року звернувся із відповідним позовом до Кооперативу по будівництву та експлуатації індивідуальних гаражів «Тюринка». В обґрунтування своїх вимог

позивач посилався на те, що гаражний кооператив «Тюринка» є охоронюваним, за охорону щомісячно сплачуються позивачем членські внески, а тому позивач просив суд стягнути з відповідача матеріальну шкоду, завдану внаслідок викрадення автомобіля у розмірі 850 000,00 грн., а також 200 000,00 грн. в якості відшкодування моральної шкоди.

Рішенням Московського районного суду м. Харкова від 31 травня 2021 року позов Геращенко Г.Г. до гаражного кооперативу про відшкодування матеріальної і моральної шкоди було задоволено.

У поданій до суду апеляційної інстанції апеляційній скарзі відповідач – гаражний кооператив «Тюринка» просить суд скасувати ухвалене рішення, посилаючись на те, що суд першої інстанції безпідставно відмовив кооперативу у клопотанні про заміну відповідача на належного – Рябка Р.Р. Крім того, матеріальної шкоди було завдано не внаслідок викрадення автомобіля, а через ДТП, внаслідок якого автомобіль перетворився у непридатний для експлуатації стан, а письмового договору про зберігання автомобіля позивач із кооперативом не укладав.

Також до суду апеляційної інстанції із апеляційною скаргою звернувся Рябко Р.Р., у якій просить рішення суду скасувати з тих підстав, що його не залучили до участі у справі, і суд вирішив питання про його обов'язки, оскільки кооператив, на його думку, буде мати право пред'явити до нього регресний позов.

Чи має право Рябко Р.Р. на апеляційне оскарження рішення суду? Чи є підстави для скасування рішення суду з урахуванням інших доводів апеляційної скарги гаражного кооперативу?

Т е м а 16. Перегляд судових рішень, які набрали законної сили

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика касаційного провадження. Підстави перегляду судових рішень у касаційному порядку
2. Право касаційного оскарження та порядок його здійснення
3. Порядок розгляду справи судом касаційної інстанції
4. Повноваження суду касаційної інстанції.

Загальна характеристика перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

5. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

6. Процесуальний порядок перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

147. У грудні 2020 року Варченко І.І. звернувся до суду з позовом до ДП «Полтавагаз» про стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу, обґрунтовуючи свої вимоги тим, що рішенням Київського районного суду м. Полтави від 10 червня 2019 року, залишеним без змін ухвалою Полтавського апеляційного суду від 06 вересня 2020 року, його було поновлено на посаді першого заступника директора державного підприємства «Полтавагаз», стягнуто з відповідача на його користь середній заробіток за час вимушеного прогулу з 11 листопада 2018 року по 10 червня 2019 року у сумі 145 416,77 грн. Оскільки відповідач поновив його на роботі з 06 вересня 2020 року, час його вимушеного прогулу збільшився, а розмір середнього заробітку становить 636 250,31 грн.

Посилаючись на зазначені обставини, Варченко І.І. просив стягнути з ДП «Полтавагаз» на його користь середній заробіток у сумі 636 250,31 грн. за час вимушеного прогулу з 10 червня 2019 року по 06 вересня 2020 року.

Рішенням Київського районного суду м. Полтави від 07 березня 2021 року позов Варченко І.І. було задоволено. Стягнуто з ДП «Полтавагаз» на користь Варченко І.І. середній заробіток за час вимушеного прогулу з 10 червня 2019 року по 06 вересня 2020 року у розмірі 636 250,31 грн.

Постановою Полтавського апеляційного суду від 24 червня 2021 року рішення суду першої інстанції було скасовано та

ухвалено нове рішення, про відмову у задоволенні позову. Обґрунтовуючи таке рішення, суд апеляційної інстанції виходив із пропущення позивачем тримісячного строку на звернення до суду, встановленого ч. 1 ст. 233 КЗпП України.

Варченко І.І. через Полтавський апеляційний суд звернувся до Верховного Суду із касаційною скаргою на рішення суду апеляційної інстанції, в якій просив скасувати рішення апеляційного суду та залишити в силі рішення суду першої інстанції, посилаючись на неправильне застосування апеляційним судом норм матеріального права та порушення норм процесуального права. В обґрунтування своєї скарги позивач послався на неврахування апеляційним судом висновку Верховного Суду, викладеного у постанові від 16 січня 2018 року у справі № 524/415/16-ц, згідно якого затримкою виконання рішення суду про поновлення працівника на роботі є саме не видання власником (уповноваженим органом) наказу про поновлення працівника на роботі після проголошення судового рішення.

Під час ознайомлення зі змістом касаційної скарги та доданими до неї матеріалами, суддя-доповідач звернув увагу на те, що постановою Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 10 жовтня 2019 року у справі № 522/13736/15 сформульовано висновок, що середній заробіток за час затримки виконання рішення про поновлення на роботі працівника не входить до структури заробітної плати, а є спеціальним видом відповідальності роботодавця за порушення трудових прав працівника, отже строк пред'явлення до суду позовних вимог про стягнення середнього заробітку за час затримки виконання рішення про поновлення на роботі обмежуються трьома місяцями з дня, коли працівник дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права. Крім цього, вищенаведеною постановою суд відступив від висновку Верховного Суду, викладеного у постанові від 16 січня 2018 року у справі № 524/415/16-ц, на яку посилався позивач у своїй касаційній скарзі.

Зважаючи на це, з урахуванням положень ст. 233 КЗпП України, керуючись пунктом 1 ч. 4 ст. 394 ЦПК України суддею-доповідачем було постановлено ухвалу про відмову у відкритті

касаційного провадження, у зв'язку з необґрунтованістю касаційної скарги.

Проаналізуйте порядок подання касаційної скарги та процедуру відкриття касаційного провадження. Визначте, чи були в наведеній ситуації підстави для відмови у відкритті касаційного провадження? Чи дотримався в наведеному випадку суд вимог ЦПК України?

148. Рішенням Суворовського районного суду м. Херсона від 12 листопада 2020 року було частково задоволено позов Ніколенка О.В. до Семенова Р.Г. про скасування свідоцтв про право власності. Скасовано свідоцтва про право власності від 27 серпня 2016 року на S частину квартири у м. Херсоні, видані приватним нотаріусом Херсонського міського нотаріального округу Калініченко С.Г. за реєстрованими № 427, № 428, на ім'я Семенова Р.Г. В задоволенні решти позовних вимог відмовлено.

Постановою Херсонського апеляційного суду від 17 лютого 2021 року рішення суду першої інстанції було залишено без змін.

Семенов Р.Г. звернувся до Верховного Суду із касаційною скаргою, в якій просив скасувати рішення судів попередніх інстанцій та ухвалити нове рішення про відмову у позові, мотивуючи свої вимоги порушенням норм процесуального права та неправильним застосуванням норм матеріального права.

05 квітня 2021 року суддею-доповідачем другої судової палати Касаційного цивільного суду Верховного Суду було відкрито касаційне провадження за касаційною скаргою Семенова Р.Г. та здійснено підготовчі дії. Під час проведення попереднього розгляду справи одним із суддів, які входили до складу колегії було висловлено думку про необхідність призначення справи до судового розгляду. Двоє інших суддів висловились про відсутність підстав для скасування судових рішень попередніх інстанцій. На підставі голосування більшістю голосів 26 травня 2021 року судом касаційної інстанції було винесено постанову про відхилення касаційної скарги і залишення оскаржуваних рішень без змін.

Який порядок розгляду справ у суді касаційної інстанції? Яке значення має попередній розгляд справи судом касаційної

інстанції і яка процедура його проведення встановлена ЦПК України? Чи дотримана така процедура у цій справі?

149. У червні 2021 р. Л.О.В. звернувся до суду із позовом до редакції суспільно-політичної газети «Скептик» про захист честі, чідності, репутації народного депутата України та відшкодування моральної шкоди, мотивуючи позовні вимоги тим, що в названій газеті було опубліковано відкритий лист громадянина Правдіна С.В., в якому автор просив народного депутата України Л.О.В. роз'яснити деякі питання щодо підвищення розміру пенсійного забезпечення. Позивач надав редакції для опублікування письмову відповідь на зазначений лист, проте замість цієї відповіді відповідач опублікував лише її короткий огляд у статті «Депутати виправдовуються». Посилаючись на те, що опублікування цієї статті порочить його гідність як народного депутата України, оскільки може створити у читачів враження, що він нехтує зверненням своїх виборців і не дає на їхні запитання обґрунтованих відповідей, позивач просив суд задовольнити заявлені ним вимоги.

Рішенням Печерського районного суду м. Києва, залишеним без зміни постановою Київського апеляційного суду, позов було задоволено: редакцію газети зобов'язано опублікувати відкрити відповідь Л.О.В.; на користь позивача з відповідача стягнуто 5 000,00 грн. моральної шкоди. Окремо суд зазначив, що дії редакції газети є незаконними та аргументував свою позицію посиленням на норму Закону України від 17 листопада 1992 р. «Про статус народного депутата України» (ч. 1 ст. 30), яка визнана такою, що не відповідає Конституції України, Рішенням Конституційного Суду України від 10 травня 2000 р. № 8-рп/2000.

У касаційній скарзі редакція газети просить скасувати судові рішення і повернути справу на новий розгляд до суду першої інстанції, посилаючись на невідповідність висновків суду чинному законодавству та необґрунтованість судового рішення. У касаційній скарзі зазначалось, що суд не застосував закон, який підлягав застосуванню в даних спірних правовідносинах.

Чи правильно визначені в касаційній скарзі підстави для касаційного перегляду справи? Чи є підстави у наведеній справі для скасування судових рішень і повернення справи на новий розгляд до

суду першої інстанції?

150. Чижик І. І. звернувся до Лугинського районного суду Житомирської області із заявою про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами., в якій зазначає, що у вказаній справі наявні нововиявлені обставини, які мають істотне значення, які не були відомі суду при видачі судового наказу. До заяви заявник Чижик І. І. додав клопотання про поновлення строку для звернення до суду із заявою про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, де зазначає, що він не знав про постановлення судового наказу про стягнення з нього в користь Вітенко А. А. аліментів на утримання дитини, а про такий довідався лише 19.01.2024. Судові повістки та рішення не отримував, оскільки перебував на роботі, а за місцем проживання їх отримувала Вітенко А. А. про що його не повідомляла.

Яке повинно бути рішення суду у такому випадку?

151. У квітні 2022 р. Петренко звернувся до суду з позовом до ТОВ «Юокант Тех», третя особа – Управління Держкомзему в Києво-Святошинському районі Київської області про скасування державних актів на право власності на земельні ділянки.

Позов мотивований тим, що 8 грудня 2020 р. він уклав договори купівлі-продажу та придбав у ТОВ «Агрофірма “Білогородка”» два нежилі приміщення – склад мінеральних добрив та склад отрутохімікатів. На час укладання вказаних договорів купівлі-продажу земельна ділянка площею 0,6182 га, на якій розташовані придбані ним нежилі приміщення, знаходилась у користуванні продавця – ТОВ «Агрофірма “Білогородка”» на підставі державного акту на право власності на землю. На даний час поштова адреса вказаних будівель у зв’язку з перейменуванням вулиці була змінена.

Позивачу стало відомо, що земельні ділянки під належними йому на праві власності нежитловими будівлями стали власністю відповідача на підставі оскаржуваних державних актів.

З урахуванням наведеного Петренко просив суд скасувати державний акт на право власності відповідача на земельні ділянки: площею 0,3032 га, кадастровий номер 11111111111 та площею 0,3150 га, кадастровий номер 2222222222, що видані ТОВ «Юконт Тех». Рішенням Києво-Святошинського районного суду Київської області від 21 вересня 2022 р. позовні вимоги задоволено. Скасовано державний акт на право власності на земельну ділянку площею 0,3032 га, кадастровий номер 11111111111, виданий на ім'я ТОВ «Юконт Тех». Скасовано державний акт на право власності на земельну ділянку площею 0,3150 га, кадастровий номер 2222222222, виданий на ім'я ТОВ «Юконт Тех». Ухвалою апеляційного суду Київської області від 1 листопада 2022 р. рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 21 вересня 2022 р. залишено без змін.

У серпні 2023 р. ТОВ «Юконт Тех» звернулося до суду із заявою про перегляд у зв'язку з нововиявленими обставинами рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 21 вересня 2022 р. Свої вимоги обґрунтовувало тим, що згідно із договором купівлі-продажу земельних ділянок, зареєстрованого за № 2-2243, ТОВ «Білгород Інвестбуд» продало ТОВ «Юконт Тех» декілька земельних ділянок у с. Білогородка Києво-Святошинського району Київської області, зокрема, земельну ділянку площею 0,6182 га, кадастровий номер 3333333333, право власності на яку належало ТОВ «Білгород Інвестбуд» на підставі державного акту про право власності. Під час оформлення права власності на вказану земельну ділянку ТОВ «Юконт Тех» здійснило поділ даної ділянки,

натомість було сформовано дві земельні ділянки з кадастровими номерами 111111111111 площею 0.3032 га, та 222222222222 площею 0.3150 га. Відповідач вказував на те, що земельні ділянки в с. Білогородка Києво-Святошинського району Київської області з кадастровими номерами 22222222222, 111111111111 та земельна ділянка з кадастровим номером 33333333333 займають одну й ту саму (ідентичну) територію.

За таких обставин «Юокант Тех» вважає, що документально підтверджується факт, що земельні ділянки, право власності на які посвідчено державними актами, були придбані у ТОВ «Білгород Інвестбуд» саме за договором купівлі-продажу земельних ділянок за реєстровим номером № 2-2243.

Зазначені обставини ТОВ «Юокант Тех» вважав нововиявленими.

Крім того, при розгляді справи ТОВ «Юокант Тех» подало доповнення до заяви про перегляд рішення за нововиявленими обставинами та зазначило, що станом на грудень 2020 р., тобто на момент вчинення правочину між позивачем та ТОВ «Агрофірма “Білогородка”» щодо продажу нерухомого майна, останнє не мало правових підстав користування земельними ділянками, на яких розташовані господарські будівлі та споруди позивача, а тому висновки суду, що Петренко є власником земельних ділянок, права на які перейшли до нього у зв'язку з купівлею споруд, не відповідають дійсності.

З урахуванням наведеного ТОВ «Юокант Тех» просило рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 21 вересня 2022 р. скасувати, ухвалити по справі нове рішення, яким відмовити Петренку в задоволенні позовних вимог.

Яке рішення має ухвалити суд у даній справі? Які підстави для перегляду рішення за нововиявленими

обставинами передбачено чинним законодавством? Що є нововиявленою обставиною?

152. Рішенням Гайсинського районного суду Вінницької області від 12 грудня 2023 р. у задоволенні позову Бойка до ТОВ «Гайсинрембуд», третя особа – Котенко про визнання права власності на нерухоме майно за набувальною давністю відмовлено.

У лютому 2024 р. Бойко подав заяву про перегляд у зв'язку з нововиявленими обставинами рішення Гайсинського районного суду Вінницької області від 12 грудня 2023 р., у якій просив скасувати це рішення суду. Заява мотивована тим, що під час ознайомлення із матеріалами цивільної справи йому стало відомо, що на час ухвалення оскаржуваного рішення представник ТОВ «Гайсинрембуд» не мав повноважень на представлення інтересів відповідача.

Ухвалою Іллінецького районного суду м. Вінниці від 27 березня 2024 р. у задоволенні заяви відмовлено. Ухвала мотивована тим, що обставини, на які посилається Бойко, не є нововиявленими в розумінні пункту 1 частини другої статті 423 ЦПК України, і вони були встановлені та перевірені судом в ході розгляду цивільної справи. Постановою апеляційного суду Вінницької області від 4 травня 2024 р. ухвала Іллінецького районного суду Вінницької області від 27 березня 2024 р. залишена без змін. Ухвала мотивована тим, що повноваження представника ТОВ «Гайсинрембуд» перевірялись під час відкриття судового засідання, а тому могли і повинні бути відомі іншим особам, які беруть участь у справі.

Дайте оцінку діям суду першої та апеляційної інстанцій. Що не є підставами для перегляду рішення суду за нововиявленими обставинами? Назвіть приклади нововиявлених обставин.

153. Заочним рішенням Кіровського районного суду м. Дніпро від 19 травня 2023 р. позовні вимоги ПАТ КБ «Приватбанк» задоволено частково. Солідарно стягнуто з Іваненко, Карпюк, Одарич на користь позивача заборгованість за кредитним договором у розмірі 24 216, 46 доларів США, що становить 192 554, 75 грн. Вирішено питання щодо розподілу судових витрат. В апеляційному та касаційному порядку рішення суду не переглядалося.

Карпюк звернулася 26 грудня 2023 р. до суду із заявою про перегляд заочного рішення Кіровського районного суду м. Дніпро від 19 травня 2023 р. за нововиявленими обставинами.

В обґрунтування заяви Карпюк зазначила, що рішенням Луцького міськрайонного суду Волинської області від 21 листопада 2019 р. визнано недійсними правовідносини за договором поруки № МЗ-38/2, укладеним між ПАТ КБ «Приватбанк» та Карпюк. Рішення набрало законної сили. Це є підставою для перегляду заочного рішення Кіровського районного суду м. Дніпра від 19 травня 2023 р. за нововиявленими обставинами.

Ухвалою Кіровського районного суду м. Дніпро заяву Карпюк про перегляд заочного рішення Кіровського районного суду м. Дніпро від 19 травня 2023 р. за нововиявленими обставинами залишено без розгляду. Суд виходив з того, що заяву про перегляд рішення суду подано Карпюк після спливу трирічного строку з дня набрання таким судовим рішенням законної сили, внаслідок чого заявниця втратила право на вчинення цієї процесуальної дії.

В апеляційній скарзі Карпюк просить скасувати ухвалу суду. Апеляційна скарга мотивована тим, що підстави для залишення без розгляду заяви про перегляд рішення суду за нововиявленими обставинами відсутні.

Яке рішення має постановити суд апеляційної інстанції в даній справі? Який строк подання заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами? Назвіть ознаки нововиявленої обставини?

154. Тимошко І. І. 27.01.2024 року звернувся до суду з заявою про перегляд судового рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 21.06.2020 року за позовом Петрик І. І. до Тимошко І. І. про поділ майна – за нововиявленими обставинами. Окрім того, у вказаній заяві не вказано також дату відкриття або встановлення нововиявлених обставин, що позбавляє суддю можливості встановити початок перебігу строку на подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.

Яке рішення має прийняти суд? Обґрунтуйте точку зору, посилаючись на норми цивільного процесуального законодавства.

155. Рішенням Гайсинського районного суду Вінницької області від 12 грудня 2013 р. у задоволенні позову Бойка до ТОВ «Гайсинрембуд», третя особа – Котенко про визнання права власності на нерухоме майно за набувальною давністю відмовлено.

У лютому 2018 р. Бойко подав заяву про перегляд у зв'язку з нововиявленими обставинами рішення Гайсинського районного суду Вінницької області від 12 грудня 2013 р., у якій просив скасувати це рішення суду. Заява мотивована тим, що 27 січня 2018 р., коли він ознайомлювався з матеріалами цивільної справи, йому стало відомо, що на час ухвалення оскаржуваного рішення представник ТОВ «Гайсинрембуд» не мав повноважень на представлення інтересів відповідача.

Ухвалою Іллінецького районного суду м. Вінниці від 27 березня 2018 р. у задоволенні заяви відмовлено.

Ухвала мотивована тим, що обставини, на які посилається Бойко, не є нововиявленими в розумінні пункту 1 частини другої статті 423 ЦПК України, і вони були встановлені та перевірені судом в ході розгляду цивільної справи.

Постановою апеляційного суду Вінницької області від 4 травня 2018 р. ухвала Іллінецького районного суду Вінницької області від 27 березня 2018 р. залишена без змін.

Ухвала мотивована тим, що повноваження представника ТОВ «Гайсинрембуд» перевірялись під час відкриття судового засідання, а тому могли і повинні бути відомі іншим особам, які беруть участь у справі.

Дайте оцінку діям суду першої та апеляційної інстанції. Що не є підставами для перегляду рішення суду за нововиявленими обставинами? Назвіть приклади нововиявлених обставин.

156. Заочним рішенням Кіровського районного суду м. Дніпро від 19 травня 2011 р. позовні вимоги ПАТ КБ «Приватбанк» задоволено частково. Солідарно стягнуто з Іваненко, Карпюк, Одарич на користь позивача заборгованість за кредитним договором у розмірі 24 216, 46 доларів США, що становить 192 554, 75 грн. Стягнуто з ТОВ «Українське Фінансове Агентство “Верус”» на користь банку 200 грн. Вирішено питання щодо розподілу судових витрат.

В апеляційному та касаційному порядку рішення суду не переглядалося.

Карпюк звернулася 26 грудня 2017 р. до суду із заявою про перегляд заочного рішення Кіровського районного суду м. Дніпро від 19 травня 2011 р. за нововиявленими обставинами.

В обґрунтування заяви Карпюк зазначила, що рішенням Луцького міськрайонного суду Волинської області від 21 листопада 2017 р. визнано недійсними правовідносини за договором поруки № МЗ-38/2, укладеним 5 червня 2007 р. між ПАТ КБ «Приватбанк» та Карпюк. Рішення набрало законної сили 4 грудня 2017 р. Це є підставою для перегляду заочного рішення Кіровського районного суду м. Дніпра від 19 травня 2011 р. за нововиявленими обставинами.

Ухвалою Кіровського районного суду м. Дніпро від 9 січня 2018 р. заяву Карпюк про перегляд заочного рішення Кіровського районного суду м. Дніпро від 19 травня 2011 р. за нововиявленими обставинами залишено без розгляду.

Суд виходив з того, що заяву про перегляд рішення суду подано Карпюк після спливу трирічного строку з дня набрання таким судовим рішенням законної сили, внаслідок чого заявниця втратила право на вчинення цієї процесуальної дії.

В апеляційній скарзі Карпюк просить скасувати ухвалу суду та направити справу для продовження розгляду до суду першої інстанції, посилаючись на порушення судом норм матеріального та процесуального права.

Апеляційна скарга мотивована тим, що підстави для залишення без розгляду заяви про перегляд рішення суду за нововиявленими обставинами відсутні.

Яке рішення має постановити суд апеляційної інстанції в даній справі? Складіть відповідне рішення апеляційного суду. Який строк подання заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами? Що є ново виявленою обставиною?

157. У лютому 2005 р. Корнійчук звернувся до суду з позовом до Турченко, третя особа – Публічне акціонерне товариство «МетаБанк» (далі ПАТ «МетаБанк») про визнання договору купівлі-продажу дійсним, визнання права власності.

Рішенням Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 15 лютого 2005 р., залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Запорізької області від 8 липня 2015 р. та ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 листопада 2015 р., позов задоволено.

Визнано дійсним договір купівлі-продажу житлового будинку, укладений 10 лютого 1999 р. між Корнійчуком та Турченко. Визнано за Корнійчуком право власності на житловий будинок, службову прибудову «а», літню кухню «Б», відкриту веранду «а-1», сарай «К», гараж «Д».

У березні 2016 р. Турченко звернулась до суду із заявою про перегляд рішення Шевченківського районного суду м.

Запоріжжя від 15 лютого 2005 р. у зв'язку з нововиявленими обставинами, яку обґрунтувала тим, що 26 серпня 2015 р. за її заявою в Єдиний державний реєстр досудових розслідувань було внесено повідомлення про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 358 КК України, та розпочато досудове розслідування відносно Корнійчука, оскільки заявниця стверджувала, що договір купівлі-продажу та інші документи були сфальсифіковані.

Заявниця отримала 22 лютого 2016 р. повідомлення про здійснення досудового розслідування та про те, що матеріали кримінального провадження направлено на розгляд до суду.

З Єдиного державного реєстру судових рішень заявниця дізналася про існування ухвали Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 22 жовтня 2015 р. про закриття кримінального провадження та звільнення Корнійчука від кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 358 КК України.

Нововиявленою обставиною вона вважає встановлену почеркознавчою експертизою, в рамках вказаного кримінального провадження, фальшивість документа – договору купівлі-продажу житлового будинку від 10 лютого 1999 р.

Посилаючись на вказані обставини, просила суд скасувати рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 15 лютого 2005 р. та ухвалити нове рішення про відмову у задоволенні позовних вимог у повному обсязі.

Рішенням Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 12 лютого 2018 р. заяву Турченко про перегляд рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 15 лютого 2005 р. у зв'язку з нововиявленими обставинами задоволено. Рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 15 лютого 2005 р. у цій справі скасовано, ухвалено нове рішення, яким у задоволенні позову Корнійчука до Турченко, третя особа – ПАТ «Мета Банк» про визнання договору купівлі-продажу дійсним відмовлено.

Не погодившись із зазначеним рішенням суду, ПАТ «МетаБанк» подало апеляційну скаргу, в якій, посилаючись на порушення судом норм матеріального та процесуального права, невідповідність висновків суду обставинам справи, просить рішення суду скасувати. Відмовити у задоволенні заяви Турченко

про перегляд рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 15 лютого 2005 р. у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Яке рішення має ухвалити суд у даній справі? Який порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами? Яка процедура перегляду справи за нововиявленими обставинами?

158. У квітні 2012 р. Романенко звернувся до суду з позовом до Кривенко, акціонерного комерційного інноваційного банку «УкрСиббанк» (далі – АКІБ «УкрСиббанк»), третя особа – приватний нотаріус Одеського міського нотаріального округу Груєва О. В. про розірвання договору іпотеки, визнання іпотеки припиненою, зобов'язання вчинити певні дії.

Позовна заява мотивована тим, що ухвалою Приморського районного суду м. Одеси від 9 березня 2011 р. у справі за позовом Романенка до Кривенко про визнання договору купівлі-продажу недійсним затверджено мирову угоду, за якою за Романенком визнається право власності на квартиру. Зазначена ухвала набрала законної сили 15 березня 2011 р., а 21 червня 2011 р. за Романенком зареєстровано право власності на вказану квартиру в комунальному підприємстві «Одеське міське бюро технічної інвентаризації та реалізації об'єктів нерухомості». При зверненні до нотаріуса 14 лютого 2012 р. йому стало відомо, що 21 березня 2007 р. на вказану квартиру накладена заборона відчуження як на об'єкт нерухомості, який належить Кривенко на підставі договору іпотеки, укладеного 21 березня 2007 р. між Кривенко та АКІБ «УкрСиббанк», правонаступником якого є публічне акціонерне товариство «УкрСиббанк» (далі – ПАТ «УкрСиббанк»).

Вказана заборона відчуження порушує його законні права та інтереси, оскільки частиною першою статті 23 Закону України «Про іпотеку» передбачено перехід права власності на майно, що є предметом іпотеки, у тому числі в порядку спадкування або правонаступництва, у результаті чого останній власник набуває статусу іпотекодавця. Проте ця норма права не передбачає такої підстави переходу права власності на майно, що перебуває в іпотечі, як судові рішення, тому вона не може застосовуватись у

даному випадку.

Заочним рішенням Приморського районного суду м. Одеси від 16 травня 2012 р. позов Романенка задоволено. Вирішено розірвати іпотечний договір, укладений 21 березня 2007 р. між Кривенко та АКІБ «УкрСиббанк».

17 лютого 2017 р. товариство з обмеженою відповідальністю «Кей-Колект» звернулося до суду із заявою про перегляд вказаного вище рішення суду за нововиявленими обставинами, посилаючись на те, що на підставі договору факторингу від 12 грудня 2011 р. № 1, укладеного з ПАТ «УкрСиббанк», товариство з обмеженою відповідальністю «Кей-Колект» (далі – ТОВ «Кей-Колект») придбало право вимоги за договором про надання споживчого кредиту від 21 березня 2007 р., укладеним між Кривенко та АКІБ «УкрСиббанк».

У той же день за договором відступлення права вимоги за договорами іпотеки ПАТ «УкрСиббанк» відступило ТОВ «Кей-Колект» право вимоги за іпотечним договором від 21 березня 2007 р., укладеним між Кривенко та АКІБ «УкрСиббанк».

У заяві зазначено, що нововиявленою обставиною є ухвала апеляційного суду Одеської області від 25 січня 2013 р., якою ухвалу Приморського районного суду м. Одеси від 9 березня 2011 р. про затвердження мирової угоди у справі за позовом Романенка до Кривенко про визнання договору купівлі-продажу недійсним скасовано, справу направлено для продовження розгляду до суду першої інстанції. Ухвалою Приморського районного суду м. Одеси від 17 жовтня 2013 р. позов Романенка до Кривенко про визнання договору купівлі-продажу недійсним залишено без розгляду.

Таким чином, ухвала апеляційного суду Одеської області від 25 січня 2013 р. є правовою підставою і нововиявленою обставиною для перегляду та скасування рішення Приморського районного суду м. Одеси від 16 травня 2012 р. за нововиявленими обставинами, оскільки в його основу було покладено саме ухвалу Приморського районного суду м. Одеси від 9 березня 2011 р. у справі за позовом Романенка до Кривенко про визнання договору купівлі-продажу недійсним, якою затверджено мирову угоду між сторонами, за Романенком визнано право власності на квартиру АДРЕСА_1.

Отже, зі скасуванням вказаної ухвали Приморського районного суду м. Одеси від 9 березня 2011 р. квартира, яка є предметом іпотеки, залишається у власності Кривенко, а тому підстав для розірвання договору іпотеки від 21 березня 2007 р., укладеного між Кривенко та АКІБ «УкрСиббанк», немає.

Яке рішення має постановити суд у даній справі? Яким вимогам щодо форми та змісту мають відповідати заяви про перегляд судових рішень суду за нововиявленими або виключними обставинами? Які є види виключних обставин для перегляду справи?

159. Тимошко І. І. 27.01.2021 року звернувся до суду з заявою про перегляд судового рішення Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 21.06.2006 року за позовом Петрик І. І. до Тимошко І. І. про поділ майна – за нововиявленими обставинами. Окрім того, у вказаній заяві не вказано також конкретно дату відкриття або встановлення нововиявлених обставин, що позбавляє суддю можливості встановити початок перебігу строку на подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.

Яке рішення має прийняти суд? Обґрунтуйте точку зору, посилаючись на норми цивільного процесуального законодавства.

Т е м а 17. Виконавче провадження

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика виконавчого провадження.
2. Підстави виконання та виконавчі документи.
3. Учасники виконавчого провадження, їх права та обов'язки.
4. Умови та порядок виконавчого провадження.
5. Засоби примусового виконання.
6. Поворот виконання рішення, постанови.

160. Боржник Троцко в межах відкритого виконавчого провадження 30 травня 2023 р. звернувся до державного виконавця Приймака з вимогою про стягнення з нього суми заборгованості в розмірі 374 тис. грн на користь АКП «Правекс Банк» шляхом продажу належного йому на праві власності майна та подав його докладний перелік з приблизною вартістю. Державний виконавець відмовив у задоволенні клопотання боржника, зазначивши про це у відповідному листі, який Троцко отримав 15 липня 2023 р. Вважаючи відмову державного виконавця необґрунтованою, Троцко 9 вересня 2023 р. звернувся до суду зі скаргою на дії державного виконавця.

Якими мають бути дії суду? Який порядок реалізації права на звернення до суду із скаргою на дії державного виконавця передбачений законодавством?

161. Рішенням Центрально-міського районного суду м. Кривий Ріг було задоволено позов Криворізької квартирно-експлуатаційної частини району до Поваленка про повернення самовільно зайнятої земельної ділянки й знесення самовільно побудованих будівель та споруд. Рішення набуло законної сили 15 травня 2022 р.

Наказом начальника Південно-східного територіального квартирно-експлуатаційного управління від 9 серпня 2022 р. Криворізьку квартирно-експлуатаційну частину району було розформовано, а її правонаступником став квартирно-експлуатаційний відділ м. Дніпро, який у вересні 2022 р. звернувся до суду із заявою про заміну сторони у виконавчому провадженні.

Ухвалою Центрально-міського районного суду м. Кривого Рогу від 12 вересня 2022 р. заяву квартирно-експлуатаційного відділу м. Дніпро про заміну сторони у виконавчому провадженні задоволено.

В апеляційній скарзі Губнов – представник відповідача Поваленка, посилаючись на порушення судом першої інстанції норм процесуального права, просив скасувати ухвалу суду та постановити ухвалу про відмову в задоволенні заявлених вимог про заміну сторони у виконавчому провадженні, а також

задовольнити його заяву про визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню. В обґрунтування апеляційної скарги Губнов зазначив, що суд в оскаржуваній ухвалі вийшов за межі заявлених вимог, замінивши сторону у виконавчому провадженні (стягувача), в той час як представник КЕВ м. Дніпро просив замінити позивача по справі.

Який порядок вирішення питання про заміну сторони виконавчого провадження передбачений процесуальним законодавством? Яким має бути рішення апеляційного суду?

162. Кривченко звернувся до суду з позовом до приватного виконавця Темка про скасування постанови приватного виконавця про закінчення виконавчого провадження та зобов'язання Темка вчинити дії у виконавчому провадженні, стороною якого він є.

Під час розгляду справи в судовому засіданні представник позивача на запитання головуючого пояснила, що їй відомо про можливість звернення сторони виконавчого провадження до суду зі скаргою на рішення, дії або бездіяльність приватного виконавця, однак Кривченко звернувся саме із позовною заявою, зазначивши, що зі скаргою позивач не звертався.

Враховуючи зазначене, суд відмовив у задоволенні позову Кривченка.

Чи законні такі дії суду?

163. Шепель звернувся до суду зі скаргою на дії учасника виконавчого провадження, а саме просив суд визнати протиправними дії Державного підприємства «СЕТАМ» в особі Харківської філії по невиконанню постанови старшого державного виконавця Міжрайонного ВДВС по Основ'янському та Слобідському районах м. Харкова Юлова від 18 березня 2023 р. про зупинення вчинення виконавчих дій у виконавчому провадженні та зобов'язати Державне підприємство «СЕТАМ» зупинити електронні торги стосовно предмета іпотеки – нежитлових приміщень.

Суд залишив скаргу Шепеля без руху і надав скаржнику

п'ятиденний строк для усунення недоліків, оскільки скарга не містить вимог до державного виконавця або іншої посадової особи органу державної виконавчої служби, приватного виконавця.

Чи правильні дії суду? Який статус у даному виконавчому провадженні має Державне підприємство «СЕТАМ», що проводить електронні торги майна, на яке звертається стягнення?

164. Кролевець звернувся до суду зі скаргою на дії державного виконавця. У судовому засіданні представником заявника заявлено клопотання про забезпечення скарги шляхом зупинення виконання постанови про звернення стягнення на пенсію боржника, посилаючись на те, що стягнення з пенсії триває.

Якими мають бути дії суду?

165. Прохорова пред'явила позов до Власенка про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом. Позивачка зазначала, що відповідач, керуючи автомашиною, належною йому на праві приватної власності, внаслідок порушення правил дорожнього руху наїхав на неї і завдав тяжких тілесних ушкоджень. Прохорову визнано інвалідом другої групи і призначено пенсію у зв'язку з інвалідністю. Посилаючись на те, що пенсія не відшкодовує втраченого заробітку, позивачка просила задовольнити її вимоги.

Рішенням суду позов задоволено частково. Ухвалою апеляційного суду зазначене судове рішення змінено. Суму, що підлягає відшкодуванню, зменшено і в порядку повороту виконання рішення суду з Прохорової на користь Власенка стягнуто 4770 грн.

Що таке поворот рішення? За якими правилами він здійснюється? Чи правильне рішення апеляційного суду?

166. Уфамов звернувся до суду з позовом до Храпова про стягнення заборгованості за договором позики в сумі

30 000 грн. Під час підготовчого судового засідання у справі сторони уклали мирову угоду, за умовами якої Храпов зобов'язався сплатити Уфамову 5 000 грн протягом трьох місяців, а в рахунок іншої суми боргу передати належний йому автомобіль протягом того ж строку. Ухвалою суду від 14 лютого 2023 р. мирову угоду затверджено, провадження у справі закрито.

Протягом наступних трьох місяців Храпов прийнятих на себе зобов'язань не виконав, а на звернення Уфамова заявив, що навіть і не мав наміру сплачувати гроші та передавати автомобіль.

Як може захистити свої права Уфамов? Чи можливе примусове виконання мирової угоди, укладеної в цивільній справі? Назвіть підстави виконання та виконавчі документи.

167. Чугуївським міським судом розглянуто позов Жолтікової до Новопокровського комбінату хлібопродуктів про поновлення на роботі і стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу. Суд постановив у справі заочне рішення і того ж дня видав позивачці виконавчий лист. Наступного дня Жолтікова пред'явила виконавчий лист до стягнення у виконавчу службу.

Державний виконавець відмовив у відкритті виконавчого провадження, мотивуючи відмову двома обставинами: у виконавчому листі не зазначено місцезнаходження та ідентифікаційний код суб'єкта господарської діяльності відповідача, і рішення у справі не набрало законної сили.

Чи законні дії державного виконавця? Які вимоги ставляться до виконавчого листа?

168. У липні 2022 р. Фесяк звернувся в суд із позовом до Болотнікова та Францевої про стягнення 27 тис. 757 грн боргу за договором позики. Рішенням суду позов було задоволено, з відповідачів на користь Фесяка стягнуто зазначену суму. Після набрання рішенням законної сили Фесяк звернувся до державного виконавця і за його заявою було відкрито виконавче провадження.

У межах виконавчого провадження державним виконавцем було описано майно боржників, а саме: 1/3 квартири та автомобіль «Опель-Кадет», 2009 р. випуску.

У січні 2023 р. Фесяк подав заяву про передачу описаного майна в його власність, посилаючись на те, що боржники ухиляються від виконання судового рішення.

Ухвалою суду у власність Фесяка було передано 1/3 згаданої квартири вартістю 25 тис. 150 грн і автомобіль вартістю 3 тис. 442 грн та стягнуто із Фесяка різницю вартості переданої квартири в сумі 735 грн.

Чи правомірні зазначені дії суду?

169. Рішенням суду ВАТ “Будінвест” зобов’язано надати Пилипенку трикімнатну квартиру. При виконанні цього рішення державним виконавцем встановлено, що будинок, квартиру в якому мав отримати стягувач, не введений в експлуатацію, будівельні роботи зупинені на невизначений строк, у зв’язку з чим рішення не може бути виконане. Пилипенко звернувся до державного виконавця із заявою, в якій просив стягнути на його користь грошові кошти в розмірі, що відповідає вартості квартири. Державний виконавець відмовив у задоволенні зазначеної заяви, посилаючись на те, що в даному разі йдеться про зміну рішення суду.

Чи правомірні дії державного виконавця? Яким чином та в якому порядку має бути розглянута зазначена заява?

Тема 18. Міжнародний цивільний процес

Питання для обговорення

1. Процесуальні права та обов’язки іноземних осіб. Процесуальна правоздатність і дієздатність іноземців та осіб без громадянства, юридичних осіб.

2. Загальні правила підсудності судам України справ з іноземним елементом.

3. Судовий імунітет іноземної держави, її дипломатичних представників та інших осіб.

4. Виконання судових доручень іноземних судів і звернення судів України з дорученням до іноземних судів.

5. Застосування судом іноземного права.

6. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.

170. У липні 2023 року Корсун звернувся до Іллічівського міського суду Одеської області з позовом, який уточнив у процесі розгляду справи, до Компанії EASTERN LOGISTICS CO LTD.S.A. про стягнення заборгованості зі сплати заробітної плати та середнього заробітку за час затримки розрахунку, посилаючись на те, що 19 жовтня 2020 року він уклав з Компанією індивідуальну трудову угоду, за якою строк його найму на посаді старшого механіка складав 2+2 місяці з місячним окладом 2 600 доларів США. Роботу на морському буксирі «VASYL FRANKO», власником та одночасно комерційним менеджером якого є Компанія, він фактично розпочав 19 жовтня 2020 року, про що свідчить запис у паспорті моряка. Компанія є іноземною юридичною особою, місце реєстрації якої - Республіка Панама. Однак після закінчення дії контракту та припинення виконання ним своїх трудових обов'язків відповідач не виплатив йому в повному обсязі заробітну плату. Враховуючи викладене, Корсун просив стягнути з Компанії на свою користь заборгованість зі сплати заробітної плати в розмірі 11 985 доларів США та середній заробіток за весь час затримки розрахунку в сумі 98 800 доларів США. При цьому вказане судно перебуває в акваторії Іллічівського морського порту у зв'язку з накладенням на нього арешту на забезпечення морської вимоги членів екіпажу, яка виникла внаслідок заборгованості із заробітної плати.

*Чи підлягає розгляду дана справа в судах України?
Визначте вид міжнародної підсудності.*

171. У березні 2023 року Сорока звернувся до Суворовського районного суду м. Одеси із позовом до Сороки про розірвання шлюбу.

Позовна заява мотивована тим, що сторони 11 червня 2010 року зареєстрували шлюб, про що у Суворовському районному у місті Одесі відділі реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції в Одеській області складено актовий запис № 342. Посилаючись на те, що спільне життя з відповідачем не склалося через різні характери та погляди на життя, відсутність взаєморозуміння, шлюбні відносини та ведення спільного господарства припинені у 2020 році та позивач не має наміру поновлювати подружні відносини, Сорока просив суд ухвалити рішення про розірвання шлюбу, укладеного 11 червня 2010 року між ним та Сорока.

Під час підготовчого провадження судом встановлено, що починаючи з 2014 року позивач виїхав за межі України на постійне місце проживання до Франції. З лютого 2015 року відповідач разом з дитиною виїхала на постійне місце проживання до Франції. На час розгляду справи судом сторони постійно проживали у Франції в м. Марсель. Сорока (дружина) 26 лютого 2023 року звернулася з клопотанням до суду м. Марсель (Франція) про розірвання шлюбу (4 палата САВ С № RG 18/02152) на підставі статті 251 Цивільного кодексу Франції, та французький суд прийняв до розгляду справу про розлучення.

Як повинен діяти суд?

172. Ухвалою Апеляційного суду Полтавської області від 12.02.2023 зупинено провадження у справі до виконання доручення про вручення судових документів або повідомлення про неможливість такого вручення.

В частині зупинення провадження у справі суд апеляційної інстанції мотивував свої висновки тим, що відповідач у даній справі є нерезидентом, а тому з метою його належного повідомлення про наявність спору, а також про зміну складу судової колегії, існує необхідність вручення документів відповідачу шляхом направлення судового доручення компетентному органу Кіпру (Permanent Secretary Ministry of Justice and Public Order 125 Athalassas Avenue 1461 NICOSIA), у зв'язку з чим провадження у справі підлягає зупиненню на підставі п. 8. ч. 1. ст. 252 ЦПК України.

При цьому ним вже вживались заходи відповідно до вимог ГПК України та Конвенції, пов'язані з повідомленням відповідача (нерезидента) про розгляд даної справи у суді апеляційної інстанції.

Так, з метою вручення відповідачу судових документів та повідомлення останнього про дату, час і місце розгляду справи в апеляційному порядку, суд апеляційної інстанції, з урахуванням положень національного законодавства та міжнародних договорів здійснив відправлення судових документів відповідачу через центральний орган Республіки Кіпр - Міністерство юстиції і суспільного порядку.

20.04.2022 Міністерством юстиції і суспільного порядку через Районний суд Нікосії в особі старшого судового пристава в районному суді Нікосії Я. Д. Лойсой були передані судові документи у справі № 910/3980/16 відповідальній особі Компанії "Pora Trading Limited".

Відповідно до підтвердження про вручення судових документів за кордоном від 02.05.2022 Головний реєстратор Верховного Суду Кіпру засвідчила, що копії судових документів у справі № 910/3980/16 вручені 20.04.2022 в офісі Компанії "Pora Trading Limited" відповідальній особі та що вручення було виконано відповідно до вимог законодавства та практики Верховного Суду Кіпру.

Чи правильно діяв Апеляційний суд? Який порядок повідомлення іноземного суб'єкта господарювання про кожне наступне судове засідання?

173. У грудні 2020 р. А. звернувся до суду з позовом до компанії Olli LTD в особі представництва компанії Olli LTD в Україні про визнання неправомірним звільнення та поновлення на роботі, обґрунтувавши свої вимоги тим, що 12 травня 2018 р. між ним та англійською компанією був укладений трудовий контракт, згідно з умовами якого він працював на посаді технічного директора компанії в Україні. Зазначив, що 17 вересня 2019 р. його було повідомлено про дострокове розірвання трудового контракту. Вважаючи звільнення з роботи незаконним та проведеним із порушенням вимог КЗпП України, позивач просив

визнати неправомірним його звільнення та поновити на вказаній посаді.

Розглянувши доводи позивача, суд першої інстанції відмовив йому у відкритті провадження у справі, оскільки зазначені вимоги не підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства. На обґрунтування свого висновку суд посилався на те, що між сторонами досягнуто згоду щодо застосування права Англії при вирішенні спорів, пов'язаних з укладеним контрактом, у тому числі щодо його дострокового розірвання, а тому між сторонами існують правові відносини, що регулюються іншими нормами права. Отже, даний спір не може бути вирішений із застосуванням норм матеріального права України. Посилання позивача на норми трудового законодавства України суд визнав безпідставними, зазначивши, що вони підлягають застосуванню виключно у разі невстановлення змісту норм права іноземної держави, як це передбачено приписами ст. 7 Закону України «Про міжнародне приватне право». Крім того, у своїй ухвалі суд зазначив, що позивач не обмежений у здійсненні належного захисту свого права іншими передбаченими законом способами, зокрема, шляхом звернення до відповідного суду згідно із законодавством країни, право якої може бути застосоване у даних конкретних правовідносинах.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте, якому суду підсудна ця справа.

174. Публічне акціонерне товариство «УкрСиббанк» (далі – ПАТ «УкрСиббанк») звернулося з позовною заявою до ТОВ «Столична судноплавна компанія» (відповідач 1), ТОВ «Ніко Інвест» (відповідач 2), Компанії з обмеженою відповідальністю «Ніко Холдінг Лімітед» (відповідач 3), ТОВ «Дніпровська лагуна» (відповідач 4) про стягнення 807 139, 51 доларів США та 299 786, 21 грн.

Рішенням Господарського суду м. Київ від 9 грудня 2019 р. позов задоволено. Стягнуто солідарно з ТОВ «Столична судноплавна компанія» та ТОВ «Дніпровська лагуна» на користь ПАТ «УкрСиббанк» 4 535 000,00 доларів США простроченої заборгованості за кредитом, 799 794, 66 доларів США

заборгованості за процентами за користування кредитом, 420 576, 73 грн. пені за несвоєчасне погашення кредиту, 347 807, 97 грн. пені за несвоєчасну сплату процентів за кредитом. Стягнуто солідарно з ТОВ «Ніко Інвест» та ТОВ «Дніпровська лагуна» на користь ПАТ «УкрСиббанк» 4 535 000,00 доларів США простроченої заборгованості за кредитом, 799 794, 66 доларів США заборгованості за процентами за користування кредитом, 420 576, 73 грн. пені за несвоєчасне погашення кредиту, 347 807, 97 грн. пені за несвоєчасну сплату процентів за кредитом. Стягнуто солідарно з Компанії з обмеженою відповідальністю «Ніко Холдінг Лімітед» та ТОВ «Дніпровська Лагуна» на користь ПАТ «УкрСиббанк» 4 535 000,00 доларів США простроченої заборгованості за кредитом, 799 794, 66 доларів США заборгованості за процентами за користування кредитом, 420 576, 73 грн. пені за несвоєчасне погашення кредиту, 347 807, 97 грн. пені за несвоєчасну сплату процентів кредитом.

Не погодившись із вищевказаним рішенням, ТОВ «Столична судноплавна компанія» звернулося з апеляційною скаргою, в якій просить скасувати рішення Господарського суду м. Київ у справі № 32/49 від 9 грудня 2019 р. в частині, що стосується грошового стягнення з ТОВ «Столична судноплавна компанія», і прийняти нове рішення, в якому відмовити у задоволенні позовних вимог щодо ТОВ «Столична судноплавна компанія».

Ухвалою Київського апеляційного господарського суду від 10 січня 2020 р. апеляційну скаргу прийнято до розгляду та порушено апеляційне провадження у справі № 32/49.

У судове засідання 7 лютого 2020 р. представники відповідачів 1, 3, 4 не з'явилися про причини неявки суд не повідомили.

Як вбачається із матеріалів справи, місцезнаходженням відповідача 3 – Компанії з обмеженою відповідальністю «Ніко Холдінг Лімітед» є острів Кіпр.

У який спосіб Київський апеляційний господарський суд повинен забезпечити повідомлення про розгляд справи сторін процесу?

175. У вересні 2023 р. Фрідман К. О. звернувся до Печерського районного суду м. Київ із позовом до компанії Building Investment Ltd. про розірвання договору та стягнення збитків. Свої вимоги обґрунтовував тим, що у вересні 2022 р. між ним та відповідачем укладено договір про надання консалтингових послуг, за умовами якого позивач, як експерт з ринку нерухомості, мав здійснити аналіз ключових показників ринку комерційної нерухомості у трьох адміністративних районах м. Київ та надати відповідачеві аналітичний звіт про найбільш привабливі напрями інвестування із вказівками на пріоритетні об'єкти. Умовами договору був передбачений поетапний графік розрахунків за надані послуги, згідно з яким перша частина оплати послуг у розмірі 50 відсотків від вартості договору мала бути проведена відповідачем протягом двох місяців з моменту підписання договору.

Водночас, всупереч умовам договору, відповідач не здійснив із позивачем жодних розрахунків. При цьому частину роботи, передбаченої договором, позивач виконав. Посилаючись на окремі умови договору, Фрідман К. О. просив суд розірвати укладений між ним та Building Investment Ltd. договір та стягнути з відповідача збитки, передбачені умовами договору.

Під час розгляду справи в суді було встановлено, що місцем знаходження відповідача – Building Investment Ltd. є Республіка Кіпр.

Які дії має вчинити суд для забезпечення належного повідомлення відповідача про пред'явлений позов? Який порядок надання правової допомоги у справах з іноземним елементом?

176. У 2020 р. адвокат Моргунов О. І. звернувся до Дарницького районного суду м. Київ в інтересах громадянина Італії Е. Карузо із клопотанням про визнання та виконання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

В обґрунтування вказаного клопотання заявник зазначив, що рішенням цивільного суду м. Неаполь від 1 вересня 2018 р. по справі № 1-23/13 «Про усиновлення Шевченко» було задоволено заяву Е. Карузо про усиновлення дитини, яке потребує визнання

на території України. Разом із клопотанням адвокат надав: документи, які підтверджують повноваження адвоката; копії документів, які посвідчують особу заявника – Е. Карузо; засвідчену в установленому порядку копію рішення цивільного суду м. Неаполь від 1 вересня 2018 р. по справі № 1-23/13.

Який порядок визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню? Чи дотриманий він заявником?

177. До Шевченківського районного суду м. Київ надійшло судове доручення Високого суду м. Лондон про вручення судових документів та збір доказів.

У дорученні було зазначено, що Високим судом м. Лондон розглядається позов компанії «Вест експрес» до ТОВ «Українська поштова група» про захист права на торговельну марку та стягнення збитків. З метою забезпечення розгляду справи Шевченківському районному суду м. Київ було доручено: вручити судові документи ТОВ «Українська поштова група», витребувати в ТОВ «Українська поштова група» копії установчих документів та свідоцтво про реєстрацію торговельної марки «Швидкий конверт», а також здійснити допит директора ТОВ щодо предмета позовних вимог.

Який порядок виконання в Україні судових доручень іноземних судів? Чи підлягає виконанню доручення в цьому випадку?

Т е м а 19 Позасудові форми захисту

Питання для обговорення

1. Поняття «нотаріат» і «нотаріальна діяльність».
2. Організаційні засади нотаріальної діяльності.
3. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.
4. Нотаріальні дії, спрямовані на посвідчення безспірних прав.
5. Нотаріальні дії, спрямовані на посвідчення та

засвідчення безспірних фактів.

6. Нотаріальні дії, спрямовані на надання документам виконавчої сили.
7. Нотаріальні дії, спрямовані на збереження майна та документів.
8. Правова природа третейського судочинства та види третейських судів.
9. Міжнародний комерційний арбітраж.
10. Природа та ознаки медіації як альтернативного способу вирішення спорів.
11. Конвенційний механізм захисту прав людини Європейським судом з прав людини.

178. Нотаріус Прокопенко С., який працює у м. Харкові, звернувся до управління юстиції з повідомленням, що має намір йти у відпустку, у зв'язку з чим уклав договір з нотаріусом Грищенко про заміщення з 17 травня 2022 р. до 30 липня 2022 р.

Виїхавши із сім'єю до м. Тернопілля, Прокопенко дізнався, що Войніченко Г. – мати його дружини Прокопенко І. постраждала від дорожньо-транспортної пригоди і перебуває в лікарні. З огляду на свій тяжкий стан вона виявила бажання терміново укласти заповіт, у якому єдиною спадкоємицею належної їй на праві власності трикімнатної квартири визначила свою дочку Прокопенко І., а всіх інших спадкоємців позбавила права спадкування незалежно від віку та стану працездатності. Нотаріус Прокопенко С. посвідчив заповіт Войніченко Г. вищезазначеного змісту. При цьому підпис замість заповідачки, яка внаслідок свого тяжкого стану сама підписатися не могла, з її згоди і за її бажанням поставила її дочка Прокопенко І.

У серпні 2022 р. Войніченко Г. померла. До суду звернувся її син – Войніченко А. з позовом про визнання заповіту недійсним. Свій позов він обґрунтовував тим, що як інвалід І групи має право на обов'язкову частку у спадщині. Крім того, на думку позивача, при посвідченні заповіту нотаріусом Прокопенком С. були допущені інші суттєві порушення закону.

Яке рішення і за якими мотивами має прийняти суд? Визначте суб'єктний склад такої судової справи. Яка

відповідальність може наставати для нотаріуса у таких випадках?

179. Нотаріус Котелевської нотаріальної контори направив спадкоємцю Тищенко Л. лист такого змісту: «Вами була подана заява про прийняття спадщини 23 травня 2023 р. після померлого 25 листопада 2022 р. Соловей П. До цього часу Ви жодного разу не звертались в нотаріальну контору щодо оформлення документів на спадщину. На запити нотаріуса не відповідаєте. Прошу Вас відповісти, чому Ви не оформляєте спадщину. У випадку неодержання відповіді спадщина буде видана повністю дружині померлого.»

Яких помилок припустився нотаріус? Які принципи нотаріального процесу при цьому порушуються?

180. Федорченко Р. звернувся 21 січня 2023 р. до нотаріуса із заявою про видачу свідоцтва про право власності на жилий будинок, успадкований після смерті батька – Федорченка І., який помер 20 грудня 2022 р. Нотаріус дослідив надані у справі документи і роз'яснив Федорченку Р., що свідоцтво про право на спадщину може бути видано йому після спливу шести місяців з дня відкриття спадщини. 18 червня 2023 р. до нотаріуса звернулася Кулешова М. із заявою про видачу їй свідоцтва про право на спадщину $\frac{1}{4}$ жилого будинку, що належав за життя Федорченку І. Своєю заяву Кулешова М. мотивувала тим, що перебувала на утриманні спадкодавця, однак документів на підтвердження цього факту не надала.

Нотаріус 23 червня 2023 р. роз'яснив Федорченку Р., що не може видати йому свідоцтво про право на спадщину у зв'язку із заявою, яка надійшла від Кулешової М., незважаючи на те, що Федорченко не заперечує проти визнання Кулешової М. законною спадкоємицею.

Чи правомірні такі дії нотаріуса? Визначте порядок видачі свідоцтва про право на спадщину. Які документи-докази мають бути досліджені нотаріусом при вчиненні даної нотаріальної дії? Як має діяти нотаріус у разі, якщо Федорченко

Р. не згодний на визнання Кулешової М. спадкоємицею?

181. До нотаріуса звернулася Болотова з проханням посвідчити договір дарування належної їй на праві власності двокімнатної квартири на користь її онуки Рябко. При складанні проекту даного договору Болотова наполягала на тому, що у ньому обов'язково треба передбачити обов'язок Рябко утримувати її і дбати про неї. Нотаріус роз'яснив Болотовій, що договір дарування у даному випадку він посвідчити не може.

Болотова заявила, що хоче укласти саме договір дарування, оскаржити незаконність відмови нотаріуса у суді і вимагає письмову постанову про відмову. Нотаріус відмовився видавати постанову, мотивуючи це тим, що він не відмовляє у вчиненні нотаріальної дії, а, навпаки, реалізуючи роз'яснювальні повноваження, пропонує укласти проект іншого правочину.

Чи законні такі дії нотаріуса? Чи може Болотова звернутися до суду з приводу незаконності відмови у вчиненні нотаріальної дії за умови відсутності письмової постанови нотаріуса про таку відмову і в якому порядку? Яке рішення може прийняти суд?

182. Колесниченко звернувся до нотаріуса з проханням засвідчити його підпис на розписці про отримання грошей від Мамайцева. Нотаріус погодився на вчинення такої нотаріальної дії за умови, що підпис на розписці буде проставлений за його присутності.

Чи правильні дії нотаріуса? Визначте порядок та умови засвідчення справжності підпису на документах.

183. Крамаренко звернувся до нотаріуса з проханням засвідчити заповіт. Нотаріус відклав вчинення цієї нотаріальної дії, посилаючись на необхідність подання Крамаренком правовстановлюючих документів на майно, стосовно якого він має намір скласти заповіт.

Чи правильні дії нотаріуса? Чи може Крамаренко оскар-

жити незаконність таких дій нотаріуса та у якому порядку?

184. Маючи намір продати Розову належну йому частку в спільній власності на жилий будинок у м. Кременчузі у зв'язку з переїздом до нового місця роботи у м. Київ, Храпко звернувся до нотаріуса. При цьому він пояснив, що його співвласник Решетько не бажає придбавати частку, що відчужується, оскільки вважає ціну на неї занадто завищеною. До нотаріуса для оформлення згоди на вчинення Храпком і Розовим даного правочину Решетько йти відмовляється.

Нотаріус відмовив учасникам правочину у посвідченні договору, мотивувавши свої дії тим, що правочин не є безспірним, тож за вимогою Решетька може бути в подальшому визнаний недійсним.

Храпко звернувся до суду з позовом до нотаріуса про відшкодування шкоди, заподіяної незаконною, на його думку, відмовою у вчиненні нотаріальної дії, оскільки Розов відмовився від наміру придбавати належну Храпку частку в спільній власності, а іншого покупця протягом часу, що залишився до переїзду, Храпко так і не знайшов.

Чи законні дії нотаріуса? Чи підлягає задоволенню позов Храпка? Визначте правила посвідчення правочинів щодо розпорядження часткою нерухомого майна в спільній власності.

185. У березні 2023 р. Бурлаков оформив у нотаріуса довіреність, якою уповноважував Таюшеву продати належну йому на праві власності квартиру. У серпні 2023 р. Бурлаков одружився і вирішив квартиру не продавати. Він звернувся до нотаріуса з проханням роз'яснити йому, як можна скасувати довіреність і надати цій дії безспірності з тим, щоб Таюшева не змогла в подальшому ані продати квартиру, ані заявити, що вона не отримувала повідомлення про скасування довіреності.

Надайте роз'яснення від імені нотаріуса.

186. До нотаріуса звернувся Григоров із заявою про внесення грошової суми в депозит і пояснив, що він має намір

виїхати на постійне місце проживання до Німеччини, тож шляхом внесення у депозит нотаріуса грошей у сумі 42 000 грн бажає зробити дарунок своєму братові, який зможе цей дарунок отримати тільки після закінчення ним фармацевтичної академії.

Як має діяти нотаріус? Який порядок та умови внесення грошей у депозит нотаріуса? Яким чином слід реалізувати наміри Григорової?

187. До нотаріуса звернувся начальник Новосалтівського відділення Харківської філії АКБ «Елітбанк» з вимогою вчинити виконавчий напис проти Нестеренка, який не виконав умови кредитного договору і не повернув кредит, наданий йому для придбання квартири та забезпечений іпотечним договором. Для вчинення виконавчого напису нотаріусу було надано кредитний договір та договір купівлі-продажу квартири, на яку пропонувалося звернути стягнення.

Нотаріус відклав вчинення нотаріальної дії і запропонував кредиту додаточно надати документи, що свідчать про те, що стягнення має звертатися саме на квартиру. Крім того, нотаріус вимагав підтвердження того, що Нестеренко повідомлений про майбутнє звернення стягнення і у нього відсутні заперечення проти вчинення виконавчого напису.

Чи законні вимоги нотаріуса? Чи були підстави для відкладення даної нотаріальної дії? Визначте порядок та умови вчинення виконавчого напису.

188. У січні 2022 року ТОВ «Х» звернулось до суду із заявою про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення постійно діючого Третейського суду від 30 червня 2015 року за позовом ПАТ «Банк» до Петренко про стягнення заборгованості за кредитним договором. ТОВ «Х» товариство з 20 лютого 2018 року є правонаступником вимог за цим кредитним договором на підставі договору факторингу. Під час розгляду даної заяви, апеляційний суд після відкриття провадження у справі і призначення його до розгляду прийшов до висновку, що перехід прав кредитора не перериває перебігу процесуальних

строків. А отже і для нового кредитора строк для подання заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду починається з дня ухвалення рішення третейським судом. Таким чином судом зроблено висновки про неповажність причин пропуску заявником строку на звернення до суду із заявою про видачу виконавчого листа на рішення третейського суду

Проаналізуйте дії апеляційного суду? Який склад суду уповноважений розглядати заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду? Яке рішення має ухвалити суд за даних обставин?

189. Рішенням Постійно діючого третейського суду від 25 травня 2023 року стягнуто з Кононенко на користь ТОВ «Л» заборгованість за кредитним договором. 21 серпня 2023 року Кононенко, який є громадянином Польщі але має посвідку на постійне місце проживання на території України, подав заяву про скасування рішення Постійно діючого третейського суду мотивуючи її тим, що справа, у якій воно прийняте, не підвідомча третейському суду, так як відповідно до Закону України «Про третейські суди» третейські суди в порядку, передбаченому Законом можуть розглядати будь-які справи, що виникають із цивільних та господарських правовідносин, за винятком справ, коли одна із сторін спору є нерезидентом України.

Проаналізуйте підстави скасування рішення третейських судів компетентними судами України? Яке рішення має ухвалити суд за даних обставин?

190. У січні 2022 року Іваненко звернувся до апеляційного суду із заявою про скасування рішення Постійно діючого третейського суду від 21 лютого 2014 року за позовом кредитної спілки «Гроші» до Іваненко про стягнення кредитної заборгованості, обґрунтовуючи її тим, що відповідно до змісту кредитного договору мета кредитних коштів визначена як споживчі цілі. Крім того, обґрунтовуючи поважність причин пропуску строку на оскарження рішення третейського суду,

заявник вказував на те, що розглядаючи справу в третейському суді, суд не надіслав йому рішення суду, а про його наявність дізнався із матеріалів виконавчого провадження в міськрайонному ВДВС 15 листопада 2021 року, а повний текст рішення був отриманий ним 14 грудня 2021 року після направлення відповідного клопотання до третейського суду. Саме тому на думку заявника ці обставини унеможливили подання заяви у встановлений законом строк. Суд, за результатом розгляду цієї заяви задовольнив її.

Проаналізуйте підстави та процесуальні етапи звернення із заявою про скасування рішення третейських судів. Визначте аргументовано мотиви задоволення заяви про скасування рішення третейського суду.

191. 05 травня 2023 року Котенко звернувся до Київського апеляційного суду із заявою про скасування рішення Постійно діючого Третейського суду від 18 травня 2015 року за позовом кредитної спілки «Мані» до Котенко про стягнення кредитної заборгованості та із заявою про поновлення строку на її подання, обґрунтовуючи її тим, що справа, по якій прийнято рішення третейського суду, не підвідомча третейському суду відповідно до закону, так як спори між кредитором та позичальником (споживачем) за договором про надання споживчого кредиту відповідно до пункту 14 частини першої статті 6 Закону України «Про третейські суди», незважаючи на наявність третейського застереження в договорі, не можуть бути предметом третейського розгляду. Крім того заявник зауважує, що про існування рішення третейського суду він дізнався лише 14 квітня 2023 року при ознайомленні її представником з матеріалами справи тому фізично не мав можливості звернутися до суду із заявою про скасування рішення третейського суду у тримісячний термін з дня прийняття рішення третейським судом. До того ж підставою для поновлення строку заявником визначено, що Рішенням Конституційного Суду України від 06 квітня 2022 року № 2 р(П)/2022 у справі № 3-9/2019(206/19) щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 1 частини п'ятої, частини сьомої статті 454 ЦПК України визнано

такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), пункт 1 частини п'ятої, частину сьому статті 454 ЦПК України у тому, що вони унеможливають поновлення судом строку на подання особою, яка є стороною, третьою особою в справі, розглянутій третейським судом, заяви про скасування рішення третейського суду.

Дайте характеристику вимогам до заяви про скасування рішення третейського суду? Які наслідки пропуску встановленого законом строку звернення із заявою про скасування рішення третейського суду? Яке рішення має ухвалити суд за даних обставин?

192. У 2023 року Компанія «LAW» звернувся із заявою про визнання та надання дозволу на виконання арбітражного рішення одноосібного арбітра Шевченка Е. О. від 12 липня 2022 року у справі за позовом Компанії до Карпенко про стягнення 15 000 000 євро неустойки у вигляді штрафу на виконання договору купівлі-продажу повітряного судна від 13 грудня 2018 року. Заперечуючи проти задоволення такої заяви Керпенко зазначив, що фізична особа не може узгоджувати в арбітражній угоді розгляд будь-яких спорів у порядку міжнародного комерційного арбітражу, а такі спори повинні бути комерційними, тобто господарськими, основною ознакою яких є те, що вони виникають між суб'єктами господарської (підприємницької) діяльності і в межах такої діяльності.

Проаналізуйте особливості розгляду національними судами заяв про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу? Визначте особливості складу учасників арбітражного розгляду справи. Яке рішення має ухвалити суд за результатами розгляду заяви про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу?

193. У жовтні 2021 року іноземна компанія LTD звернулося до суду із заявою про надання дозволу на виконання рішення Лондонського міжнародного арбітражного суду у справі

від 05 червня 2020 року за позовом LTD до ПАТ «К.» про стягнення боргу. Ухвалою Київського апеляційного суду від 15 березня 2022 року у задоволенні заяви відмовлено з наступних підстав: ПАТ «К.» є юридичною особою, створеною за законодавством України, місцем знаходження якої є: м. Краматорськ, Донецька область, Україна. Дані про наявність у цієї юридичної особи філій та представництв у Великій Британії матеріали справи не містять. Звертаючись до суду із заявою про визнання і надання дозволу на виконання рішення Лондонського міжнародного арбітражного суду, заявник не надав доказів повідомлення відповідача про призначення арбітрів і про час та місце арбітражного розгляду справи. Зі змісту рішення Лондонського міжнародного арбітражного суду вбачається, що відповідач не брав участі в цьому арбітражному провадженні, свого представника не призначав. Також Київський апеляційний суд зауважує, що згідно зі встановлених арбітражним судом обставин, направлення поштової кореспонденції безпосередньо Лондонським міжнародним арбітражним судом за допомогою кур'єрською службою Fedex не вказує про обізнаність відповідача про арбітражний розгляд справи, оскільки кур'єрська служба не змогла доставити листи на жодну з адрес відповідача, а останній не надіслав до арбітражного суду жодної відповіді. Надіслання процесуальних арбітражних документів електронною поштою на електронну адресу ПАТ «К.» та за допомогою факсу теж не може вважатись належним повідомленням про розгляд арбітражного спору, оскільки відсутні докази подання сторонами у справі Лондонського міжнародного арбітражного суду заяв про обмін процесуальними документами з вказаним арбітражем засобами електронного та телефонного (факсимільного) зв'язку.

Визначте особливості визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, яке знаходиться за межами України? Які підстави для відмови у визнанні та виконанні рішення міжнародного комерційного арбітражу? Проаналізуйте мотиви Київського апеляційного суду щодо відмови у задоволенні заяви про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.

194. У вересні 2022 р. Афанасьєв П. В. звернувся до Приморського районного суду м. Одеси з позовом до Афанасьєвої О. А. та Підлісного А. І. про визнання недійсним правочину та поділ спільного майна подружжя. Позивач зазначав, що з 17 вересня 2010 р. до 1 вересня 2022 р. перебував у шлюбі з відповідачкою. За час шлюбу ними придбано легковий автомобіль та квартиру. Відповідачка самовільно, без його згоди, продала спірний автомобіль своєму батьку – відповідачу по справі Підлісному А. І. Позивач просив визнати недійсним договір купівлі-продажу легкового автомобіля та провести поділ нерухомого майна: виділити відповідачці квартиру; вирішити питання про сплату грошової компенсації за частку у вартості спільно нажитого майна; виділити йому у власність спірний автомобіль та вирішити питання про виплату ним грошової компенсації за частку автомобіля на депозитний рахунок суду.

Афанасьєва О. А., у свою чергу, звернулася до суду із зустрічним позовом про поділ майна подружжя. Як позивачка вона просила розділити спільне майно подружжя, виділивши їй у власність будівельні матеріали на суму 100000 грн., придбані за час шлюбу; виділити чоловікові у власність квартиру; вирішити питання про стягнення грошової компенсації у разі встановлення відхилення від рівності часток подружжя.

Під час попереднього судового засідання сторони виявили бажання передати справу на розгляд медіатору, проте суддя постановила ухвалу про відмову у передачі справи на вирішення за допомогою процедури медіації та продовження розгляду справи, мотивуючи недоцільність проведення медіації складністю справи.

Чи правильні дії суду? Яка існує практика законодавчого регулювання медіаційних процедур у сфері цивільної юрисдикції?

195. До адвокатського об'єднання “Іванов і партнери” звернулося ТОВ “Світоч” з проханням провести медіацію між ним та Калюжним А. В. щодо недопоставки тари. Медіацію було проведено старшим партнером адвокатського об'єднання Магницьким Л.К., однак вона не завершилася досягненням згоди.

Після цього керівним партнером адвокатського об'єднання "Іванов і партнери" Івановим Т. М. було подано позов, до якого у якості доказу було додано аудіозапис, зроблений під час медіації, на якому Калюжний А.В. визнає факт недопоставки тари. Дізнавшись про те, що одне й те саме адвокатське об'єднання проводило медіацію, а в подальшому подало позов у справі, Калюжний А. В. написав скаргу до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, в якій зазначалося про порушення правил адвокатської етики.

Чи порушені принципи медіації у цьому випадку? Що слід робити учасникам?

196. Іванов та Петров брали участь у медіації, проте не досягли домовленості та припинили цю процедуру, звернувшись до суду. Під час розгляду справи в суді Іванов заявив клопотання про виклик у судові засідання для допиту як свідка медіатора, який проводив медіацію, для посвідчення того факту, що з метою не допустити його вихід із медіації медіатор не реагувала на його прохання дозволити йому вийти та прийняти ліки, та продовжувала проведення медіації, зачинивши двері на ключ. Суд викликав медіатора у судові засідання для допиту, під час якого остання все заперечувала.

Чи порушені принципи медіації у цьому випадку? Чи правильні дії суду? Чи правильні дії медіатора?

197. До суду звернувся Іваницький А. І. із позовом про захист честі, гідності та ділової репутації до газети «Новини-24» та Кондратьєвої О. М., мотивуючи свій позов неправдивістю інформації щодо невідповідних умов праці на його підприємстві із вироблення добрив, що містилася у статті Кондратьєвої О. М., надрукованій у зазначеній газеті. Під час судового засідання сторони виявили бажання скористатися процедурою присудової медіації та подали про це відповідне клопотання. Суддя задовольнила клопотання і постановила ухвалу про закриття провадження у справі та передачу справи на розгляд медіатору – консультанту суду Самойловій С. М.

Чи правильні дії суду? Які види медіації вам відомі? Як медіація інтегрується у судовий процес?

198. Колісник О. П. звернулася до суду із заявою про обмеження дієздатності її чоловіка Колісника Г. П., мотивуючи свою заяву тим, що останній систематично відвідує платні сайти гри в покер, де витрачає всю заробітну плату, що свідчить про те, що її чоловік зловживає азартними іграми, чим ставить себе та свою сім'ю в скрутне матеріальне становище. Під час судового засідання сторони виявили бажання звернутися до медіатора для врегулювання конфлікту. Суддя постановив ухвалу про зупинення провадження у справі для проведення процедури медіації. За її результатами укладено медіаційну угоду, яка після відновлення провадження у справі була затверджена судом як мирова.

Чи правомірні дії суду? Яке співвідношення медіаційної та мирової угоди?

199. ТОВ «Дніпробуд» уклало з ПП «Справа» договір будівельного підряду, за яким зобов'язалося збудувати складські приміщення для зберігання лісоматеріалів. У договорі містилося медіаційне застереження. ТОВ «Дніпробуд» зобов'язання за договором не виконало. Під час медіаційних процедур сторони домовилися про те, що ТОВ «Дніпробуд» замість виконання робіт за договором надасть протягом 1 місяця ПП «Справа» будівельні матеріали. Однак зі спливом вказаного строку матеріали надані не були. ПП «Справа» звернулося до суду із заявою про видачу виконавчого листа. Суддя, розглянувши відповідну заяву, видав виконавчий лист на примусове виконання угоди, досягнутої за результатами медіації.

Чи правильні дії суду? Чи може бути виконана медіаційна угода у примусовому порядку?

200. Рішенням Московського районного суду м. Харкова від 12 квітня 2021 р. шлюб між Петренко П. М. та Петренком Т. Н. було розірвано. Проте між колишнім подружжям залишилося

багато невіршених питань. Зокрема, про те, з ким має проживати донька та син подружжя, а також погодження зустрічей з другим із батьків; про поділ спільної сумісної власності подружжя (будинку, квартири, легкового автомобіля, двох вантажівок, депозитного рахунку в банку, а також колекції картин Моне); про те, з ким залишиться проживати пес породи лабрадор ретривер на прізвисько Денвер, подарований їм на весілля. Для вирішення зазначених питань сторони вирішили звернутися до медіатора, яким обрали адвоката Іванова П. М.

Яка суть медіаційних процедур? Які вимоги ставляться до медіатора відповідно до міжнародних стандартів у цій сфері? Чи може медіатором бути суддя, адвокат, викладач кафедри цивільного процесу? Проведіть модельну медіаційну процедуру.

ЗМІСТ

Т е м а 1. Цивільне процесуальне право та цивільне.....	3
судочинство	3
Т е м а 2. Принципи цивільного процесуального права.....	4
Т е м а 3. Цивільні процесуальні правовідносини	7
Т е м а 4. Сторони в цивільному процесі.....	9
Т е м а 5. Треті особи	12
Т е м а 6. Представництво в суді. Органи та особи, яким за законом надано право звертатися захищати права, свободи та інтереси інших осіб	14
Т е м а 7. Цивільна юрисдикція та підсудність	28
Т е м а 8. Докази та доказування	40
Т е м а 9. Позов та його сучасні модифікації	48
Т е м а 10. Право на пред'явлення позову. Відкриття провадження у справі	56
Т е м а 11. Підготовче провадження	66
Т е м а 12. Розгляд справи по суті.	72
Заочне рішення.....	72
Т е м а 13. Судові рішення	84
Т е м а 14. Непозовні та спрощені провадження: процесуальні особливості їх розгляду	93
Т е м а 15. Перегляд судових рішень, які не набрали законної сили.....	107
Т е м а 16. Перегляд судових рішень, які набрали законної сили.....	114
Т е м а 17. Виконавче провадження	130
Т е м а 18. Міжнародний цивільний процес	135
Т е м а 19 Позасудові форми захисту.....	142

Навчальне видання

Електронне видання

**ЗАВДАННЯ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС»**

для студентів 3 курсу денної форми навчання
першого (бакалаврського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

У к л а д а ч і : ГУСАРОВ Костянтин Володимирович,
КОМАРОВ Вячеслав Васильович,
БАРАНКОВА Вікторія Валеріївна,
ГУЗЕ Костянтин Анатолійович,
ДЮКАРЕВА Світлана Володимирівна,
ЖУШМАН Максим Вікторович,
КРАВЦОВ Сергій Олександрович,
КОЛІСНИК Олена Вікторівна,
КОЛОМІЄЦЬ Яна Леонідівна
МАМНИЦЬКИЙ Валерій Юрійович,
ПОПОВ Олександр Ігорович,
РОЖНОВ Олег Вікторович,
СІБІЛЬОВ Денис Михайлович,
ЦУВІНА Тетяна Олександрівна,
УДАЛЬЦОВА Ірина Віталіївна,
ЧЕРЕВАТЕНКО Ірина Миколаївна,
ШПАК Максим Володимирович.